

Universitetskanslersämbetets granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete

Granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete - självvärdering

Lärosäte: Uppsala universitet

Reg. Nr: 411-00438-19 (UFV 2019/2057)

Del 1 i självvärderingen: lärosätets kvalitetssystem

Syftet med denna inledande del i självvärderingen är att möjliggöra för lärosätet att på en övergripande nivå beskriva hur kvalitetssystemet är uppbyggt och tänkt att fungera.

I den första delen av självvärderingen ska lärosätet på en övergripande nivå redogöra för lärosätets kvalitetssystem. Den inledande delen ska vara på 3-5 sidor, tolv punkters textstorlek. Följande ska ingå:

- en övergripande redogörelse för hur kvalitetssystemet är uppbyggt, inklusive en processbild som illustrerar samtliga nivåer av kvalitetssystemet
- hur länge det nuvarande systemet för att kvalitetssäkra och utveckla utbildningarna varit i bruk, hur det har utvecklats över tid och vilka principer det bygger på
- en redogörelse för den övergripande planen för kvalitetssäkring av utbildningarna och vilka metoder som används, exempelvis kollegial granskning.

Uppsala universitet (UU) är ett fullskaligt, internationellt orienterat forskningsuniversitet med ett brett utbud av generella program, yrkesprogram och fristående kurser, forskarutbildning samt uppdragsutbildning. Det breda utbildningsutbudet innebär både möjligheter och utmaningar för kvalitetsarbetet. Det konkreta kvalitetsarbetet sker i anslutning till utbildningarna, inom institutioner och utbildningsprogram, medan det formella kvalitetsansvaret delas mellan fakultetsnämnder och rektor. Kvalitetssystemet tar hänsyn till varierade förutsättningar och ger utrymme för lokala anpassningar samtidigt som det säkerställer gemensam systematik samt kunskaps- och erfarenhetsutbyte över hela universitetet.

Utifrån de ramar som ges i Universitetskanslersämbetets (UKÄ) lärosätetsgranskning ligger tyngdpunkten i självvärderingen på den universitetsgemensamma systematiken i kvalitetsarbetet, snarare än på det dagliga arbetet med kvalitetssäkring och utveckling inom enskilda institutioner och utbildningar där praktiken skiljer sig åt mellan olika enheter.

Organisatoriska förutsättningar för kvalitetsarbetet. UU har drygt 7 000 anställda, 46 000 studenter och drygt 2 000 doktorander. Det finns ca. 70 program på grundnivå och lika många på avancerad nivå (merparten internationella) samt 2000 fristående kurser (38 % på

engelska). Tre av fyra studenter går på en programutbildning. Forskarutbildning ges inom ramen för 196 forskarutbildningsämnen. Universitetet har 1 400 inresande utbytesstudenter och 940 utresande (innan pandemin) samt 1400 avgiftsbetalande studenter (800 hst).

Universitetet har drygt 50 institutioner, med institutionsstyrelser, organiserade i nio fakulteter som leds av kollegialt utsedda dekaner och fakultetsnämnder (se organisations-skiss i bilaga). Fakulteterna är i sin tur grupperade i tre vetenskapsområden som leds av kollegialt utsedda vicerektorer och områdesnämnder: humaniora och samhällsvetenskap (Humsam), medicin och farmaci (Medfarm), samt teknik och naturvetenskap (Teknat). Inom Medfarm och Teknat utgör områdesnämnden tillika fakultetsnämnd. Inom Humsam finns en områdesnämnd och sex separata fakultetsnämnder. Enligt [Arbetsordning för Uppsala universitet](#) (UFV 2017/95) har fakulteterna ett långtgående ansvar för forskningens och utbildningens kvalitet (se BG 1.3). Benämningen fakultet och fakultetsnämnd kommer oftast att användas i det följande, även när den sammanfaller med vetenskapsområde och områdesnämnd, vilket är fallet inom Medfarm samt Teknat.

Kvalitetssystemets utveckling över tid. UU:s kvalitetssystem har vuxit fram över lång tid. Systemet vilar på en kvalitetskultur där alla medarbetare och studenter tar ansvar för, och aktivt bidrar till, kvaliteten i den egna verksamheten och den vidare miljön (se BG 1.4). Kvalitetskulturen är delvis disciplinbestämd. En väl fungerande akademisk miljö delar normer och kvalitetskrav inom det egna ämnesområdet, nationellt och internationellt.

Kvalitetskulturen är en av universitets största tillgångar. Medarbetare, studenter och ledning har ett gemensamt ansvar för att underhålla och utveckla den. Kvalitetskulturen tar sig konkret uttryck i det kontinuerliga kvalitetsarbete som sker i direkt anslutning till utbildningarna, inom institutioner och utbildningsprogram, i form av kursutveckling, kursvärderingar, lärarekrytering och kompetensutveckling m.m. HSV (Högskoleverket) bekräftade bilden vid sin granskning av UU:s kvalitetsarbete 2009. Bedömargruppen konstaterade att ”det finns en stor medvetenhet bland lärare och studenter om betydelsen av att hålla god kvalitet i verksamheten. Det gör också att vi bedömer att universitetet har en god kvalitetskultur som kännetecknas av att lärarna i sin vardag på ett naturligt sätt arbetar med ständiga förbättringar i sin verksamhet.”

Det universitetsgemensamma kvalitetsarbetet har successivt byggts upp för att komplettera och stödja det lokala kvalitetsarbetet. År 1993 inrättade konsistoriet en grupp som tog fram UU:s första kvalitetsutvecklingsprogram. År 2001 inrättades en kvalitetskommitté med representanter för lärare och studenter. Universitetet etablerade samtidigt en gemensam stödfunktion för kvalitetsarbetet: enheten för kvalitet och utvärdering (KoU). Kvalitetskommittén (numera kvalitetsrådet) och KoU har nu funnits i nära 20 år.

Mot denna bakgrund kom HSV:s bedömargrupp 2009 till slutsatsen att UU hade kommit långt i utvecklingen av sitt kvalitetssystem. Det som återstod att utveckla var systematiken i uppföljningen av utbildningen och dess resultat, vilket har skett sedan dess.

[Uppföljningen av 2008 års Program för kvalitetsarbete vid Uppsala universitet](#) (UFV 2019/762) sammanfattar det senaste decenniets utveckling. Uppföljningen av kvaliteten i

forskning och utbildning har blivit mer systematisk, förutsättningarna för att ta ledningsansvar för kvaliteten har förbättrats och personalens och studenternas delaktighet i kvalitetsarbetet har ökat. Den första universitetsgemensamma ansatsen för att stärka utbildningskvaliteten var projektet *Kreativ utbildningsutveckling vid Uppsala universitet 2012* ([KrUUt](#)). Nu prövas all utbildning inför inrättande och avveckling, följs upp årligen och utvärderas vart sjätte år med extern kollegial granskning.

Utvecklingen har inte förändrat betydelsen av det verksamhetsnära kvalitetsarbetet vid institutioner och inom program. Däremot har förutsättningarna för att systematisera, synliggöra och stimulera det arbetet ökat. Utvecklingen är delvis en följd av externa krav, men strävan har hela tiden varit att svara mot dem på ett sätt som står i samklang med universitetets värden och arbetsätt. Det har tillförsäkrats genom att representanter för fakulteter och studentkårer bidragit aktivt till utvecklingen av kvalitetssystemet bl.a. genom deltagande i arbets-, projekt- och referensgrupper, nämnder, strategiska råd, öppna möten och remissförfaranden. Strategisk styrning förankras i kollegiala processer. Det senaste exemplet är framtagandet av UU:s modell för utbildningsutvärderingar (se BG 1.4).

UU:s kvalitetssystem har högt ställda ambitioner. Samtidigt måste kvalitetssystemets resursåtgång balanseras mot dess bidrag till forskningens och utbildningens kvalitet och utveckling. Därför granskas och utvecklas även själva kvalitetssystemet kontinuerligt (se BG 1.5).

Uppsala universitets kvalitetssystem i ett blickfång. Kvalitetsarbetets övergripande principer och mål framgår av [Mål och strategier för Uppsala universitet](#) (UFV 2018/641) (benämns fortsättningsvis som *Mål och strategier*). Där framgår bl.a. att kvalitetsarbetet ska vara en integrerad del av den akademiska kulturen med analys och kollegial granskning som viktiga inslag. Det ska vara anpassat till lokala förutsättningar inom universitetet och vid behov samordnas. Målen kompletteras av en utvecklad beskrivning av UU:s kvalitetssystem (se Figur 1) som har tagits fram av kvalitetsrådet i samråd med områdes-/fakultetsnämnderna. Det är inom kvalitetssystemets ramar som kvalitetsarbetet bedrivs, såväl det som är av mer kvalitetssäkrande karaktär som det som är kvalitetsutvecklande. Figuren kommer inom kort att finnas på webben med texter för de olika komponenterna, vilka uppdateras i takt med systemets utveckling. Även en folder ska tas fram och spridas. Det är sättet att *beskriva* universitetets kvalitetssystem som är nytt, inte *innehållet*. Syftet med beskrivningen är att ge ett helhetsperspektiv på befintligt kvalitetsarbete i utbildning och forskning och ”göra det lätt att göra rätt”. Målgruppen är chefer/ledare, medarbetare, studenter, externa granskare och det omgivande samhället. Ett arbete med att göra detta känt bland universitetets medarbetare och studenter inleds i slutet av 2020. Många är involverade i kvalitetsarbetet, men i vilken grad man har kunskap om kvalitetssystemet i sin helhet varierar. Viktigast är att varje person har den kunskap som behövs i det egna arbetet och lätt kan inhämta mer information vid behov.

Figuren kan med fördel betraktas som en kon sedd ovanifrån. Universitetets kärnvärden – **kvalitetskultur, kollegialitet, akademisk frihet och studentmedverkan** - utgör basen som allt vilar på och **de miljöer där undervisningen och forskningen bedrivs** bildar en pelare i mitten. Det är där - vid institutioner, forskargrupper, lärarlag samt i kurser och program - som det praktiska kvalitetsarbetet sker. Runt pelaren finns en stödjande struktur för kvalitets-

utveckling och kvalitetssäkring i form av nio komponenter, utan inbördes hierarki. I det följande beskrivs kvalitetssystemets komponenter med tyngdpunkt på det som är relevant för *utbildningens kvalitet*.

Mål och strategier anger ramarna för universitetets kvalitetsarbete, medan ansvaret för det framgår av universitetets **organisation och ansvarsfördelning**. Universitetet utmärks av lokalt ansvarstagande, i en tillitsbaserad organisation, inom ramen för ett lärosätes-gemensamt och nationellt integrerat och internationellt förankrat kvalitetssystem.

Forskning och utbildning av hög kvalitet förutsätter skickliga forskare och lärare med hög **kompetens** och goda möjligheter till **karriärutveckling**. Rekrytering och befordran är viktiga verktyg för säkerställande av vetenskaplig och pedagogisk skicklighet. Dit hör också utnämningen excellent lärare, pedagogiska priser, pedagogiska utvecklingsmedel och pedagogisk fortbildning.

Verksamhetsstöd och infrastruktur bidrar till hög kvalitet i utbildning och forskning. För utbildningens del omfattas bl.a. administrativt stöd, fortbildning och karriärstöd för anställda, studentstöd, undervisningslokaler och IT-system.

Grundläggande för god kvalitet är **redlighet i forskning och utbildning**. För utbildningens del omfattar det insatser för att förebygga och hantera vilseledande vid examination samt ge studenter förutsättningar att iaktta god forskningssed under utbildningen och efter examen.

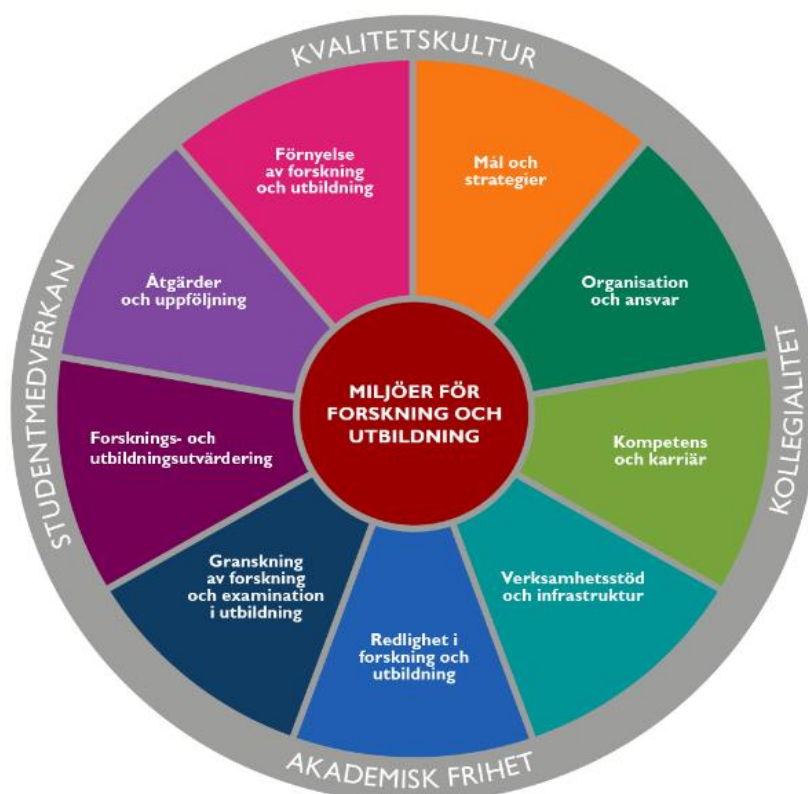
Granskning av forskning omfattar den inbyggda kollegiala granskning som sker i vetenskapssamhället, medan **examination i utbildning** rymmer de sätt på vilka studenternas kunskaper, färdigheter och förhållningssätt bedöms. Dessa två - kollegial granskning och examinationer - är de viktigaste kvalitetssäkringsmekanismer som finns inom akademien. Utbildning på forskarnivå förenar dessa två genom disputationen.

Genom **forsknings- och utbildningsutvärderingar** fångas kvaliteten i verksamheten upp systematiskt och blir åtkomlig för analys och åtgärder. Inom utbildning genomförs, förutom kursvärderingar och andra undersökningar, systematiska utbildningsutvärderingar med extern granskning, såväl egeninitierade i sexårscykler, som av UKÄ. Universitetet har även genomfört tre universitetsövergripande forskningsutvärderingar, *Kvalitet och förnyelse* (KoF) ([KoF17](#) omfattade även sambandet mellan utbildning och forskning). Det stöd som ges för forskning och utbildning utvärderas också, liksom kvalitetssystemet i sig.

För att utvärderingar ska bidra till utveckling måste resultaten tillvaratas. UU strävar efter att integrera redovisning av **åtgärder och uppföljning** av genomförda utvärderingar i ordinarie årlig process för verksamhetsplanering och uppföljning. Årscykeln rymmer även kvalitetshöjande initiativ som initierats mot annan bakgrund än utvärderingsresultat. Den kontinuerliga utvecklingen sker vid institutionerna och inom utbildningarna, men stimuleras även genom olika initiativ på fakultets- och universitetsnivå.

Figur 1. Uppsala universitets kvalitetssystem – kärnvärden och komponenter

**KVALITETSSÄKRING OCH
KVALITETSUTVECKLING VID UPPSALA UNIVERSITET**

God kvalitet erhålls genom att vårda det som fungerar och avhjälpa brister, men också genom att främja **förnyelse av forskning och utbildning**. Utöver utvärderingsresultat, bidrar kreativitet, kunskapsutveckling, omvärldsförändringar, forskning om forskning och utbildning samt impulser från andra lärosäten och samhällssektorer till helt nya initiativ inom forskning och utbildning. Processer för inrättande av nya utbildningsprogram, huvudområden och biområden ingår här.

Ovanstående ger en övergripande beskrivning av kvalitetssystemet i sin helhet. Givet UKÄ:s bedömningsgrunder och fokus på säkerställande lyfts tre komponenter särskilt i självvärderingen (utvärdering, åtgärder och uppföljning samt förnyelse). Dessa är universitetets främsta verktyg för att systematiskt *säkerställa* kvaliteten i universitetets utbildningar. Figurer som illustrerar kvalitetsprocesser återfinns i BG 1.1. Exempel används för att ge konkretion och har valts för att återspegla universitetets bredd, men de förblir nedslag. För att fullt ut fungera som belägg, skulle de behöva vara fler än vad som ryms här.

Del 2 i självvärderingen: bedömningsområdena

I den andra delen av självvärderingen ska lärosätet beskriva och analysera sitt kvalitetssystem och kvalitetsarbete utifrån de sex bedömningsområdena. Lärosätet ska analysera och visa hur kvalitetssystemet och kvalitetsarbetet uppfyller bedömningsgrunderna för respektive bedömningsområde. Lärosätet ska kunna belägga att det valda tillvägagångssättet säkerställer kvaliteten i utbildningarna och identifierar ytterligare förbättringsbehov. Lärosätet ska även förhålla sig till utfallet av tidigare granskningar, såväl egeninitierade som externa utvärderingar. Lärosätet ska också förhålla sig till resultatet av UKÄ:s lärosätetillsyn. Utöver bedömningsgrunderna kan det även finnas andra delar som är relevanta att beskriva inom ett bedömningsområde. Bedömningsgrunderna behöver inte redovisas i någon särskild ordning. Varje bedömningsområde inleds med en beskrivande text av området följt av de bedömningsgrunder som ingår i området. Därefter följer en vägledande text som syftar till att tydliggöra hur lärosätena ska visa att bedömningsområdet är uppfyllt. Självvärderingen bör som mest omfatta 70 A4-sidor i 12 punkters textstorlek.

Bedömningsområde 1: Styrning och organisation

Lärosätets kvalitetssystem är uppbyggt med strukturer, rutiner och processer för att säkra hög kvalitet i utbildningarna. Kvalitetssystemet för utbildning relaterar till lärosätets övergripande mål och strategier.

Kvalitetssystemet inbegriper all utbildning på samtliga nivåer inom lärosätet och det finns en tydlig ansvarsfördelning. Regelverk, policyer och rutiner är väl dokumenterade och lättillgängliga för medarbetare, studenter, doktorander och avnämare. Kvalitetssystemet är utformat så att det främjar delaktighet, engagemang och ansvar hos såväl lärare och övrig personal som studenter och doktorander.

Kvalitetssystemet är effektivt, välfungerande och används konsekvent inom hela verksamheten. Lärosätet har en välfungerande förbättringscykel, vilket innebär att lärosätet på central nivå arbetar systematiskt med att följa upp, utvärdera och utveckla kvalitetssystemet och kvalitetsarbetet. Den information som tas fram inom kvalitetssystemet ger underlag till den strategiska styrningen av lärosätets utbildningsverksamhet. Med hjälp av kvalitetssystemet identifierar lärosätet utvecklings-behov och utvecklar utbildningsverksamheten. Lärosätet har systematiska processer och rutiner för att säkerställa att informationen publiceras och kommuniceras till relevanta intressenter, såväl interna som externa, och att den får en god spridning inom organisationen.

Vägledning till lärosätet:

Visa hur kvalitetssystemet uppfyller bedömningsgrunderna för området, bl a genom att beskriva vilka policyer, eller motsvarande, rutiner och processer som bidrar till detta. Beskrivningen ska

visa hur kvalitetssystemet stöder lärosätets profil, genomförandet av lärosätets strategi och hur systemet hjälper lärosätet att uppnå målen för utbildningsverksamheten. Visa även hur lärosätets kvalitets-system bidrar till att identifiera utvecklingsområden och vidta relevanta åtgärder. Om lärosätet har flera olika kvalitetssäkringspolicyer, eller motsvarande, för olika delar av sin utbildningsverksamhet, ska i de fall det är relevant samtliga kvalitetssäkringspolicyer beskrivas. Det ska framgå om lärosätet har en centraliserad eller decentraliserad organisation för kvalitetsarbetet. En beskrivning av och motivering för den valda organisationen ska ges. Ge gärna exempel på en fråga som lärosätet har arbetat med och som åskådliggör hur kvalitetssystemet fungerar i sin helhet.

Lyft vid behov ytterligare aspekter som är viktiga för den systematiska utvecklingen av kvalitetssystemet vid lärosätet.

Ge belägg för att kvalitetssystemet är välfungerande, effektivt och att det utvecklas systematiskt utifrån den information som genereras inom kvalitetssystemet.

1.1 Lärosätets kvalitetssystem är uppbyggt för att säkerställa kvaliteten i utbildningarna och det relaterar till övergripande mål och strategier som lärosätet fastställt för sin utbildningsverksamhet.

Mål och strategier uttrycker grundläggande värderingar och färdriktningen för universitetets fortsatta utveckling. Enligt *Mål och strategier* är UU:s övergripande mål att bedriva utbildning och forskning av högsta kvalitet och relevans. Dokumentet anger även förutsättningarna för universitetets kvalitetssystem (se BG 1.2). Universitetets kvalitetsarbete utgår därmed från, och bidrar till att uppfylla, universitetets mål.

Processer som säkerställer god kvalitet i Uppsala universitets utbildningar

Utbildningar utvecklas genom ett kontinuerligt arbete på olika nivåer inom UU. Den viktigaste uppföljningen sker i daglig dialog mellan lärare och studenter, handledare och doktorander, inom kollegiet och, inte minst inom yrkesprogrammen, med företrädare för arbetslivet.

Nedan följer en beskrivning av de kompletterande *systematiska processer som involverar alla delar av universitetet* och vars huvudsakliga syfte är att utveckla och *säkerställa* god kvalitet i universitetets utbildningar. Dessa hör till komponenterna utvärdering, åtgärder och uppföljning samt förnyelse (se Del 1) och omfattar inrättande och avveckling av utbildning, utbildningsutvärderingar, kursvärderingar, universitetets egna undersökningar, samt verksamhetsplanering och uppföljning.

Inrättande och avveckling av utbildning. Rutiner och processer vid inrättande och avveckling av utbildning på grundnivå och avancerad nivå framgår av BG 3.1 eftersom detta efterfrågas särskilt där.

Universitetets modell för utbildningsutvärdering. Den nyaste processen för att säkerställa god kvalitet i utbildning är UU:s egna utbildningsutvärderingar. De utgör ett komplement till övriga delar av kvalitetssystemet då de ger extern återkoppling på universitetets utbildningar ur ett helhetsperspektiv.

År 2015 gav rektor en arbetsgrupp i uppgift att ta fram ett förslag till en modell för utbildningsutvärderingar (se BG 1.4). HSV hade efterlyst bättre uppföljning av utbildning och en internationell bedömarpanel hade rekommenderat universitetet att skapa en systematik för sammanhållen översyn av hela utbildningar (så kallade *curriculum reviews*). Andra skäl var förändringen av det nationella kvalitetssystemet och övertygelsen om att det är universitetets eget ansvar att säkerställa att utbildningen, likväl som forskningen, håller hög kvalitet.

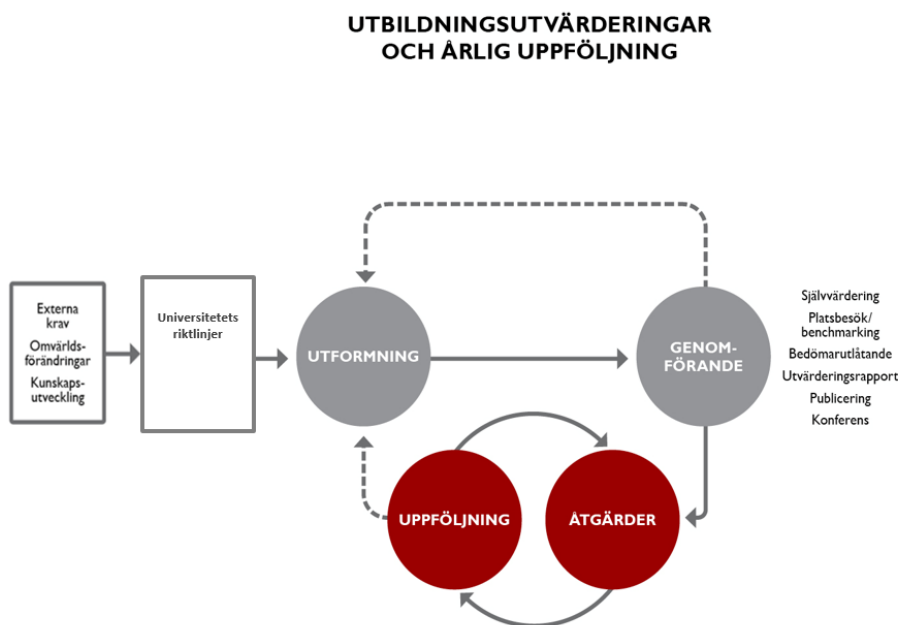
Arbetet utgick ifrån några principiella utgångspunkter som kan härledas till UU:s övergripande mål för kvalitetsarbetet och arbetsordningen. Baserat på arbetsgruppens förslag beslutade rektor 2016 om [Riktlinjer för Uppsala universitets modell för utbildningsutvärderingar](#) (UFV 2015/475).

Syftet med modellen är att säkerställa och utveckla kvaliteten på *alla* utbildningar vid UU, med yttersta mål att skapa utbildning av högsta nationella och internationella kvalitet. All utbildning (inklusive program, fristående kurser, forskarutbildning och uppdragsutbildning) utvärderas i en första cykel 2017-2022 enligt av fakulteterna utarbetad [tidsplan](#).

Figur 2 ger en bild av utbildningsutvärderingsprocessen och den årliga uppföljningen. Utifrån *externa krav, omvärldsförändringar och kunskapsutveckling* formas *universitetets riktlinjer* vilka fakulteterna förhåller sig till i *utformningen* av sina utvärderingsmodeller. Dessa sätter ramarna för *genomförandet* av utvärderingar (grå cirklar). När en utbildningsutvärdering genomförts går resultat och *åtgärder* in i den årliga *uppföljningen* av utbildningen (röda cirklar, se BG 1.5 och BG 3.5). Utifrån erfarenheter från genomförda utbildningsutvärderingar justerar fakulteterna löpande utformningen av kommande utvärderingar. Justeringar genomförs även utifrån andra lärdomar (streckade grå pilar), exempelvis från pilotomgången och den halvtidsuppföljning som genomfördes våren 2020 (se BG 1.5).

Utbildningsutvärderingarna omfattar en självvärdering och andra underlag (t.ex. utbildningsplaner, kursplaner, sammanställning av kursvärderingar och andra enkätundersökningar, exempel på examinationer, genomströmningsanalyser och annan statistik). Bedömningen ska genomföras av minst två externa ämneskollegor från ett eller flera andra lärosäten samt minst en kollega från annan fakultet inom UU. Även studenter ska ingå i bedömarpanelen. Avnämningarrepresentanter är med i vissa bedömargrupper (speciellt vid utvärdering av yrkes- och legitimationsgrundande utbildning).

Figur 2. Utbildningsutvärderingsprocessen och den årliga uppföljningen

Såväl berörda lärare som studenter/doktorander ska medverka i planering, genomförande och uppföljning av utvärderingen. I riktlinjerna anges elva aspekter som varje utvärdering ska täcka in (se nedan).

Varje utbildningsutvärdering ska undersöka om:

- utbildningarna når målen i högskolelagen och högskoleförordningen (examensordningen) och utbildningsspecifika mål, dvs. att de faktiska studieresultaten motsvarar de förväntade studieresultaten
- undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet
- undervisningen sätter studenters/doktoranders lärande i centrum
- målen examineras på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt och att progression säkerställs
- verksamma i utbildningen har aktuell ämnesmässig och högskolepedagogisk/ämnesdidaktiskkompetens samt att lärarkapaciteten är tillräcklig
- internationalisering och internationella perspektiv liksom hållbarhetsperspektiv främjas
- jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen
- utbildningen svarar mot individers och samhällets behov av bildning och professionell kunskap och förbereder studenterna för ett framtida arbetsliv
- studenterna/doktoranderna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen
- en för alla studenter/doktorander tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö föreligger
- kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

Utvärderingen kan genomföras med bedömarbesök, eller på annat sätt, som exempelvis benchmarking med besök hos utbildning vid annat lärosäte. Oavsett metod ska den resultera i ett sammanfattande bedömarutlåtande om utbildningens styrkor, svagheter/utvecklingsområden samt rekommendationer. Utbildningsansvariga sammanfattar de viktigaste slutsatserna och redovisar planerade åtgärder i en utvärderingsrapport som behandlas av ansvarig fakultetsnämnd. Nämnden formulerar en slutsats och beslutar vid allvarigare brister om *nödvändiga åtgärder* och *särskild uppföljning*. Utbildningar som utvärderas av externa aktörer, t.ex. UKÄ eller EQUIS, undantas från allt utom uppföljningen. Även för dessa ingår alltså att skriva en utvärderingsrapport, vilken fastställs av fakultetsnämnden.

Fakultetsnämndernas ansvar för utformning, genomförande, uppföljning och återrapportering inom ramen för de universitetsgemensamma riktlinjerna möjliggör anpassning till verksamhetens förutsättningar (se BG 1.3). Som stöd i arbetet finns dokumentet [*Råd och tips vid planering och genomförande av utbildningsutvärderingar*](#) (Dnr 2015/475).

Områdes-/fakultetsnämnderna redovisade sina former för utbildningsutvärderingar och årlig uppföljning till rektor 2018. Eftersom [*fakulteternas modeller*](#) utgår från universitetsgemensamma riktlinjer finns stora likheter, men de har också sin egen prägel. Skillnader rör t.ex. hur utvärderingsenheter definieras samt utformningen av självvärderingen och årlig uppföljning.

Utvärderingscykeln är nu inne på sitt fjärde år och i full gång. Under 2019 engagerades 30 bedömargrupper. Nära en tredjedel av dem hade tre externa bedömare från annat lärosäte, övriga två. Alla hade en student-/doktorandrepresentant, varav hälften från annan utbildning vid UU och övriga från annat lärosäte. Alla bedömargrupper hade en intern bedömare (totalt bidrog 23 institutioner). Några av dessa var excellenta lärare (se BG 2.1) och en tredjedel utbildningsansvariga. Hälften av bedömargrupperna hade (minst) en internationell bedömare (de flesta från nordiska universitet).

I tablå 1 visas de utbildningar och utbildningsmiljöer som hittills utvärderats inom UU:s modell för utbildningsutvärderingar. Arbetet följer i stort tidsplanen. Några utbildningsutvärderingar sköts upp i samband med starten av pandemin.

Den *årliga uppföljningen* av utbildning (inkl. uppföljning av utbildningsutvärderingar) sker inom ramen för ordinarie verksamhetsplanering och verksamhetsuppföljning (se BG 3.5). Uppföljningen på fakultetsnivå inbegrips i uppföljningen på universitetsnivå, vilken ger rektor och konsistoriet överblick över utbildningarnas kvalitet. I figur 3 visas under vilken period under året olika aktiviteter brukar infalla i uppföljningen på universitetsnivå.

Återrapporteringen till rektor sker i kvalitetsdialogen på hösten (se BG 1.5). I början av påföljande år summerar rektor utbildningsutvärderingsåret för att sedan rapportera till konsistoriet i april.

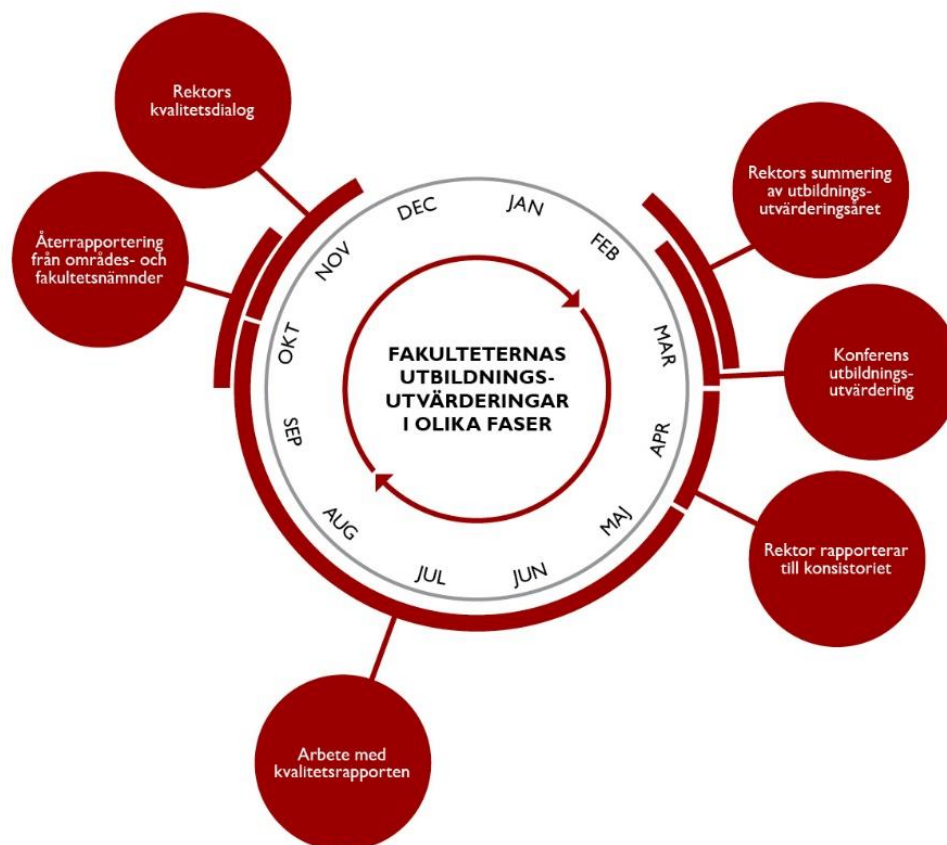
Tablå 1. Hittills utvärderade utbildningar och utbildningsmiljöer inom ramen för UU:s modell för utbildningsutvärdering (G=grundnivå, A=avancerad nivå, FU=forskarutbildning, FK=fristående kurs, U=uppdragsutbildning)

2017	Antikens kultur och samhällsliv (G/A), Genusvetenskap (G/A), Idé- och lärdoms historia (G/F), Litteraturvetenskap (G), Fysioterapeutprogrammet, Magisterprogrammet i klinisk farmaci, Institutionen för kostvetenskap, Kinesiska (G/A), CEMUS (FK), Civilingenjörprogrammet i molekylär bioteknik
2018	Juridiska fakulteten (FU), BMA-programmet och huvudområde, Institutionen för psykologi, Statistiska institutionen, Högskoleingenjörprogrammet i byggt teknik, Högskoleingenjörprogrammet i elektroteknik, Högskoleingenjörprogrammet i maskinteknik, Kandidatprogram ledarskap-kvalitet-förbättring, Teologiska institutionen (FK)
2019	ABM (A), Arkeologi (G/A/FU), Arkeologi med inriktning mot osteologi (G), Egyptologi (G), Filosofi (G/A/FU), Estetik (G/A/FU), Antikens kultur och samhällsliv (FU), Idé- och lärdoms historia (A/FU), Retorik (G/A/FU), Biblioteks- och informationsvetenskap (FU), Global miljöhistoria (A), Litteraturvetenskap (A), Magisterprogram i immaterialrätt, Magisterprogram i internationell investeringsrätt, Magisterprogram i EU-skatte rätt, Medicin och farmaci (FU), Receptarieprogrammet, Röntgensjuksköterskeprogrammet (G), Institutionen för informatik och media, Kulturgeografiska institutionen, Bioinformatik masterprogram, Biologi (FK/U), Biologi kandidatprogram, Biologi masterprogram, Hållbar utveckling masterprogram, Kemi kandidatprogram, Kemi masterprogram, Kemi (FK), Kandidatprogram i miljövetenskap, Geovetenskap (FK/U), Kandidatprogram Miljövetenskap, Tillämpad bioteknik masterprogram, Vindkraftprojektering magisterprogram, Teologiska institutionen program avancerad nivå (4 st), Rektorsutbildningen (U), Swedesd (U)
2020	<i>Pågående eller i färd med att starta:</i> Matematik (G/A/FU), Teknik (G/A/FU), Uppdragsutbildning vid Utbfak (U), Nationalekonomi (G/A), Statsvetenskapliga institutionen (G/A), Ej redan utvärderade utbildningar vid Språkvetenskapliga fakulteten (G/A), Bastermin och tekniskt-naturvetenskapligt basår, Datavetenskap (G/A/FU), Fysik (G/A/FU), Biologi (FU), Högskoleingenjörprogrammet i kvalitetsutveckling och ledarskap, kandidat geovetenskap, Master geovetenskap, Geovetenskap (FU), Teknik (FU), Matematik (FU), Kemi (FU), Master energiteknik, Master industriell ledning och innovation, teknik (FK/U), Master förnybar elgenerering, Master inbyggda system, Master tillämpad beräkningsvetenskap, Kandidat datavetenskap, Master datavetenskap, Datavetenskap (FK/U), Kandidat matematik, Master matematik, Matematik (FK), Kandidat fysik, Master fysik, Fysik (FK), Fysik (FU), Kemi (FU), Biologi (FU), Geovetenskap (FU), Datavetenskap (FU), Barnmorskeprogrammet, Kompletterande utbildning vid farmaceutiska fakulteten

Arbetet med utbildningsutvärderingar följs även upp genom den årliga [konferensen för utbildningsutvärdering](#), där erfarenheter från utvärderade utbildningar sprids över hela universitetet. Konferensen har lockat cirka 200 utbildningsansvariga, lärare och studenter vid UU, men även gäster från Stockholms universitet, Göteborgs universitet och Lunds universitet. Konferensen 2020 ställdes in på grund av pandemin.

Det årliga arbetet med utbildningsutvärderingar sammanfattas i en universitetsgemensam [kvalitetsrapport](#) som utgör underlag för kvalitetsdialogen (se BG 1.5) och till konsistoriet. I rapporten sammanfattas slutsatser från bedömarutlåtanden, utvärderingsrapporter och den årliga konferensen.

Figur 3. Årshjul för universitetsövergripande utbildningsutvärderingsaktiviteter och uppföljning. (Årshjulet visar under vilken period olika aktiviteter infaller.)

Utbildningsutvärderingsmodellen bidrar till säkerställande och utveckling av kvalitet genom bedömargruppen med dess majoritet av externa granskare, fakultetsnämndens ansvar (se BG 1.3), öppen publicering av bedömarrapport och planerade åtgärder, möjligheten att anpassa utvärderingen efter lokala behov och förutsättningar, självvärderingsarbetet, dialogen med bedömarna, konferensen och årlig uppföljning - i kombination med kvalitetskulturens kännetecken; viljan att utvecklas och bli bättre.

Kursvärderingar. Universitetsgemensamma regler för kursvärderingar infördes 1997 - tre år innan kursvärderingar lagstodgades. Nuvarande [Riktlinjer för kursvärderingar](#) (UFV 2010/3017), gäller för grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Kursvärderingar ska genomföras senast två månader efter kursens slut och användas av utbildningsansvariga i den kontinuerliga utvecklingen av utbildningen, som ett underlag av flera. Studenternas svar ska sammanfattas och värderas i en kursrapport, som ska rymma såväl student- som lärarsynpunkter, kursens starka och svaga sidor samt förslag till eventuella åtgärder. Studenterna ska informeras om kursvärderingens resultat och om eventuella åtgärder (se BG 1.6). Även [Pedagogiskt program vid Uppsala universitet](#) (UFV 2015/826) (benämns härefter som

Pedagogiska programmet) (se BG 1.2) behandlar kursvärderingar och vad som krävs av lärare och studenter för att de ska bli ett användbart utvecklingsverktyg.

Som stöd i arbetet med kursvärderingar ges praktiska råd och tips i [Kursvärderingar och andra utbildningsutvärderingar - en del i kvalitetsarbetet](#). Återkommande kursvärderingsseminarier erbjuds på svenska och på engelska och kursvärderingsarbete behandlas inom ramen för universitetets högskolepedagogiska kurser.

UU har ingen gemensam kursvärderingsmall då kursvärderingar ska kunna anpassas till aktuell kurs. Relevanta frågor ökar studenternas benägenhet att svara, liksom resultatens användbarhet. Däremot finns en frågebank med exempel på frågor och svarsskalor för inspiration. [Frågebanken](#) finns på Medarbetarportalen (MP) och i anslutning till kursvärderingsverktyget i Studentportalen. Inom vissa fakulteter/institutioner finns gemensamma, frågor exempelvis vid Fakulteten för teknik och naturvetenskap (Teknat) och Fakulteten för utbildningsvetenskaper (Utbfak). Kursvärderingsverktyget ska snart ersättas.

VFU-kurser utvärderas också. Vid Utbfak sker det genom kursvärderingar till studenterna och undersökningar, som fångar upp hur handledare uppfattar kurserna. Vid Medfak tar programmen fram kvalitetskriterier tillsammans med regionen respektive kommunen.

Analysunderlag - undersökningar och GLIS. Vid UU genomförs en rad undersökningar som underlag för kvalitetsutveckling och utvärdering och årlig uppföljning av utbildning.

Universitetsövergripande undersökningar genomförs vid KoU. Dit hör studentbarometrar för studenter på grundnivå och avancerad nivå (ca. vart 3:e år), doktorandundersökning (ca. vart 6:e år) och nu senast en enkät till studenter och undervisande personal om erfarenheter av övergången till digital undervisning i samband med covid-19. Universitetsövergripande alumnstudier introducerades 2001 och genomfördes först för all utbildning och nu mer riktat, t.ex. vid senaste [doktorandundersökningen 2015/2016](#). Universitetsövergripande undersökningar används främst av fakulteter, institutioner och verksamhetsansvariga för utbildning (se BG 1.6). Resultaten skickas också till kårerna. Andra avdelningar vid universitetsförvaltningen genomför också enkäter för speciella utvecklingsbehov. Flera fakulteter genomför egna undersökningar som nybörjarenkäter, programenkäter, alumnenkäter och avnämarenkäter, som kan anpassas efter sitt sammanhang med ökad åtgärdsrelevans som följd.

Ett viktigt verktyg i verksamhetsplanering och uppföljning inom UU är *Generellt Lednings- och Informationssystem (GLIS)*, som sammanför data från flera av universitetets databaser (ekonomisystem, Ladok och personalsystem). Vissa analyser görs regelmässigt och universitetsövergripande, som underlag för konsistoriets uppföljningsrapport, rektors dialoger med vicerektorerna (inkl. kvalitetsdialogen) och årsredovisningen. I GLIS finns färdigställda rapporter bl.a. för helårsstudenter, helårsprestationer, prestationsgrad samt för att följa kullar (helårsstudenter kalenderår och helårsprestationer kalenderår). Därutöver är det möjligt att göra egna fördjupade analyser. GLIS används i hög grad av administratörer, som arbetar nära fakultets- och institutionsledning samt av utbildningsansvariga.

Styrkor

- Kvalitetsarbetet utgår från UU:s övergripande *Mål och strategier* och åtgärder avseende kvalitetsarbete följs upp på alla nivåer inom ramen för universitetets ordinarie verksamhetsplanering och uppföljning.
- Kvalitetssystemet säkerställer att goda förutsättningar finns vid inrättande och avveckling av utbildning, att utbildning följs upp löpande genom kursvärderingar, andra undersökningar och årlig uppföljning samt genomgår en utbildningsutvärdering med stöd av externa granskare vart 6:e år.

Utvecklingsområden

- En kontinuerlig utveckling pågår i alla delar (inrättande, utbildningsutvärderingar, kursvärderingar och egna undersökningar, GLIS). (se BG 1.5 för konkreta exempel på utvecklingsområden)

1.2 Lärosätet har en kvalitetssäkringspolicy, eller motsvarande, som är offentlig och en del av den strategiska styrningen

UU:s kvalitetssäkringspolicy motsvaras av *Mål och strategier* samt den *beskrivning* av kvalitetssystemet, och hur det fungerar, som inom kort kommer att finnas på webben (se Del 1 och figur 1). Dessa ersätter tidigare *Program för kvalitetsarbete vid Uppsala universitet* (UFV 2019/762). För kvalitetsarbete inom utbildning har även *Pedagogiska programmet* betydelse. Tillsammans utgör dessa dokument (och webbsidor) viktiga utgångspunkter för ett varaktigt kvalitetsarbete. Riktlinjer för inrättande, uppföljning och avveckling av utbildning, kursvärderingar respektive utbildningsutvärderingar (inklusive fakulteternas modeller) är också centrala. De tar i sin tur hänsyn till högskolelag, högskoleförordning och Standarder och riktlinjer för kvalitetssäkring inom det europeiska området för högre utbildning (*European Standards and Guidelines*, ESG). Kvalitetsarbetet relaterar även till andra internationella och nationella riktlinjer. Fakultetsnämnderna har i sin tur fastställt dokument som ger detaljerade förutsättningar för kvalitetsarbetet (se lista i bilaga till självvärderingen).

I *Mål och strategier* lyfts kvalitet fram som en strategisk prioritering med tillhörande mål som sammanfattas i tre punkter: 1) Kvalitetsarbetet ska säkra och främja kvaliteten i utbildning och forskning, 2) Kvalitetsarbetet ska utgå från och stärka den akademiska och kollegiala kulturen, 3) Kvalitetsarbetet ska vara öppet, ändamålsenligt och effektivt. I [Verksamhetsplan för Uppsala universitet](#) (UFV 2019/118, 2020/32) fastställs åtgärder på kortare sikt. Mot bakgrund av dessa universitetsövergripande dokument - och lokala ambitioner och behov - fastställer varje fakultet sina mål och planer för kvalitetsarbetet.

Vid senaste revideringen av *Mål och strategier* inarbetades de policyprogram som tidigare funnits för olika strategiska områden. I och med det upphävdes *Program för kvalitetsarbete vid Uppsala universitet*. Sedan januari 2020 har UU därmed ett samlat universitetsövergripande måldokument. Det ger förutsättningar för överblick och koordination. Processen för revidering av *Mål och strategier* präglades av delaktighet (se BG 1.4) och kvalitetsrådet bidrog till formuleringen av målen för kvalitetsarbetet. Kvalitetsarbete är nu

en strategisk prioritering i *Mål och strategier* och en tydligare del av den strategiska styrningen.

Med policyprogrammen, försvann även åtföljande handlingsplaner. Efter att [Handlingsplan för kvalitetsarbete vid Uppsala universitet 2018-2020](#) (UFV 2018/462) löper ut kanaliseras åtgärder istället via ordinarie verksamhetsplanering. Så skapas en gemensam diskussion om prioriteringar, något som var svårare med flera parallella handlingsplaner. En del av det som tidigare ingått i handlingsplanerna kommer nu att ingå i aktivitetsplaner för de strategiska råden och därtill kopplade stödenheter.

Utifrån de långsiktiga utvecklingsmålen för verksamheten i *Mål och strategier* har rektor gett fakultetsnämnder och universitetsförvaltningen i uppdrag att ta fram strategiska planer och förslag på indikatorer och måttal. Studenter ska ges möjlighet att delta i arbetet och löpande avstämningar sker vid rektors områdesdialoger (se BG 1.5) och på rektors ledningsråd (se BG 1.3). Utvecklingsarbetets inverkan på kvaliteten i utbildningen bevakas med hjälp av kvalitetssystemet.

Medan *Mål och strategier* omfattar övergripande mål för utbildningen sammanfattar *Pedagogiska programmet* vad som är viktigt för att upprätthålla och utveckla utbildningarnas kvalitet. Programmet reviderades 2018 och omfattar fyra områden: förutsättningar för studenters lärande, utveckling av utbildning, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetensutveckling samt undervisningsuppgiftens meritvärde. Det framhåller lärares och studenters gemensamma ansvar för en god utbildning. Programmet underbygger det universitetspedagogiska arbetet, liksom utbildningsutvärderingarna och universitetets undersökningar. Programmet har rönt intresse både internationellt och nationellt, inte minst för att studenternas roll för en god utbildning har en ovanligt framskjuten plats.

Styrkor

- Målen för kvalitetsarbetet finns i UU:s övergripande *Mål och strategier* och, för utbildningen, mer specificerade i det *Pedagogiska programmet*. Tillsammans med *beskrivningen* av kvalitetssystemet och dess komponenter motsvarar detta en kvalitetssäkringspolicy för utbildningen, som är offentlig och tillgänglig.
- Åtgärder med bäring på utbildningskvaliteten utgår från *Mål och strategier* och behandlas inom ramen för universitetets ordinarie process för verksamhetsplanering och uppföljning.
- Givet ovanstående är UU:s "kvalitetssäkringspolicy" nu en betydligt tydligare del av den strategiska styrningen än tidigare.

Utvecklingsområden

- Att göra målen för kvalitetsarbetet samt kvalitetssystemet och dess komponenter mer kända, så att den som behöver kunskap om dess olika delar lätt kan hitta den (se BG 1.6).

1.3 Lärosätet har en ändamålsenlig och tydligt definierad ansvarsfördelning för kvalitetsarbetet.

Som framgår i del 1 sker det konkreta och kontinuerliga kvalitetsarbetet lokalt, inom institutioner och utbildningsprogram. Det formella kvalitetsansvaret delas mellan fakultetsnämnden (inom Teknat och Medfarm tillika områdesnämnder) och rektor. Institutionerna är till stor del organiserade utifrån discipliner och är grupperade i fakulteter.

Kvalitetsarbetet rymmer både centralt samordnade och lokalt varierande processer och aktiviteter. För att kvalitetssystemet ska vara ändamålsenligt måste kvalitetsarbetet vara förankrat i och fungera inom olikartade miljöer och vetenskapsfält. Vad som regleras gemensamt respektive lokalt fastställs av *konsistoriet* i styrdokument som *Mål och strategier*, *Arbetsordning för Uppsala universitet* samt i UU:s *verksamhetsplan*.

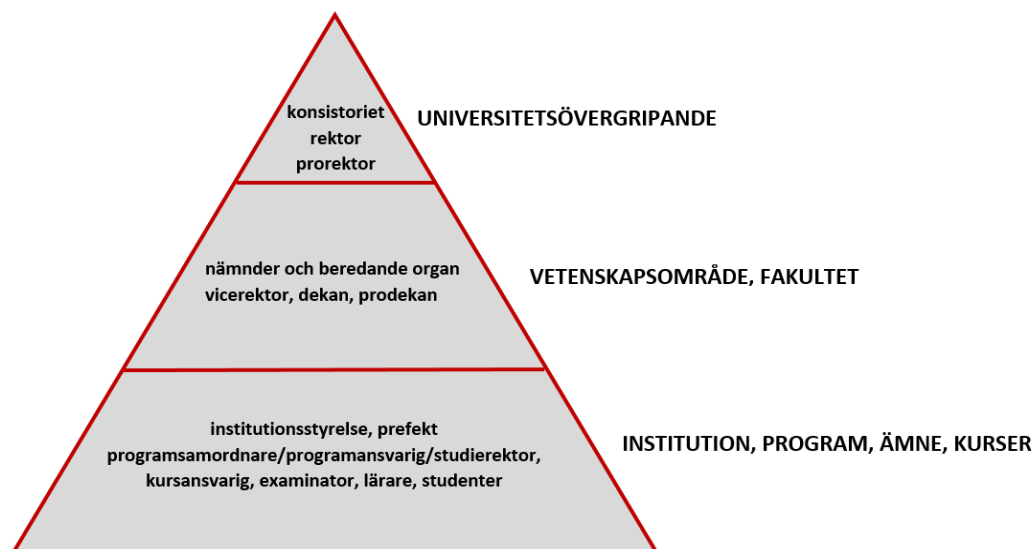
Ansvarsfördelningen för kvalitetsarbetet framgår av *Arbetsordning för Uppsala universitet*. Kvalitetsarbetet är integrerat i ordinarie linjeorganisation, planerings-, budget- och uppföljningsarbete på varje nivå. Beslut ska fattas av personer med vetenskaplig kompetens, om de avser en bedömning av uppläggning, genomförande av och kvalitet i utbildningen eller forskningen. Ansvarsfördelning för kvalitetsarbetet specificeras i riktlinjer (för inrättande och avveckling av utbildning, kursvärderingar och utbildningsutvärderingar) samt i *Pedagogiska programmet*. Universitets organisationsstruktur framgår av bilaga.

Kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling sker på alla nivåer (se figur 4). *Rektor* beslutar i frågor om universitetets övergripande inriktning för kvalitetsarbetet, exempelvis *Pedagogiska programmet*, och initierar större utvecklingsprojekt inom utbildning och forskning, så som modellen för utbildningsutvärderingar, forskarskola vid Campus Gotland och satsningar inom e-lärande. Rektorsbeslut fattas vid rektorsammansammanträdet i närvaro av föredragande, universitetsdirektören, akademiombudsmannen och en studentrepresentant.

Institutioner och utbildningsprogram

Kärnverksamheten bedrivs inom *institutioner och utbildningsprogram*. Det är i dessa miljöer som kvalitetsarbete med direkt påverkan på de enskilda utbildningarnas kvalitet sker. Utbildningarnas organisering varierar. Program och kurser som leder mot generella examina bygger oftast på kombinationer av disciplinorienterade ämnesstudier inom institutionernas ram, under ledning av prefekter och studierektorer. Inom sådana program, som är vanliga inom humaniora, samhällsvetenskap och naturvetenskap, finns ofta en värdinstitution, en programsamordnare och ett programråd med representanter från deltagande institutioner, studenter och eventuellt arbetslivet. Inom program som leder till yrkesexamina och en del andra professionsliknande utbildningar, är programorganisationen starkare och mer formaliserad (programkommitté, program-/ämnesstudierektorer motsv.) och fungerar mer som beställare av kurser från institutionerna. Denna form är vanlig inom Medfarm (läkare, vårdutbildningar, apotekare) och Teknat (civilingenjörsutbildning), men finns även inom Humsam (lärarutbildning). Även organiseringen av utbildning på forskarnivå varierar.

Figur 4. Organisatoriska nivåer i Uppsala universitets kvalitetsarbete.

Oavsett utbildningens organisering är institutionerna, med *prefekter och institutionsstyrelser*, nyckelaktörer i kvalitetsarbetet. Det är institutionerna som anställer lärare och ansvarar för kompetensutveckling, arbetsmiljö, lokaler och andra centrala förutsättningar. I institutionsmiljöerna finns studierektorer, kursansvariga, examinatorer, lärare, forskare, kursadministratörer, doktorander och studenter, som ytterst är de som skapar utbildning av hög kvalitet (se BG 2.2). Det är också i institutionsmiljöerna som utbildningarnas omedelbara närhet till forskningen kommer till uttryck.

Tre vetenskapsområden och nio fakulteter

Det finns vissa organisatoriska och strukturella skillnader mellan de tre vetenskapsområdena, som i sin tur påverkar hur kvalitetsarbetet organiseras. Bristen på enhetlighet kan från utsidan uppfattas som förvirrande, men ska ses som ett uttryck för ett medvetet val att inom ett brett universitet med varierat utbildningsutbud låta organisationsformer spegla lokala förutsättningar och behov. Även om funktioner benämns olika finns inom samtliga delar av UU fungerande strukturer och processer för att kvalitetssäkra och utveckla utbildning.

Vetenskapsområdet för humaniora och samhällsvetenskap består av sex fakulteter, var och en med egen fakultetsnämnd ledd av en dekan. Vetenskapsområdet har en samordnande och resursfördelande roll, medan fakulteterna ansvarar för innehåll och kvalitet i forskning och utbildning (och är därför den viktigaste enheten av de två i detta sammanhang). De flesta fakulteter har en prodekan för utbildningsfrågor och någon form av utskott eller beredning för utbildningsfrågor under fakultetsnämnderna. Inom området finns totalt drygt 30 institutioner. Både fakulteter och institutioner varierar i storlek.

Vetenskapsområdet för medicin och farmaci består av två fakulteter, en större (medicinska) och en mindre (farmaceutiska). De har varsin dekan och relativt stark egen identitet. De är

dock organisatoriskt integrerade i en enhetlig struktur, med en gemensam områdesnämnd, tillika fakultetsnämnd, vars ordförande är vicerektor. Däremot är utbildningen i huvudsak organiserad fakultetsvis med en prodekan för utbildning och en utbildningskommitté inom respektive fakultet. Inom vetenskapsområdet finns elva institutioner, de flesta ganska stora.

Vetenskapsområdet för teknik och naturvetenskap består av en sammanhållen fakultet. Dekanus vid fakulteten är tillika vicerektor för vetenskapsområdet och fakultetsnämnden är tillika områdesnämnd. Fakulteten är indelad i sex sektioner med varsin sektionsdekan. Det finns 13 institutioner, varav den största har nära 400 anställda. Det finns en prodekan för utbildning och två utbildningsnämnder på grundnivå och avancerad nivå, en för teknik och en för naturvetenskap, samt en forskarutbildningsnämnd.

En tredjedel av UU:s institutioner har delar av sin verksamhet på Campus Gotland (CG). Verksamheten på CG har integrerats i universitets fakultets- och institutionsstruktur. Endast en institution (Speldesign) är helt placerad där. CG kom till efter att UU och Högskolan på Gotland slogs samman 2013.

Fakultetsnämndernas ansvar. Varje fakultetsnämnd ansvarar för forskningens och utbildningens kvalitet inom sitt respektive fält. Ansvar och roller tilldelas olika instanser och regleras i fakulteternas egna arbetsordningar. Generellt finns nämnder eller utskott för utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Flertalet fakulteter har en dekan/biträdande dekan/prodekan med särskilt ansvar för utbildningsfrågor. Utbildningsledarna och/eller utbildningshandläggarna vid fakultetskanslierna har också en viktig roll i kvalitetsarbetet.

I *fakultetsnämndernas* uppgifter ingår att besluta om uppläggning och genomförande samt att systematiskt säkra, utveckla och följa upp kvaliteten i utbildningarna. De ska även följa upp studenternas studievillkor och studiemiljö samt vid behov föreslå eller vidta åtgärder. I uppgifterna ingår även vissa rekryterings- och anställningsfrågor, så som att föreslå sakkunniga, profil och anställning av professorer. Fakultetsnämnderna lämnar förslag till rektor om beslut avseende inrättande och avvecklande av huvudområden och utbildningsprogram (se BG 3.1.) samt om årlig plan för kompetensförsörjning.

Fakultetsnämnden svarar för årlig uppföljning av utbildning samt för att alla utbildningar utvärderas under en sexårsperiod och för att en utvärderingsrapport, med nämndens slutsats, sammanställs, diarieförs och görs tillgänglig internt. Fakultetsnämnden avgör om en utbildning anses vara i behov av *nödvändiga åtgärder* och därmed *särskild uppföljning*. Vidare att planerade åtgärder och bedömarutlåtanden görs allmänt tillgängliga samt att åtgärder vidtas och följs upp. Därutöver ska nämnden årligen sammanställa och analysera resultat och slutsatser av årets utbildningsutvärderingar, inklusive behov av särskild uppföljning. Detta redovisas för rektor inom ramen för ordinarie verksamhetsplanering och verksamhetsuppföljning och diskuteras vid kvalitetsdialogen (se BG 1.5).

Fakultetsnämnderna ansvarar för rutiner och genomförande av kursvärderingar och tillgängliggörande av resultat. Fakultetsnämnderna ska årligen se till att arbetet med kursvärderingar följs upp samt att resultatet av uppföljningen återförs till fakultetsnämnden

och berörda prefekter. Vissa fakulteter har delegerat ansvaret för uppföljning till institutionsledning och studierektor och andra till nämndens underorgan med lärar- och studentrepresentanter (utbildningskommittéer/-utskott, programråd, ämneskollegium, forskarutbildningsnämnd etc.). Genomgång av kursrapporter är ofta en stående punkt på sammanträden. Den följs av återkoppling till prefekt, studierektor eller kursledare, endera systematiskt eller när så krävs. En del fakulteter gör en sammanfattning av det gångna årets kursvärderingsresultat, som går till fakultetsnämnden för översyn och eventuella åtgärder.

Fakultetsnämnderna avgör hur *forskarutbildningen* organiseras. Det löpande ansvaret finns vid den institution där doktoranden är registrerad. För forskarutbildningsnivå beslutar nämnden bl.a. om inrättande och avveckling av forskarutbildningsämnen, allmänna studieplaner för forskarutbildning och om antagning av doktorander. Fakulteternas ansvar regleras bland annat i [Riktlinjer för utbildning på forskarnivå vid Uppsala universitet](#) (UFV 2019/641) samt [Antagningsordning och föreskrifter för betyg inom utbildning på forskarnivå vid Uppsala universitet](#) (UFV 2012/2057). Många beslut är delegerade till en forskarutbildningskommitté/motsv., eller till institutionsnivån. I den individuella studieplanen (ISP) preciseras bl.a. rättigheter och skyldigheter mellan institution och doktorand, men vid flera fakulteter även progression mot examensmål (se BG 2.4).

Universitetsgemensamma organ

Många akademiska ledare, lärare, forskare, doktorander och studenter är även involverade i kvalitetsarbetet på universitetsövergripande nivå, t.ex. som ledamöter i olika rådgivande organ.

När kvalitetsfrågorna är av principiell eller strategisk betydelse för UU, samråder rektor med sitt *ledningsråd* (prorektor, universitetsdirektören, vicerektorerna och studentrepresentanter). Ledningsrådet möts varannan vecka. Rektor och verksamheten har därutöver ytterligare beredande och rådgivande organ.

Rektors strategiska råd. Rektorsråden är personer som rektor utsett att arbeta med utvalda universitetsövergripande strategiska frågor tillsammans med institutionsledningen. Vid UU finns sex grupperingar som inrättats av rektor, *rektors strategiska råd*, där rektorsråden är ordförande. Rådsförsamlingarna är forskningsinfrastrukturrådet, hållbarhetsrådet, internationaliseringsrådet, rådet för lika villkor, samverkansrådet och kvalitetsrådet. Därutöver finns ett rektorsråd för god forskningssed (som inte har någon gruppering). [Kvalitetsrådet](#) inrättades 2001 och är rådgivande till rektor i frågor som rör det universitetsövergripande kvalitetsarbetet. Det kompletterar därmed fakultets- och områdesnämndernas kvalitetsansvar. Uppdraget (UFV 2012/2083) omfattar formerna för arbete med kvalitetsutveckling och kvalitetssäkring inom samtliga UU:s verksamheter. Rådets ledamöter nomineras av vetenskapsområden och studentkårer och ges administrativt och sakkunnigt stöd av avdelningen för kvalitetsutveckling. Kvalitetsrådets ordförande ges möjlighet att inkomma med förslag till utvecklingsuppdrag i samband med VP-processen.

Under sommaren 2020 genomfördes en utvärdering av rektors strategiska råd (se BG 1.5). Utvärderingen kommer att ligga till grund för organiseringen av dessa funktioner under kommande rektorsperiod (2021 och framåt).

Akademiska senaten och universitetskollegiet. I tillägg till ovanstående finns [Akademiska senaten](#) som består av kollegialt valda lärare och av kårerna utsedda studenter. Deras uppgift är att diskutera - och framföra synpunkter på - för universitetet viktiga strategiska frågor. Akademiska senaten utvärderades också våren 2020 och är för ögonblicket vilande. Under 2019 tillsattes *Universitetskollegiet* som representerar anställda med vetenskaplig kompetens, studenter och övriga anställda. Det utgör hörandeförsamling vid processen att ta fram förslag på rektor och utse prorektor. De ledamöter som representerar anställda med vetenskaplig kompetens utgör valförsamling vid val av lärarledamöter i konsistoriet.

Studentkårerna. Vid lärosätet finns sex *studentkårer*, vilka tillsammans bildar Uppsala universitets förenade studentkårer (UUFS), som utser ledamöter till universitetsövergripande beredande och beslutande organ (se BG 5.1). I arbetsordningarna för vetenskapsområden, fakulteter, institutioner och andra organ samt i [Riktlinjer för studenternas arbetsvillkor på grundnivå och avancerad nivå vid Uppsala universitet](#) (UFV 2016/327) (benämns fortsättningsvis *Riktlinjer för studenternas arbetsvillkor*) regleras studenternas rätt till representation, information, samråd och deltagande i beredningsprocesserna. Riktlinjer för studentinflytande är under utarbetande (se BG 5.1).

Stödverksamheter. Inom universitetsförvaltningen finns flera *avdelningar som ger stöd* avseende kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling till universitetsledningen, fakulteterna, rektors strategiska råd, institutionerna samt lärare och forskare. Dit hör de tre områdeskanslierna samt avdelningen för kvalitetsutveckling, vilken rymmer enheterna för karriär och ledarskap i akademien, kvalitet och utvärdering samt universitetspedagogik. Student-, planerings-, IT-, HR-avdelningen och avdelningen för internationalisering erbjuder också stöd för kvalitetsarbetet med direkt relevans för utbildningen.

På fakultetsnivå bistår utbildningsutskott/motsv., programråd och fakultetsnämnd – och institutioner - i kvalitetsarbetet. Studierektorer och programsamordnare har som nämnts en nyckelroll i utbildningens kvalitetsarbete med stöd från kansliernas utbildningsledare. Pedagogiska enheter som [TUR](#) (teknisk-naturvetenskapliga fakultetens universitetspedagogiska råd), [PRåM](#) (Pedagogiska Rådet vid vetenskapsområdet för medicin och farmaci) och [MedFarmDoIT](#) (resurs för lärares användning av digitala verktyg) ger också stöd för kvalitetsarbetet (se BG 2.2).

Styrkor

- Det finns en tydlig ansvarsfördelning för kvalitetsarbetet, vilken står i direkt överensstämmelse med UU:s värden och arbetsordning.
- Det finns tydliga gemensamma ramar inom vilka fakulteterna har frihet att anpassa olika kvalitetsprocesser efter sina egna behov och förutsättningar. Det ger lokalt ägarskap samtidigt som det skapar förutsättningar för - och förväntningar på - att fakultetsnämnderna tar sitt kvalitetsansvar.

- UU:s råds- och samverkansstruktur bidrar med fördjupad kunskap inom viktiga strategiska områden, samtidigt som den stärker utbytet och samverkan mellan universitetets fakulteter. Kvalitetsrådet har en särskilt viktig roll som rådgivande till rektor i arbetet med att underhålla och utveckla UU:s kvalitetssystem.

Utvecklingsområden

- I och med fakultetsnämndernas kvalitetsansvar och stora utrymme för anpassningar minskar möjligheten till samordning. Möjligheten till ytterligare samordning i relevanta frågor bör utredas utan att göra avkall på lokala anpassningsmöjligheter.

1.4 Lärosätet har systematiska processer som uppmuntrar till delaktighet, engagemang och ansvar hos lärare, övrig personal samt studenter och doktorander.

I *Mål och strategier* slås det gemensamma ansvaret för kvalitetsarbetet fast. Kvalitetsarbetet ska inkludera alla medarbetare och studenter och utgå från och stärka den akademiska och kollegiala kulturen. *Pedagogiska programmet* betonar engagemang och deltagande genom aktiverande undervisningsformer, liksom genom kollegialt samarbete, idéutbyte och pedagogiskt ledarskap i utveckling av utbildningen (se BG 1.2). Båda dessa dokument har utvecklats under aktiv medverkan av lärare, studenter och doktorander genom behandling i nämnder, rektors strategiska råd, öppna seminarier och remissrundor.

Delaktighet är av största vikt för att nå så goda resultat som möjligt. Det leder till bättre beslut och bättre efterlevnad. Kollegialiteten kommer till uttryck i kollegialt valda organ (institutionsstyrelse, fakultetsnämnd m.fl.) och kollegialt föreslagna ledare (t.ex. prefekt, dekan och prodekan, vicerektor, rektor och prorektor), men också i rekryteringsgrupper, docenturnämnder, kvalitetsgrupper, lika villkorsgrupper m.m., liksom i det dagliga samarbetet. Även studentmedverkan är stark genom den representation som UUFS bidrar med på universitetsnivå (se BG 5.1) och genom studentkårers och studentföreningars direkta medverkan i kvalitetsarbetet inom fakulteter och institutioner. Även de universitetsgemensamma kvalitetsprocesserna, och då särskilt utbildningsutvärderingarna och olika undersökningar, präglas av hög grad av delaktighet.

Genom sitt arbete i *beslutande, beredande och rådgivande organ* är lärare, forskare, doktorander och studenter kontinuerligt involverade i kvalitetsarbetet på olika nivåer - i institutionsstyrelser, fakultetsnämnder, utskott, rektors strategiska råd, akademiska senaten/universitetskollegiet etc. Institutionsstyrelserna och programråden är kollegiala organ med konkret påverkan på utbildningen, då dessa ofta behandlar kursplaner, litteraturlistor m.m. Lärare, forskare och studenter involveras även i större utvecklingsprojekt, i projekt-, arbets- och referensgrupper. Exempel utöver ovanstående är införandet av en ny lärplattform (se BG 2.3) och framtagandet av UU:s modell för utbildningsutvärderingar (se nedan). I många av dessa sammanhang arbetar akademisk personal och studenter sida vid sida med representanter för olika stödfunktioner.

Inom fakulteterna finns också arenor som engagerar bredden av lärare, doktorander och studenter i kvalitetsarbetet, som lärardagar med olika teman på agendan, pedagogiska nätverksmöten, studierektorsmöten och regelbundna möten med studentkårerna.

Baksidan av inkluderande processer är att de tar tid av medarbetare och studenter. Uppdragen och grupperna är många, vilket gör att engagemanget för det gemensamma får stå tillbaka ibland. Kårerna har ibland svårt att hitta studenter till beslutande och beredande organ, vilket emellanåt leder till att platser står tomma (se BG 5.1).

Internationella medarbetare och studenter har sämre förutsättningar att delta i kvalitetsarbetet, vilket framkom i KoF17. Många dokument är skrivna på svenska och arbetet sker ofta på svenska (även om det varierar). Flera åtgärder vidtas för att universitetet ska bli mer inkluderande, med beaktande av att myndighetsspråket är svenska och att språklagen ska följas. Rektor har beslutat om [Språkpolicy för Uppsala universitet](#) (UFV 2016/520), kommunikationsavdelningen översätter alla centrala styrdokument till engelska och en allt större del av kurser och seminarier riktade till anställda ges även på engelska. Den förbättrade informationen om kvalitetssystemet som inom kort finns på webben - på svenska och engelska – bidrar också. Även fakulteter och institutioner vidtar en rad åtgärder för att stärka internationella medarbetares och studenters delaktighet (se BG 1.6 och BG 5.1).

Vid UU är det uttalat att alla universitetsgemensamma kurser, seminarier etc. ska erbjudas att sändas till CG via länk. Att skapa likvärdigt deltagande för medarbetare och studenter vid CG är ändå en utmaning. Aktiviteter genomförs dock också på plats vid CG.

Delaktighet i arbetet med utbildningsutvärderingar. Utbildningsutvärderingarna uppmuntrar till delaktighet, engagemang och ansvar. Även utvecklingen av modellen präglades av bred involvering. Rektor uppdrog åt en arbetsgrupp bestående av aktiva lärare och forskare, studentrepresentanter och sakkunniga att ta fram ett förslag under ledning av en vicerektor, varefter det diskuterades brett i organisationen. Fakultetsnämndernas arbete med att utforma sina egna modeller för utbildningsutvärdering har på motsvarande sätt involverat lärare och studenter. I arbetet med enskilda utbildningsutvärderingar medverkar såväl berörda lärare som studenter och doktorander i alla stadier av processen. I utbildningsutvärderingsmodellerna vid Samhällsvetenskapliga fakulteten (Samfak), Språkvetenskapliga fakulteten (Språkfak) och Teologiska fakulteten (Teolfak) ingår att studenter och doktorander ska delta i arbetet med den årliga kvalitetsrapporten som institutioner ska inkomma med inom ramen för den årliga uppföljningen.

Att som lärosäte ansvara för utbildningsutvärderingar har bidragit till ett ökat engagemang och ansvarstagande i kvalitetsarbetet, ökad spridning av kunskaper och erfarenheter inom universitetet och ett ökat utbyte med kollegor vid andra delar av universitetet och vid andra lärosäten. Men det är också förbundet med utmaningar (se BG 1.5).

Projektet Aktiv studentmedverkan. KrUUt-projektet bidrog till ökat fokus på studentmedverkan i utbildningen. Med avstamp i de internationella bedömarnas rekommendationer, och på förslag av studenter, lärare och pedagogiska utvecklare, beslutade rektor 2013

om projektet ”Vidareutveckling av aktiv studentmedverkan vid Uppsala universitet” (UFV 2013/916) vars aktiviteter sedermera övergått i reguljär verksamhet (se BG 3.2).

Analysunderlag – kursvärderingar och andra undersökningar. Studenterna ska ges möjlighet att reflektera över sin utbildning och ge underlag för kvalitetsutveckling genom kursvärderingar. Ansvar för att så sker vilar på fakulteterna (BG 1.3). I *Pedagogiska programmet* uppmuntras studenter aktivt att bidra till utbildningsutveckling via kursvärderingar och diskutera resultaten med lärare och medstudenter.

Inom de universitetsgemensamma riktlinjernas ramar skiljer sig kursvärderingspraxis åt mellan fakulteter och institutioner bl.a. med avseende på studenters involvering i uppföljningsarbetet. Representanter för teologiska studierådet har exempelvis möjlighet att kommentera kursvärderingsresultat som behandlas av lärare i kollegierna. På ett av civilingenjörsprogrammen föredrar studenterna en sammanfattning av kursvärderingarna och kursrapporten på programråden. Farmak finansierar en heltidsanställd student vid farmaceutiska studentkåren som arbetar med kursvärderingar i samarbete med kursansvarig lärare. Lärare och studenter är också involverade i utveckling av riktlinjer för kursvärderingar såväl på universitetsgemensam som på fakultetsnivå (se BG 1.5).

De universitetsövergripande undersökningar som genomförs engagerar lärare, studenter och doktorander i olika faser. I utformningen av enkäterna sker förankring genom diskussioner i olika fora (t.ex. rektors ledningsråd, kvalitetsrådet och eventuellt andra råd, referensgrupper, studentkårer, doktorandnämnd) och testning på aktuell målgrupp. Studenter, doktorander och medarbetare bidrar till kvalitetsutveckling genom sina svar (se BG 1.1).

Delaktighet för doktorander på forskarutbildningen. Doktorander har samma möjlighet till involvering som övriga studenter (i beslutande och beredande organ, arbetsgrupper, utbildningsutvärderingar, kursvärderingar och undersökningar). Doktorandernas undervisningsengagemang gör att de involveras i de kvalitetsfrågor som aktualiseras i samband med utbildningar och kurser. Doktorander är också direkt delaktiga i utformningen av sin utbildning och av institutionsmiljön (se BG 3.2).

Studenters delaktighet underlättas genom flexibilitet i studiegången och doktorander erbjuds prolongation för förtroendeuppdrag, vilket gör det möjligt att engagera sig utan att förlora viktig utbildningstid. Enligt rektorsuppdrag ska nu ett konkret förslag till modell för arvodering till studentrepresentanter tas fram (se BG 5.1).

Styrkor

- Universitetet ser kollegialitet och studentmedverkan som en styrka. Personal och studenter är regelmässigt involverade i kvalitetsarbetet, vid såväl utveckling som genomförande av olika kvalitetsprocesser.
- Lärare och studenters aktiva bidrag till kvalitetssystemet och dess processer har resulterat i att systemet är ändamålsenligt och väl integrerat i fakulteters och institutioners verksamhet.

- Universitetet har tagit initiativ för att öka internationella studenters och medarbetares möjligheter att delta i kvalitetsarbetet, t.ex. genom översättning av centrala dokument till engelska och en språkpolicy.

Utvecklingsområden

- Universitetet bör överväga ytterligare åtgärder för att involvera fler lärare och forskare i kvalitetsarbetet och tillsammans med studentkåren hitta effektiva strategier för att stimulera ett högre studentmedverkan. Detta gäller särskilt internationella medarbetare och studenter.

1.5 Lärosätet säkerställer att de resultat och slutsatser som genereras av kvalitetssystemet systematiskt tas tillvara i den strategiska styrningen, kvalitetsarbetet och i utvecklingen av kvalitetssystemet.

Under denna bedömningsgrund beskrivs hur resultat och slutsatser från kvalitetssystemet integreras i den strategiska styrningen på *övergripande* nivå (för motsvarande på fakultetsnivå, se BG 3.5). Här framgår även hur själva kvalitetssystemet utvärderas, ses över och utvecklas.

I *Mål och strategier* slås fast att kvalitetsarbetet ska förebygga, identifiera och åtgärda brister. Universitetet integrerar kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling i den ordinarie årliga processen för verksamhetsplanering som involverar alla nivåer. I det ingår redovisning av åtgärder och uppföljning av genomförda utvärderingar.

Verksamhetsplanering och uppföljning av utbildning

I [*Övergripande verksamhetsplanering och uppföljning vid Uppsala universitet*](#) beskrivs planering och uppföljning som görs återkommande och främst har regeringen, konsistoriet, rektor eller rektors ledningsråd som målgrupp. Större utvärderingar av forskning och utbildning beskrivs också. Här ges en överblick över vad som rapporteras när, till vem och varför.

I UU:s *verksamhetsplan* fastställs prioriteringar och andra satsningar som konsistoriet beslutar om. Som underlag får konsistoriet en uppföljningsrapport som relaterar till *Mål och strategier* och årsredovisningen.

Uppföljning sker inom och mellan samtliga organisatoriska nivåer vid universitetet. Institutionerna återrappporterar till *fakultetsnämnderna* som i sin tur *återrappporterar* till rektor. Vad som ska återrappporteras framgår av anvisningar som skickas ut inför årsredovisningsarbetet. Rektor rapporterar vidare till konsistoriet.

Rapporten *Uppföljning och prognos*, som tas fram varje höst, behandlar utbildning på grundnivå och avancerad nivå, inklusive prognos, personal och ekonomi. Rapporten

diskuteras i rektors ledningsråd. Även i årsredovisningen följs nyckeltal som t.ex. prestationsgrad upp.

Rektors områdesdialoger genomförs vår och höst. De viktigaste iakttagelserna i fakulteternas egen uppföljning förs då vidare till rektor, som också följer upp planerade åtgärder. Inför dialogen tar planeringsavdelningen fram ett underlag med nyckeltal för alla utbildningsnivåer och vissa jämförelser med andra universitet.

Den områdesdialog som sker på hösten handlar huvudsakligen om kvalitetsfrågor inom forskning och utbildning och går under beteckningen *kvalitetsdialog*. I kvalitetsdialogen följer rektor upp kvalitetsarbetet. Vicerektorerna har i sin tur möjlighet att resa för dem aktuella frågor. Inom Humsam, som innefattar sex fakulteter, har vicerektor dialoger med dekanerna för de olika fakulteterna innan kvalitetsdialogen. Bland underlagen till kvalitetsdialogen finns även den årliga kvalitetsrapporten.

UU:s utbildningsutvärderingar är en stående punkt på kvalitetsdialogen. Vid kvalitetsdialogerna hösten 2019 fördes en diskussion om skärpan i UU:s utbildningsutvärderingar. Det aktualiserades av att ingen utbildning dittills hade bedömts vara i behov av *nödvändiga åtgärder* efter genomgången utvärdering, dvs. åtgärder som fakultetsnämnden anser vara avgörande för att säkerställa god utbildningskvalitet. Detta behöver inte vara ett tecken på bristande skärpa, men skulle kunna vara det. Sedan kvalitetsdialogen 2019 har dock elva utbildningar blivit föremål för beslut om *nödvändiga åtgärder* (se BG 3.5). Vid kvalitetsdialogen hösten 2020 stod även arbete med kursvärderingar på agendan som en följd av den kritik universitetet fick i UKÄ:s juridiska tillsynsgranskning.

I början av året beslutar *rektor* om en *summering av utbildningsutvärderingsåret* (figur 3). Summeringen innefattar resultat, styrkor, svagheter, planerade åtgärder och övergripande reflektioner om resultat och utvärderingsmodellen. Rektor rapporterar sedan till konsistoriet som även får kvalitetsrapporten som underlag inför denna mötespunkt.

Under 2020 gjordes en speciell uppföljning av forskarutbildningen då frågan om dess dimensionering rests i konsistoriet. Rapporten [*Forskarutbildning vid Uppsala universitet: Fyra studier med fokus på forskarutbildningens volym, könsmässiga publikationsmönster, interna karriärvägar samt situation efter disputation*](#) kommer att fungera som diskussionsunderlag i fakultetsnämnderna och i konsistoriet. Den behandlas även i den universitetsgemensamma pedagogiska kursen för forskarhandledare.

Utvärdering och utveckling av kvalitetssystemet

Kvalitetssystemets olika komponenter är föremål för löpande utveckling på alla nivåer. Fakulteter, institutioner, programansvariga, studierektorer, lärare m.fl. identifierar brister i sina kvalitetsprocesser - som kursvärderingar, årlig uppföljning och utbildningsutvärderingar - och vidtar åtgärder för att vässa dem.

Kvalitetssystemets ändamålsenlighet diskuteras även på universitetsnivå i samband med den årliga kvalitetsdialogen, men också i samtal med externa kollegor. *Prorektorsnätverket*

SLUG (ett samarbete med Stockholms universitet, Lunds universitet och Göteborgs universitet) träffas två gånger per år för att diskutera kvalitetsfrågor. Med på mötena är lärosätenas prorektorer, kvalitetsansvariga och studentrepresentanter. Rektors ny tillsatta *International Advisory Board* hade också UU:s kvalitetsarbete på agendan vid sitt första möte. Personal på alla nivåer deltar även i externa grupper med ”kvalitetskoppling” (vid Sveriges universitets och högskoleförbund (SUHF), UKÄ, Vetenskapsrådet (VR) etc.) och medverkar i bedömarpaneler för lärosätesgranskningar och utbildningsutvärderingar nationellt och internationellt. De utblickar som detta ger är till stor nytta på hemmaplan.

Utveckling av riktlinjer för inrättande och avveckling av utbildning. Riktlinjerna för inrättande och avveckling av utbildning har varit föremål för översyn vid flera tillfällen, bl.a. har riktlinjer för gemensam utbildning (”joint/double degrees”) kommit till. En revidering av [Riktlinjer för inrättande, uppföljning och avveckling av utbildningsprogram, huvudområden och biområden](#) (UFV 2015/184) pågår där tillägg av kriterier avseende jämställdhet (på initiativ från rektorsrådet för lika villkor) och hållbarhet föreslås. Sakkunniga vid universitetsförvaltningen har svarat för beredningen med stöd av rektorsråden för lika villkor och hållbarhet. Remissvar från fakultetsnämnder, studentkårer m.fl. är nu under behandling.

Utveckling av modell för utbildningsutvärderingar. När förslaget till modell för utbildningsutvärdering utarbetats genomfördes en *pilotomgång* där tio utbildningar ingick. Pilotomgången ledde till justeringar i upplägg inför första ordinarie omgång.

Modellen, och dess utvecklingsbehov, diskuteras löpande på universitetsgemensam nivå, t.ex. vid kvalitetsdialogen, och inom fakulteterna. Erfarenheter utbyts vid de årliga utbildningsutvärderingskonferenserna (se BG 1.1.).

I rektors beslut om modellen ingick även en [halvtidsuppföljning](#) med syfte att fånga upp fakulteternas erfarenheter av sina egna modeller, de universitetsgemensamma riktlinjerna och stödet. Resultaten visar att det finns ett starkt stöd för modellen hos fakulteter/områden och studentkårerna. Studentkårerna anser att utbildningsutvärderingarna är ett viktigt steg i UU:s kvalitetsarbete och avgörande för god utbildningskvalitet. Modellen anses vara *kvalitetsdrivande*. Flertalet fakulteter hänför det till att modellen är decentraliserad och ser det som dess kanske viktigaste styrka. Språkfak och studentkårerna efterlyser dock en något större enhetlighet. Modellen anses innefatta tydlig *student-/doktorandmedverkan*, men det finns utmaningar vad gäller att få med studenter i bedömarpanelerna och doktoranderna har uttryckt önskan om att bli mer involverade vid utvärdering av utbildning på forskarnivå. De flesta fakulteter/områden instämmer explicit i att modellen är *skarp*. Vad gäller modellens *enkelhet och kostnadseffektivitet*, återstår en del att göra. Det är tydligt att utbildningsutvärderingarna är resurskrävande och flera fakulteter justerar sina upplägg. Samfak genomför hösten 2020 en halvtidsutvärdering av sin modell med fokus på just resurseffektivitet. Fakulteten har även beslutat om en satsning på strategiska utbildningsmedel där institutioner efter genomgången utbildningsutvärdering får en ekonomisk ersättning.

Samtliga fakulteter beskriver hur de har modifierat sina tillvägagångssätt i takt med vunna erfarenheter, t.ex. med avseende på instruktioner till bedömare, mallar, rutiner för platsbesök, involvering av studenter/doktorander, återkoppling av utvärderingsresultat till medarbetare och handlingsplaner.

Fakulteterna har även lämnat synpunkter på de universitetsgemensamma delarna av modellen. Det finns förslag på förändring av riktlinjerna, så att de medger större flexibilitet i användningen av de elva aspekterna och interna bedömare. Den årliga *konferensen* för utbildningsutvärderingar är uppskattad, men skulle kunna kortas eller ges vartannat år. Synen på kvalitetsrapporten varierar, några uppskattar inblicken i andra fakulteters kvalitetsarbete, medan andra anser att den är av störst intresse för rektor och konsistoriet. Det stöd som KoU ger är uppskattat. Någon konstaterar att GLIS kräver stor vana för att ge användbart underlag. Förändringar genomförs nu i ljuset av dessa synpunkter.

Det är tydligt att fakulteternas ägarskap och ansvarstagande är starkt och att möjligheten till lokal anpassning gör utbildningsutvärderingarna bättre integrerade i verksamheten än de utvärderingar som genomförts i UKÄ:s regi. Modellen medför också större internationell orientering (se BG 1.1), vilket ligger i linje med UU:s övergripande mål.

UU:s modell för utbildningsutvärderingar är i sig resultatet av systematiskt kvalitetsarbete, då det ursprungligen var en rekommendation från internationella bedömare inom ramen för KrUUt-projektet (se Del 1).

Utveckling av kursvärderingar. Kursvärderingar genomförs i hög grad och leder till kvalitetsutveckling av utbildningarna (UKÄ:s tillsynsgranskning Rapport 2020:07). Kursvärderingar har också kommit att användas mer för att se mönster mellan kurser och över tid genom att de utgör underlag för utbildningsutvärderingar. Däremot finns ett återstående utvecklingsbehov när det gäller genomförande av kursvärderingar i kurser på forskarnivå, svarsfrekvenser, kursrapporter och återkoppling till studenter.

I doktorandundersökningen 2015/2016 angav hälften av de svarande att de ges möjlighet att besvara en kursvärdering efter varje, eller de flesta kurser, vilket är en alldeles för låg andel. Kursvärderingar på forskarutbildningen har uppmärksammats allt mer på universitetsgemensamma handledarkurser och kursvärderingsseminarier och fakulteterna vidtar olika åtgärder. Medforn kräver t.ex. genomförd kursvärdering på samtliga kurser inom forskarutbildningen för att vetenskapsrådet ska stötta dem ekonomiskt. Detsamma gäller för fakultetsgemensamma kurser inom forskarutbildning vid Teknat. För kurser på forskarnivå har verktyget i Studentportalen inte kunnat användas.

År 2018 gjorde Uppsala studentkår en granskning av arbetet med kursrapporter vid sex fakulteter, vilken visade på vissa brister. Med detta som underlag genomförde Uppsala studentkår och KoU ett gemensamt öppet seminarium för medarbetare och studenter för att diskutera hur arbetet kan förbättras. Vid Teknat innefattar den årliga återrapporteringen från institutionerna vilka kurstillfällen som har en publicerad kursrapport, som ett sätt att öka följsamheten.

Låga svarsfrekvenser är också ett problem, trots försök att hitta sätt att öka studenternas svarsbenägenhet. Lärares motivation att genomföra kursvärderingar minskar med låga svarsfrekvenser samtidigt som studenternas motivation att svara på kursvärderingar minskar av brist på återkoppling. Något som kan bidra till en negativ spiral.

Problem med bristande återkoppling har identifierats i Studentbarometern 2018, i UU:s egna utbildningsutvärderingar (se BG 5.1) och i UKÄ:s tillsynsgranskning. Studentbarometern 2018 visar att endast var femte svarande anser sig få återkoppling utifrån kursvärderingar i hög eller mycket hög grad och två av fem upplever att de får det i låg grad eller inte alls. I sin tillsynsgranskning (Rapport 2020:07) konstaterar UKÄ att återkopplingen brister och att resultaten inte alltid är lättåtkomliga via webben, eller på annat sätt. Universitetet uppmanas därför att vidta åtgärder för att bättre återkoppla och tillgängliggöra resultat och beslut om åtgärder. Åtgärder har även vidtagits i anslutning till utbildningsutvärderingar som har visat på brister i återkoppling. Samfak genomför ett projekt i syfte att höja kvaliteten i användandet av kursvärderingar och kursrapporter. Teknat har haft kursvärderingar som utvecklingsfokus inom ramen för sin utbildningsutvärderingsmodell, vilket bl.a. ledde till revidering av fakultetens riktlinjer för kursvärderingar och att den årliga åiterrapporteringen från institutionerna innefattar vilka kurstillfällen som har en publicerad kursrapport.

De problem som identifierats i granskningar och undersökningar visar på ett behov av översyn av de universitetsgemensamma riktlinjerna och rekommendationerna för kursvärderingar. Rektor har nyligen uppdragit åt en arbetsgrupp med lärare, studenter och sakkunniga att lämna förslag på revidering (UFV 2020/2340).

Utveckling av universitetsgemensamma undersökningar och GLIS. Utvecklingen av de universitetsgemensamma undersökningarna styrs av vilken information som är viktig att inhämta vid en viss tidpunkt balanserat mot värdet av att bibehålla jämförelsemöjligheter över tid. Doktorandundersökningarna har längst kontinuitet (sedan 2002), medan Studentbarometern hade premiär 2018. UU har även medverkat i [International Student Barometer](#) (ISB 2016) i ett antal år. Den ger möjlighet till jämförelser med andra lärosäten, men utesluter svenska studenter och går inte att anpassa efter universitetets mer specifika undersökningsbehov.

Tidigare genomförde KoU alumnstudier för all utbildning, som förberedelse inför HSV:s utbildningsutvärderingar. Det arbetet avbröts när HSV började genomföra alumnstudier. HSV slutade ganska snart med det, men till följd av omprioriteringar tog inte universitetet upp arbetet i samma skala som tidigare. Under senare år har universitetsövergripande alumnstudier genomförts för utbildning på avancerad nivå och forskarnivå. Under 2020 har doktorsalumner följts upp med hjälp av verktyget Bak- och framgrund, bl.a. i den särskilda uppföljning som gjordes av forskarutbildningen som färdigställdes i juni 2020. Det finns dock svårigheter med att ta fram denna information för många utbildningar då utbildningskoder inte matchar. Flera fakulteter genomför nu egna alumnstudier, bl.a. som underlag för utbildningsutvärderingar. Att universitetsövergripande alumnstudier inte genomförs med samma täckning och enhetlighet, utan istället närmare utbildningarna, har både för- och

nackdelar. Utbildningsansvariga har ofta bättre tillgång till kontaktuppgifter, även till internationella alumner, och kan ställa mer utbildningsspecifika och relevanta frågor. Samtidigt går möjligheten att göra jämförelser och sprida kunskaper och goda exempel inom universitetet förlorad.

De största utmaningarna med universitetets enkätundersökningar är desamma som för kursvärderingar – att uppnå tillräcklig svarsfrekvens, se till att resultaten sprids och kommer till användning. Förutsättningarna för omhändertagande har förbättrats sedan de utgör underlag i utbildningsutvärderingar (och KoF17), men varierar fortsatt. Studentbarometern 2018, som genomfördes första gången 2018, hade en svarsfrekvens på 28 % vilket innebär svar från ca. 9 000 studenter. Tyvärr är svarsfrekvenser på dessa nivåer det normala idag. Svaren från 9 000 studenter ger ändå en bättre fingervisning om studenternas upplevelser än om undersökningen inte genomförs.

I samband med övergången till digitaliserad distansundervisning pga. covid-19 genomfördes enkäter till såväl studenter som personal. Erfarenheten av denna snabba och riktade undersökning är positiv. Fler undersökningar utifrån aktuella och angelägna frågeställningar eller teman skulle kunna genomföras. Även kvalitativa ansatser, som intervjuer och fokusgrupper, kan behöva tillämpas mer i takt med tilltagande enkättrötthet.

Uppföljning av genomströmning i GLIS har inte fungerat fullt ut efter införandet av Ladok pga. svårigheter att följa kullar, men det är nu korrigerat. Det pågår även ett arbete med att se över GLIS-portalen, både vad gäller innehåll och struktur. I processen har bl.a. utbildningsledare och studierektorer intervjuats och deltagit i referensgrupper.

Utvärdering av stödet för kvalitetsutveckling

Utvärdering av rektors strategiska råd. Under 2020 genomförs en extern utvärdering av rektors strategiska råd, inbegripet kvalitetsrådet, med syfte att identifiera 1) styrkor och svagheter i rådets hittillsvarande arbete i relation till respektive uppdrag, 2) eventuellt behov av att revidera respektive råds specifika uppdrag, samt 3) framtida utvecklingsmöjligheter och de eventuella utmaningar som är förbundna med dessa resultat.

Utvärdering av universitetsförvaltningens stöd för kvalitetsutveckling. Avdelningen för kvalitetsutveckling genomgick 2019, på eget initiativ, en utvärdering. Bedömare ansåg att mycket fungerade väl, men lämnade också ett antal [rekommendationer](#). De efterlyste bland annat en tydligare roll- och ansvarsfördelning mellan avdelningens och fakulteternas stöd, förstärkt dialog med företrädare för fakulteterna, förändrade rutiner för beredning av inrättande och avveckling av utbildning samt satsning på högskolepedagogisk forskning vid UU. Avdelningen har upprättat en handlingsplan på basis av utfallet. Rekommendationer som går utanför avdelningens mandat att hantera, förs vidare i linjen efter dialog med cheferna för områdeskanslierna, utbildningsledare vid fakulteterna, universitetsdirektören och kvalitetsrådet.

Från och med 2020 kommer samtliga *avdelningar vid universitetsförvaltningen att genomgå audits* inom en sexårsperiod. Avdelningarna gör en självvärdering, som kompletteras med platsbesök av en bedömargrupp bestående av en prefekt, en kanslichef, en avdelningschef och en extern sakkunnig. Bedömarna lämnar en kort rapport, som utgör underlag för avdelningens utvecklingsarbete. HR-avdelningen är först ut.

Styrkor

- Det lokala ägarskapet för kvaliteten, fakultetsnämndernas och områdeskansliernas insyn i varje utbildningsutvärdering, inklusive utvecklade rutiner för årlig uppföljning, medför att resultaten systematiskt tas tillvara.
- De kunskaper och insikter som genereras genom kvalitetssystemet - och de åtgärder dessa leder till - är helt integrerade i UU:s ordinarie rutin för verksamhetsplanering och uppföljning, som har förstärkts med en kvalitetsdialog på rektorsnivå.
- Kvalitetssystemet är i sig föremål för utvärdering och översyn: fakulteterna reviderar sina modeller för utbildningsutvärderingar, utbildningsutvärderingsmodellen utvärderas i sin helhet, stödet för kvalitetsutveckling och rektors strategiska råd (inkl. kvalitetsrådet) utvärderas, riktlinjer för inrättande och avveckling av utbildning samt riktlinjer och rekommendationer för kursvärderingar revideras.

Utvecklingsområden

- I samband med översyn och utvärdering av kvalitetssystemet enligt ovan har flera utvecklingsområden identifierats och åtgärder vidtagits, exempelvis:
 - tillägg av kriterier för inrättande av utbildning,
 - justeringar i utbildningsutvärderingsmodellerna, inklusive förenklat genomförande av årlig uppföljning på fakultetsnivå,
 - bättre koordinerat stöd för pedagogisk utveckling mellan den universitetsgemensamma nivån och fakulteterna,
 - förbättrade rutiner för återkoppling/tillgängliggörande av kursvärderingsresultat och behov av ökade svarsfrekvenser på kursvärderingar, och
 - möjlighet att besvara kursvärdering på alla forskarutbildningskurser.

1.6 Lärosätet säkerställer att den information som genereras av kvalitetssystemet publiceras och kommuniceras på ett ändamålsenligt sätt med relevanta intressenter och får en spridning inom organisationen.

Här behandlas spridning av information på mer övergripande nivå. För information om hur resultat från utbildningsutvärderingar, kursvärderingar och egna undersökningar publiceras och sprids, se BG 3.6.

[Kommunikationspolicy för Uppsala universitet](#) (UFV 2005/57) beskriver övergripande principer och riktlinjer för kommunikationsarbetet, ansvarsfördelning och målgrupper. De målgrupper som pekas ut är allmänheten, alumner, finansiärer, journalister, nuvarande och potentiella medarbetare och studenter, näringsliv och offentlig förvaltning samt svenska och utländska universitet och högskolor. Av UU:s [Dokumenthanteringsplan](#) (UFV 2020/1286)

framgår vad som gäller för olika typer av dokument avseende diarieföring och arkivering/gallring. Journalister följer löpande vilka handlingar som diarieförs som uppslag till nyheter i offentlig media. *Språkpolicy för Uppsala universitet* ger vägledning och råd för en ändamålsenlig språk användning vid UU. Allt detta är tillämpligt även när det gäller kommunikation kopplad till kvalitetssystemet.

Mål och strategier framhåller vikten av spridning av resultat och erfarenheter från kvalitetsarbetet - kvalitetssystemet ska vara öppet. Kvalitetssystemet, dess komponenter och ansvarsfördelning ska vara kända av lärare, forskare och studenter samt intressenter i omvärlden. En sådan beskrivning kommer inom kort att finnas bl.a. på UU:s webbplats (Se Del 1) och användas vid introduktion av nya medarbetare och studentrepresentanter.

Den primära informationsspridningen kopplad till resultat och åtgärder sker genom verksamhetsplanering och uppföljning av utbildning, dvs. genom samma processer som säkerställer att de resultat och slutsatser systematiskt tas tillvara i den strategiska styrningen (se 1.5). Utfallet av genomförda utbildningsutvärderingar publiceras på en universitetsgemensam [webbsida](#), som även är externt tillgänglig. Detsamma gäller utvärderingar av kvalitetssystemet och det stöd som ges i kvalitetsarbetet. Kvalitetsrapporten skickas ut till alla fakultetsnämnder och kanslier med uppmaning att sprida till prefekter, studierektorer, programansvariga, utbildningsorgan m.fl. Den skickas till studentkårerna, kommuniceras som nyhet i MP och i Ledningsnytt samt aktualiseras på konferensen om utbildningsutvärderingar. Det som är relevant för pedagogisk utveckling sprids genom pedagogiska kurser och konsultationer, på webben och vid den högskolepedagogiska konferensen.

Kvalitetssystemet genererar även information och kunskap, som är viktig för att olika aktörer ska kunna verka inom systemet. På MP finns information och stöd kring t.ex. utbildningsutvärderingar, alumnstudier, kursvärderingar, UKÄ:s utvärderingar, kompetensutveckling för personal, karriärstöd, pedagogisk utveckling, e-lärande, forskningsetik samt rekrytering av personal och studenter. Studenter nås av information via Studentportalen/Studium. Information sprids även inom organisationen genom maillistor och nyhetsbrev. Universitetet, vetenskapsområdena, fakulteterna och avdelningar inom universitetsförvaltningen har nyhetsbrev (däribland avdelningen för kvalitetsutveckling) som sprids inom organisationen. Många seminarier organiseras och annonseras i universitetets kalendarium, varav en del behandlar frågor som har aktualiserats genom utvärderingar eller annat kvalitetsarbete.

UU är en stor organisation, vilket gör informations- och kommunikationsarbetet komplext. Det råder ingen brist på information, utmaningen är att få rätt information att nå rätt person vid rätt tidpunkt. Ett problem för institutionerna är att informationen från universitetsförvaltningen ibland brister i koordination. MP kan också vara svårnavigerad. Den har olika ingångar beroende på om det man söker rör den egna anställningen, stöd och service, forskning eller utbildning, men för sådant som löper på tvärs saknas en samlad ingång. Kvalitetsarbetet har haft en egen ingång, men den blir nu mer heltäckande när beskrivningen av kvalitetssystemet i sin helhet läggs på webben. Ett arbete för bättre samordning av utskick har inletts, liksom en översyn av UU:s interna och externa webb.

Informationen på enskilda fakulteters och institutioners webbsidor är inte alltid uppdaterad och i överensstämmelse med den gemensamma webben. Även här finns behov av översyn.

En ytterligare utmaning är, som nämns i BG 1.4, språkfrågan. Kommunikationsavdelningen översätter nu äldre och nya dokument (beslut, riktlinjer etc.) till engelska och den engelska versionen av webben blir allt mer komplett. Fler och fler kurser och seminarier riktade till anställda ges även på engelska och allt fler möten sker på engelska, eller blandar engelska och svenska.

Kvalitetssystemet presenteras även externt, såväl på webben som i samband med talrika besök av internationella gäster som vill ta del av UU:s kvalitetsarbete. Kvalitetssystemet, och information som emanerar ur det, presenteras också på nationella och internationella konferenser (t.ex. NU-konferensen, EQAF och EAIR). Prorektorsnätverket SLUG bidrar också till spridning, liksom rektors *International Advisory Board* (se BG 1.5). På fakultets- och programnivå finns ofta motsvarande nätverk.

Styrkor

- Kvalitetssystemet och dess komponenter kommer inom kort att presenteras sammanhållet på UU:s interna och externa webb.
- Utvärderingar av själva kvalitetssystemet publiceras på UU:s webb och är allmänt tillgängliga.
- Kunskaper och erfarenheter som genereras ur kvalitetssystemet och har bäring på pedagogisk utveckling sprids genom pedagogiska kurser och konsultationer, på UU:s webb och vid den högskolepedagogiska konferensen.
- Resultat sprids över hela universitetet genom den årliga konferensen för utbildningsutvärdering och kvalitetsrapporten samt via det universitetsgemensamma stödet för kvalitetsutveckling och kan därmed tillvaratas i kvalitetsarbetet.
- En översyn över UU:s interna och externa webb är initierad.

Utvecklingsområden:

- Den sammanhållna presentationen av kvalitetssystemet på webben är ett steg i rätt riktning, men det behöver kompletteras med annan informations-, kommunikations- och utbildningsverksamhet.
- Informationen på enskilda fakulteters och institutioners webbsidor är inte alltid uppdaterad och i överensstämmelse med informationen på den gemensamma webben. En översyn behövs.
- Kvalitetssystemet bör introduceras vid introduktion av nya anställda och nya studentrepresentanter.
- Kvalitetsarbetet genererar stor mängd rapporter och det är en utmaning att tillvarata goda exempel.

Bedömningsområde 2: Förutsättningar

Lärosätet säkerställer genom sitt kvalitetsarbete att det finns förutsättningar för utbildningarnas genomförande och studenters och doktoranders lärande. Lärosätet följer upp, vidtar åtgärder och utvecklar systematiskt förutsättningarna.

Lärosätet säkerställer att det finns goda möjligheter för undervisande personal att vidareutvecklas såväl pedagogiskt som vetenskapligt/konstnärligt inom sitt ämnesområde. Vidare säkerställer lärosätet att den undervisande personalen har såväl vetenskaplig/konstnärlig som pedagogisk och professionsinriktad kompetens som motsvarar utbildningens behov. Med hjälp av information som tas fram inom kvalitetssystemet identifierar lärosätet behov av rekrytering och kompetensutveckling hos personalen. Lärosätet vidtar också åtgärder för att utveckla personalens kompetens.

Lärosätet säkerställer en ändamålsenlig miljö innefattande infrastruktur (till exempel undervisningslokaler, informationstekniska resurser, utrustning och lokaler för laborationer och verkstäder), studentstöd (till exempel studenthälsa och studie- och karriärvägledning) och läranderesurser (till exempel språkverkstad, och handledarresurser i verksamhetsförlagd utbildning). Med hjälp av information som tas fram inom kvalitetssystemet identifierar lärosätet utvecklingsbehov för att stödja studenter och doktorander i att uppnå förväntade studieresultat. Lärosätet samlar systematiskt in information om studenters och doktoranders studiesituation, och använder informationen för att kontinuerligt utveckla miljön. Genom rutiner och processer säkerställer lärosätet att studenter och doktorander ges goda förutsättningar att genomföra sin utbildning inom planerad studietid.

Med hjälp av informationen identifierar lärosätet utvecklingsbehov, vidtar åtgärder och förbättrar kontinuerligt förutsättningarna för utbildningarna. Lärosätet har systematiska processer och rutiner för att säkerställa att åtgärder som planeras eller genomförs på ett ändamålsenligt sätt kommuniceras till relevanta intressenter, såväl interna som externa.

Vägledning till lärosätet:

Visa hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete uppfyller bedömningsgrunderna inom området, bl a genom att beskriva rutiner och processer som bidrar till detta. Beskrivningen ska även innehålla mål och strategier som har ställts upp i förhållande till bedömningsområdet och bedömningsgrunderna. Av beskrivningen ska det framgå hur lärosätet säkerställer att dessa mål uppnås, hur det avgörs om målen har uppnåtts och vad lärosätet vidtar för åtgärder om målen inte har uppnåtts. Visa hur lärosätet förhåller sig till och hanterar eventuella avvikelser rörande exempelvis genomströmning. Visa även hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete identifierar utvecklingsområden och vidtar relevanta åtgärder.

Om det finns en skillnad i hur kvalitetsarbetet bedrivs vid olika delar av lärosätet eller vid olika typer av utbildningar ska dessa skillnader beskrivas. Vid behov, hänvisa till de policyer, rutiner och processer som beskrivs i samband med bedömningsområdet ”styrning och organisation”.

Lyft vid behov ytterligare aspekter som är viktiga för lärosätets systematiska kvalitetsarbete inom bedömningsområdet.

Ge belägg för att kvalitetsarbetet är välfungerande, effektivt och att det utvecklas systematiskt utifrån information som genereras inom kvalitetssystemet inom det här bedömningsområdet.

2.1 Lärosätet säkerställer att den undervisande personalens kompetens motsvarar utbildningsverksamhetens behov.

I *Mål och strategier* slås fast att kvalificerade, forskande lärare är avgörande för att universitetet ska kunna bedriva utbildning och forskning av högsta kvalitet och relevans. Kriterier och processer för rekrytering och befordran ska vara relevanta, transparenta och tillförlitliga, oavsett om de avser bedömning av forsknings-, utbildnings-, samverkans- eller ledarskapsmeriter, administrativa meriter eller personlig lämplighet. I *Pedagogiska programmet* utvecklas målen. Där framgår att professorer, lektorer och adjunkter, utöver krav på goda ämneskunskaper, ska ha tio veckors högskolepedagogisk utbildning baserad på SUHF:s rekommendationer eller motsvarande. Högskolepedagogiska kunskaper, engagemang och pedagogisk skicklighet samt förmåga att utveckla en god undervisnings- och lärmiljö ska ha ett uttalat meritvärde för befattningar där pedagogisk verksamhet ingår.

Dessa mål realiserar huvudsakligen genom tillämpning av UU:s riktlinjer för rekrytering och befordran av lärare, incitament för utveckling av lärarskicklighet samt strategiskt kompetensförsörjning (se *Grundläggande förutsättningar för hög lärarkompetens* nedan).

Säkerställande av att undervisande personal motsvarar utbildningens behov

Säkerställande av att undervisande personal motsvarar *utbildningens behov* sker vid inrättande av ny utbildning och i samband med genomförandet av utbildningsutvärderingar (se nedan). Det sker också i institutionernas löpande bemanning av kurser och utbildningsprogram. Förutom att matcha med avseende på lärares ämneskompetens kan kursvärderingsresultat vara vägledande. Motsvarande matchning sker då handledare utses. Det är inte ovanligt att biträdande handledare läggs till eller att byte av biträdande handledare sker pga. ändrad riktning på forskningsprojekt.

Inrättande av utbildning. Vid inrättande av utbildning ska tillgången till tillsvidareanställda vetenskapligt kompetenta och högskolepedagogiskt utbildade lärare, doktorander och eventuell annan personal i utbildningen redovisas. Lärarnas möjligheter till högskolepedagogisk och annan kompetensutveckling ska framgå. Det ska även framgå om lärare från olika institutioner medverkar i utbildningen, liksom om personer med relevant kompetens från verksamhet utanför universitetet medverkar (*Riktlinjer för inrättande, uppföljning och avveckling av utbildningsprogram, huvudområden och biområden*). När nämnderna behandlar beslutsunderlaget, och inför beslut om anhållan, avgör de om redovisningen visar

på tillräckliga förutsättningar, om inte måste dessa åtgärdas innan utbildningen kan inrättas. En slutlig genomgång sker vid beredning inför rektors beslut om inrättande.

Utbildningsutvärdering. Varje utbildningsutvärdering ska granska om verksamma i utbildningen har aktuell ämnesmässig och högskolepedagogisk eller ämnesdidaktisk kompetens samt att lärarkapaciteten är tillräcklig. Om allvarliga brister i lärarkompetens identifieras ska de åtgärdas och följas upp av ansvarig fakultetsnämnd tills de är avhjälpta (*Riktlinjer för Uppsala universitets utbildningsutvärderingar*). Vid biomedicinsk analytiker programmet exempelvis ansåg bedömarna att återväxten av disputerade biomedicinska analytiker inom programmet var bekymmersam pga. pensionsavgångar. Utvärderingen resulterade i att områdesnämnden inrättade en professur kopplad till programmet. I *Kvalitetsrapporten 2019* noteras att den mest framträdande styrkan - som tas upp av i stort sett samtliga bedömargrupper - är lärarnas kompetens. Det gäller såväl vetenskaplig meritering och pedagogisk skicklighet som engagemang.

Forskarhandledare. Inom forskarutbildningen gäller att minst en av handledarna ska vara docentkompetent och minst en ska vara anställd vid eller adjungerad till UU (1§ *Antagningsordning och föreskrifter för betyg inom utbildning på forskarnivå vid Uppsala universitet*). I *Riktlinjer för utbildning på forskarnivå vid Uppsala universitet* står att huvudhandledare senast under sitt första år som handledare ska genomgå handledarutbildning, detsamma rekommenderas för biträdande handledare.

Grundläggande förutsättningar för hög lärarkompetens

För utbildning av hög kvalitet krävs ämneskunniga och pedagogiskt skickliga lärare. Lärarnas/forskarnas vetenskapliga kompetens lyfts genomgående fram som en av universitets främsta styrkor i forsknings- och utbildningsutvärderingar. Både ISB 2016 och Studentbarometern 2018 visar att majoriteten av studenterna är nöjda med lärarnas ämneskunskaper i relation till kursinnehållet.

När det gäller pedagogisk skicklighet är bilden mer delad. Av UU:s internationella studenter anger nio av tio att lärarna är bra på att undervisa (ISB 2016), även om de är något mindre nöjda med kursinnehåll och återkoppling på undervisningsuppgifter och uppsatser. I Studentbarometern 2018 svarar ungefär hälften av studenterna att de i hög, eller mycket hög grad är nöjda med lärarnas förmåga att förklara sådant som är svårt att förstå, samt stimulera till aktivitet i undervisningen (15 % svarar i låg eller mycket låg grad för båda dessa frågor). De moment som studenterna framförallt önskar mer av är PBL samt exkursioner, studiebesök eller liknande.

Mot bakgrund av ovanstående har UU arbetat systematiskt med att uppvärdera betydelsen av pedagogisk skicklighet, med bibehållet höga krav på den vetenskapliga. Av det skälet fokuserar den följande texten främst på hur *pedagogisk skicklighet* befrämjas. Det betyder inte att den vetenskapliga skickligheten är mindre viktig, den är en ovillkorlig grundförutsättning för god kvalitet.

Anställningsordning och riktlinjer för rekrytering och befordran av lärare. Utöver lagkravet på att prövningen av pedagogisk skicklighet ska ägnas lika stor omsorg som andra behörighetsgrundande förhållanden (4 kap. 4 § HF), har universitetet formulerat följande i [Anställningsordning för Uppsala universitet](#) (UFV 2010/1842). Vid värdering av pedagogisk skicklighet ska pedagogisk kvalitet beaktas i första hand, men även undervisningserfarenhetens omfattning, bredd och djup. Förmåga att planera, initiera, leda och utveckla utbildning och undervisning ska tillmätas betydelse, liksom förmåga att forskningsanknyta undervisningen till ämnet, ämnesdidaktik och högskolepedagogik. Utifrån anställningsordningen har varje vetenskapsområde eller fakultet vid UU kompletterande riktlinjer och kriterier för rekrytering och befordran.

Utgångspunkten är att undervisningen ska förmedlas av disputerade lärare, men undantag finns. Dit hör adjunkter och doktorander under utbildning. Båda grupperna har tillgång till pedagogisk kompetensutveckling, men är särskilt beroende av kollegialt stöd för att kunna genomföra sin uppgift väl. Doktorander behöver stöd vid introduktion till undervisningsuppgiften (se BG 2.2) och adjunkter behöver få tillgång till den vetenskapliga miljön.

Medarbetare med anställning som forskare bedriver också undervisning, även om det är i en mindre del av tjänsten. De bidrar till god forskningsanknytning av utbildningen, men genomgår inte samma rigorösa prövning, med samma pedagogiska krav, som lärare inför anställning. Av detta och andra skäl genomförs en fördjupad analys av forskarkategorin inom ramen för UU:s strategiska kompetensförsörjningsprojekt (se nedan).

Vetenskaplig skicklighet är fortfarande oftast mer utslagsgivande än pedagogisk skicklighet vid rekrytering och befordran till lektor och professor. Pedagogiska meriter värderas med allt större omsorg, men sällan lika sofistikerat som forskningsmeriter, och krav på komplettering av pedagogiska meriter under de första två åren av anställningen följs inte upp systematiskt. I vissa fall kan kraven på pedagogiska kurser te sig orimliga, t.ex. om personen har omfattande erfarenhet av undervisning och utbildningsutveckling, eller i första hand är rekryterad för sin framstående forskning. Bättre processer för bedömning, validering och uppföljning av pedagogisk meritering är därför ett utvecklingsområde, även om det finns goda exempel. Ett av delprojekten inom ramen för UU:s strategiska kompetensförsörjningsprojekt behandlar denna fråga (se nedan).

Erkännanden och incitament

Excellent lärare. År 2010 infördes [excellent lärare](#) genom rektorsbeslut som incitament för tillsvidareanställda lärares utveckling av pedagogisk skicklighet och en bättre balans mellan incitamentsstrukturerna för forskning respektive undervisning. Benämningen erhålls efter prövning. Områdes-/fakultetsnämnderna har utformat kompletterande riktlinjer i enlighet med föreliggande [Riktlinjer för antagning av excellent lärare](#) (UFV 2010/1842). Kraven ska omfatta bedömningsgrunderna för pedagogisk skicklighet så som de framgår av *Anställningsordning för Uppsala universitet*. Nu är antalet excellenta lärare 86. Nära hälften av dem finns inom Teknat.

År 2015 genomfördes en [utvärdering](#) av reformen. Bedömarnas rekommendationer har utgjort underlag för *Mål och strategier* och för vidareutveckling av det centrala stödet, bl.a. workshoppar för dem som planerar att låta sig prövas, kollegialt utbyte för inblandade i provningsprocessen och bättre tillvaratagande av de excellenta lärarna som resurs. Vid Samfak är excellenta lärare involverade i utveckling av en högskolepedagogisk kurs på uppdrag av utbildningsutskottet. Vid Teknat finns ett nätverk för excellenta lärare och dessa är mentorer för biträdande universitetslektorer. Excellenta lärare kommer att ingå i anställningsberedningen och utbildningsnämnderna för grundnivå och avancerad nivå.

Lönesättning, priser och projektmedel. Olika former av erkännande av och incitament för goda undervisningsinsatser visar värdet av undervisningsskicklighet och bidrar till att höja ambitioner och lärarnas kompetens. Bedömningen av anställdas lönenivå utgår ifrån ett antal [bedömningsområden](#) där bl.a. pedagogisk skicklighet, pedagogisk utveckling, författande av läromedel, externa uppdrag och deltagande i pedagogiska nätverk finns. Rektor har fastställt [Riktlinjer för lönetillägg och andra villkor vid särskilda uppdrag och ändring av lön vid befordran och ny kompetens](#) (UFV 2019/1166). Av dessa framgår att den som antas som excellent lärare får en höjning av lönen med 3 000 kr.

UU ger även erkännande genom olika priser. Inom utbildningsområdet finns [de pedagogiska priserna](#) vilka årligen delas ut för insatser inom grundutbildningen. Förutom fyra priser fördelade mellan vetenskapsområdena, ges ett pris för pedagogiska insatser inom ett för året prioriterat område. Nomineringskriterier är bl.a. vetenskapligt förhållningssätt, aktiverande undervisningsformer, progression, samverkan, pedagogiskt ledarskap och återkoppling. Det fria priset går 2020 till en lärare som har gjort särskilda insatser inom området ”återkoppling till studenter”, vilket är ett identifierat utvecklingsområde (ISB 2016). Även flera studentkårer utser pedagogiska pristagare inom sina respektive fakulteter. Varje år utlyser rektor samt vissa vetenskapsområden och fakulteter [projektmedel](#) för pedagogisk utveckling som ska stimulera pedagogiskt utvecklingsarbete (se BG 3.1).

Strategisk kompetensförsörjning

För att stärka de strategiska diskussionerna och långsiktigheten i universitetets kompetensförsörjningsplanering utvecklades ett ramverk 2016-2017. Fakultetsnämnderna redovisar årligen förslag på en *plan för kompetensförsörjning* för såväl utbildning som forskning, på kortare och längre sikt, till rektor. Planeringen följs upp vid rektors kvalitetsdialog. Dessutom ingår kompetensförsörjningen i de årliga verksamhetsplanerna. Stöd i planering av kompetensförsörjning ges av HR-avdelningen (i samarbete med planeringsavdelningen). Det finns information och stödmaterial på MP, frågan behandlas på prefekt- och chefsprogram och även i workshops i verksamheten med verksamhetsnära HR/motsv.

Områdes-/fakultetsnämnderna begär in underlag från institutionerna och fastställer planen i samband med verksamhetsplaneringen för kommande år. Teknat har därutöver ett särskilt fokusområde för varje år. Under 2020 ses biträdande universitetslektorers karriärstöd och vägledning för att uppnå befordran till universitetslektor över.

I linje med universitets *Mål och strategier* genomförs ett universitetsövergripande *kompetensförsörjningsprojekt, med fyra delprojekt*, under 2019-20. Bakgrunden till översynen är resultaten i forskningsutvärderingen KoF17 och implementeringen av den europeiska stadgan för forskare *Charter and Code for Researchers*. Tre delprojekt har bäring på lärares kompetens: karriärvägar i akademien, pedagogisk skicklighet vid befordran och *Charter and Code for Researchers*. UU är det första större svenska lärosäte som får kvalitetsstämpeln "HR Excellence in Research", vilket betyder att standarden i arbetet med rekrytering och arbetsvillkor för forskare och lärare är god och förenat med utvecklingsambition. Det fjärde delprojektet fokuserar på prefektrollen (se mer under BG 2.2.).

Under 2020 sker en genomlysning av UU:s anställningsordning med hjälp av en extern utredare. De insikter som kompetensförsörjningsprojektet bidrar med förs in i arbetet med anställningsordningen.

Styrkor

- Den undervisande personalens skicklighet i relation till utbildningens behov prövas vid rekrytering, vid inrättande av ny utbildning och genom UU:s utbildningsutvärderingar.
- Lärarnas forskningskompetens är hög. De flesta lärare bedriver själva forskning inom ramen för starka forskningsmiljöer och med tillgång till viktiga internationella nätverk.
- Kriterier för rekrytering och befordran är omsorgsfullt utarbetade och omprövas regelbundet.
- Erkännandet av pedagogisk skicklighet har stärkts över tid, t.ex. genom utveckling av kriterier för pedagogisk skicklighet vid rekrytering, krav på pedagogisk utbildning och möjlighet till utnämning till excellent lärare.
- Det bedrivs ett omfattande strategiskt utvecklingsarbete avseende kompetensfrågor, vilket exemplifieras med systematiskt genomförda kompetensutvecklingsplaner och ett projekt med syftet att utveckla karriärvägar för akademisk personal, kriterier för pedagogisk skicklighet, karriärstöd (inom ramen för *Charter and Code for Researchers*), samt prefektens roll.

Utvecklingsområden

- Forskningskompetens är fortfarande mer utslagsgivande än undervisningskompetens vid rekrytering och befordran och komplettering av pedagogiska meriter följs sällan upp. Bättre processer för bedömning, validering och uppföljning av pedagogisk meritering är därför ett utvecklingsområde.

2.2 Lärosätet säkerställer att de tillhandahåller en främjande miljö som ger undervisande personal möjlighet att utveckla såväl sin pedagogiska kompetens som sin ämneskompetens, samt förutsättningar att bedriva sitt arbete på ett effektivt sätt.

Enligt *Mål och strategier* ska undervisande personal beredas möjlighet till högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetensutveckling. Pedagogiska ledare ska ges stöd i att utveckla den egna rollen, samt i att initiera, stimulera och genomföra pedagogiskt utvecklingsarbete. Medarbetare inom forskning och utbildning, inklusive doktorander, ska erbjudas karriärvägledning. Lärare och forskare ska ges möjlighet att utveckla sitt ledarskap och att tidigt i karriären förbereda sig för ledningsroller. Universitetet ska även erbjuda utvecklingsmöjligheter för övrig personal. *Pedagogiska programmet* anger att undervisande

personal ska introduceras till undervisningsuppgiften och få högskolepedagogisk utbildning som svarar mot SUHF:s riktlinjer och baseras på aktuell högskolepedagogisk forskning. Pedagogiskt skickliga lärares kompetens ska tillvaratas.

Mycket kompetensutveckling sker informellt, genom kollegialt utbyte i vardagen. Seniora lärare/forskare fungerar som förebilder för juniora kollegor i deras utveckling. Juniora lärare/forskare bidrar i sin tur till seniora kollegors utveckling med nya perspektiv och nätverk. Det mer systematiska stödet sker genom årliga medarbetarsamtal med prefekt eller annan ledningsansvarig, som kan ta hjälp av HR-avdelningens [stödmaterial](#). Doktorander omfattas av årlig uppföljning genom ISP, utöver löpande avstämning i samband med handledning. Därutöver erbjuds all undervisande och forskande personal kompetensutvecklingsaktiviteter och karriärvägledning, såväl på fakultetsnivå som universitetsgemensamt. Det [universitetsgemensamma utbudet](#) bidrar till erfarenhetsutbyte mellan UU:s olika delar och säkerställer att alla ges tillgång till olika aktiviteter oavsett hur förutsättningarna ser ut vid den egna institutionen. Nedan redovisas kompetensutvecklingsaktiviteter för undervisande personal, men det finns motsvarande erbjudanden för övrig personal, som t.ex. [studievägledare](#) och studieadministratörer.

Utveckling av ämneskompetens

Ämneskompetensen utvecklas kollegialt, i forskningsmiljön och dess vidare vetenskapliga nätverk med stöd av de incitamentsstrukturer som finns för forskningen (publicering, forskningsmedel, handledning av doktorander, vetenskapliga utmärkelser, tjänster och befordran etc.). Även adjunkter har utrymme för forskning som del av sin kompetensutveckling (i normalfallet 10 % av tiden). Ämneskompetens gynnas av att kåren av spetsforskare ges goda möjligheter till kompetensutveckling och tydliga karriärvägar.

Utveckling av pedagogisk kompetens

Även pedagogisk kompetensutveckling sker kollegialt. Institutionerna kombinerar egna aktiviteter med fakultetens och universitetets utbud. De anordnar fora för kollegialt utbyte i pedagogiska frågor vid pedagogiska heldagar, grundutbildningsdagar, lunchmöten och seminarier. Pedagogiskt utvecklingsarbete är ett viktigt inslag vid internat och planeringsdagar och särskilt omfattande i samband med utveckling av nya program. Det blir också allt vanligare att seniora lärare fungerar som pedagogiska mentorer.Handledarkollegier bidrar till utveckling av handledarkompetensen genom kollegialt erfarenhetsutbyte.

Pedagogisk kompetensutveckling erbjuds även i form av formell utbildning och konsultativa insatser, universitetsgemensamt och lokalt. Den externa bedömargrupp som utvärderade avdelningen för kvalitetsutveckling 2019 såg fördelar med denna modell (vilket även en internationell bedömargrupp gjorde 2012). Genom sin lokala förankring är det lätt för det lokala stödet att etablera ett nära förhållande till ledning och olika organ inom området/fakulteten samt ha ett ämnesdidaktiskt fokus. Den universitetsgemensamma universitetspedagogiska verksamheten, å sin sida, möjliggör möten mellan lärare från institutioner vid UU:s alla fakulteter. Det finns en samverkansgrupp mellan det lokala och det universitetsgemensamma stödet som har regelbundna avstämningar för att undvika dubbelarbete och

glapp. Bedömargruppen rekommenderade trots detta ett förtydligande av rollfördelningen mellan det lokala och det universitetsgemensamma stödet.

Pedagogisk kompetensutveckling

Det universitetsgemensamma stödet. UP erbjuder pedagogiska kurser vars syfte och innehåll svarar mot målen i [SUHF:s nationella rekommendationer](#) (SUHF REK 2016:1). Inför 2020 erbjöds 12 olika kurser, varav hälften på både svenska och engelska.

Den högskolepedagogiska grundkursen har flest deltagare (ca. 350/år), då all undervisande personal på grundnivå och avancerad nivå ska ha sådan utbildning (se *Pedagogiska programmet*). Doktorander utgör den största deltagargruppen. De genomför kursen i sin undervisningstjänst (och får prolongation), eller kan räkna in den i forskarutbildningens kursdel. Vid tillfället för doktorandundersökningen 2015/2016 hade 42 % gått kursen och 35 % planerade att göra det. Det vanligaste skälet för att avstå var att man inte hade något undervisningsåtagande under forskarutbildningen.

Kursen har funnits länge och utvecklats i takt med kunskaps- och omvärldsförändringar samt kursvärderingsresultat. Kursvärderingar och doktorandundersökningen 2015/2016 visar att majoriteten av kursdeltagarna är nöjda med kursen och anser att den är till nytta i undervisningen. Mötet med kollegor över hela universitetet är särskilt uppskattat. Till invändningarna hör att kursen är svår att kombinera med andra arbetsuppgifter och innehåller för lite praktiska undervisningsfrågor och ämnesdidaktik. Mot bakgrund av det har kursen nyligen genomgått en genomgripande revision med större inslag av blandade lärmiljöer. För tillfället ges den helt på distans, till följd av pandemin.

Erfarna lärare erbjuds specialiserade kurser som påbyggnad (totalt ca. 400 deltagare/år). Flest deltagare har *Handledning av doktorander* med möjlighet till fördjupning genom kursen *Doktorandhandledning på djupet*. Huvudhandledare ska genomgå handledarkurs inom första året, biträdande handledare rekommenderas göra det (se BG 2.1) och det ingår i kraven för docentur vid vissa fakulteter. En majoritet av universitetets handledare har gått handledarutbildning i någon form och många anser att det har varit till nytta för den egna handledningen. Andra exempel på mer specialiserade kurser är *Handledning av studenter*, *Aktiverande undervisningsformer* samt *Examination, bedömning och återkoppling*.

I tillägg till kurser finns [Anpassad Kompetensutveckling \(AKU\)](#), som vänder sig till hela lärarlag/kollegier, utformas i dialog med beställaren och ger formell högskolepedagogisk meritering. Kortare kompetensutvecklingsinsatser ges via konsultationer, utifrån specifika önskemål. Det finns även [nätverk](#) för kollegialt erfarenhetsutbyte, som nätverken för forskarhandledare, pedagogiska ledare, VFU-ansvariga samt mentorskollegiet. Det senare består av erfarna lärare som handleder deltagare i den högskolepedagogiska grundkursen.

E-lärande (pedagogiskt medveten användning av digitala verktyg) är integrerat i de pedagogiska kurserna, men det finns också särskilda kompetensutvecklingsinsatser kopplade till UU:s lärplattform [Studium](#), andra digitala verktyg och s.k. aktiva lärosalar.

Lärare kan prova på att undervisa sina studenter i den laborativa lärosalen, med tillgång till pedagogisk och teknisk kompetens. Det finns även ett lärarnätverk kopplat till salen.

Vartannat år anordnas en [konferens i universitetspedagogisk utveckling](#) med över 100 deltagande lärare från hela universitetet. Erfarenhetsutbytet över fakultetsgränser, keynotes och de pedagogiska pristagarnas anföranden är uppskattade inslag. Sedan tre år tillbaka ordnas dessutom en årlig konferens kopplat till UU:s utbildningsutvärderingar (se BG 1.1).

Pedagogisk fortbildning inom vetenskapsområden och fakulteter. Fakulteterna erbjuder pedagogisk fortbildning särskilt anpassad till de behov som finns i de egna utbildningarna och ämnesdidaktiska hänsyn. Fortbildningen anordnas av olika nämnder/kommittéer/motsv. och/eller pedagogiska enheter. Ett exempel är den högskolepedagogiska kurs som utvecklas av excellenta lärare vid Samfak. Ett annat är fakulteten för Utbfaks satsning på digital kompetens för lärare och studenter, bl.a. för att möta de höjda kraven på elevers digitala kompetens. Fakulteten har anställt två pedagogiska utvecklare som bistår i det pedagogiska utvecklingsarbetet. Ytterligare ett exempel är Historisk-filosofiska fakulteten (Histfilfak) som anordnade en egen pedagogisk konferens 2017, där lärare utbytte erfarenheter om undervisningspraktiker. En ny planeras VT21. De pedagogiska enheterna TUR och PRåM ansvarar för fortbildning av universitetslärare inom sina respektive vetenskapsområden. Det sker genom kurser, seminarier, verkstäder, konferenser, nätverk och anpassat stöd till lärare, institutioner och program. TUR har t.ex. gett en fortbildningskurs i ämnesdidaktik (som del i en större satsning på ämnesdidaktik vid fakulteten) och studentaktiverande undervisningsformer (för fakultetens samtliga lärare). PRåM har bl.a. utvecklat en kort introduktionskurs för nya lärare. MedfarmDoIT har under närmare 20 år bidragit till utvecklingen av lärarnas kompetens i digitaliserad undervisning. Humsam har ingen gemensam pedagogisk enhet/motsv., utan samverkan sker via utbildningsledarna.

Särskilda utmaningar. Ett stort utbud av kompetensutvecklingserbjudanden garanterar inte högt deltagande. Vilja och lust till utveckling finns hos de flesta, men tiden är bristvara. Individer gör också olika prioriteringar beroende på intresseinriktning. Det gör att deltagandet i organiserade aktiviteter varierar. Det finns ingen universitetsövergripande systematisk dokumentation av deltagande på individnivå. Det som garanterar allas deltagande är främst de krav som ställs vid anställning och befordran. Medarbetare som inte svarar mot kraven för pedagogisk meritering vid anställningstillfället har två år på sig att komplettera. Uppföljning sker ofta vid medarbetarsamtal och alltid vid eventuell befordran.

De flesta doktorander går en högskolepedagogisk grundkurs, men stödet från institutionen i samband med undervisningsinsatser kan ibland brista (doktorandundersökning 2015/2016), något som fakulteterna försöker åtgärda på olika sätt. Vid en del institutioner ges doktoranden möjlighet att gå parallellt med erfaren doktorand innan denne själv ska undervisa, eller tillgång till en pedagogisk mentor/pedagogisk utvecklare. Doktoranderna ingår ofta i lärarlag som gemensamt förbereder undervisningen. Vid vissa institutioner undervisar doktoranden tillsammans med erfaren lärare och ges möjlighet till auskultation. Pedagogiska fortbildningsaktiviteter anpassade för doktorandgruppen förekommer också, som pedagogiska halvdagar, kurs i laboratorieundervisning eller handledning av uppsatser.

Pedagogisk meritering är en särskild utmaning för medarbetare som inte talar svenska. Även om pedagogiska kurser erbjuds på engelska, ges inte alla doktorander möjlighet att meritera sig genom praktisk undervisningserfarenhet, då den mesta undervisningen på grundnivå bedrivs på svenska. Det ökade inslaget av internationella masterprogram ökar möjligheterna och det blir också vanligare med viss undervisning på engelska i program som huvudsakligen har svenska som undervisningsspråk.

Karriärstöd

För att motsvara de krav som ställs i *Charter & Code for Researchers* har UU etablerat ett karriärcentrum samt en [karriärportal](#) för akademisk personal, vilken är utformad i enlighet med [Euraxess Reflexmodell](#). Det mesta av informationen har funnits på MP sedan tidigare, men varit svår att hitta och överblicka, särskilt för nya medarbetare. Karriärcentrum erbjuder lärare, forskare och akademiska ledare individuell [coachning](#), [post doc on-line career programme](#) (tillfälligt pausat) och ett motsvarande [program för doktorander](#) planeras.

Många institutioner har systematiserat introduktionen av nyanställda medarbetare, några har utformat särskilda karriärutvecklingsprogram för biträdande universitetslektorer och andra tillhandahåller mentorer för nya lärare oavsett anställningsform. TUR erbjuder verkstäder om hur man skriver en pedagogisk meritportfölj och mentorsstöd med fokus på pedagogisk skicklighet. TUR deltar även i Teknats allmänna mentorsprogram för att lyfta fram pedagogisk skicklighet. Även Medfarm har ett [mentorsskapsprogram](#) för unga forskare.

Ledarskapsutbildning

De som leder utbildning (prefekter, studierektorer, programansvariga) erbjuds också utbildningsinsatser och individuellt stöd. Dit hör [prefekt- och chefsprogram](#), kurser med fokus på det [akademiska ledarskapet](#) samt [kurser för pedagogiska ledare](#). Kurserna är uppskattade för möjligheten till kollegialt utbyte, reflektion och nätverksbyggande över hela universitetet. De ökar förståelsen för det breda universitetet, bidrar till egen utveckling och ytterst till bättre utbildnings- och forskningsmiljöer.

Internationell lärarmobilitet

Internationell lärarmobilitet bidrar till kompetensutveckling, liksom till UU:s internationalisering och utbildningsutveckling. Universitetet uppmuntrar lärare att söka STINT-stipendier för Teaching Sabbaticals. Under de senaste fem åren har 14 % av stipendiaterna (7/50) kommit från UU och insatser har gjorts för att öka kännedomen om stipendiet och sprida hemvändande lärares kunskaper. Ett exempel är en lärare vid Farmaceutiska fakulteten (Farmfak) som vid hemkomst initierade ett arbete med ”code of conduct” för fakultetens lärare och studenter. Lärare kan ansöka om att fortbilda sig eller undervisa inom och utanför EU genom Erasmusprogrammet. Universitets medlemskap i nätverk, som t.ex. Matariki och U4+, underlättar samarbete och utbyte på lärarnivå. Ett hinder är svårigheten att hitta ersättare under frånvaron och sysselsättning för medföljande. Möjligheten att stärka förutsättningarna för ökad lärarmobilitet bör utredas.

Lärares förutsättningar att bedriva sitt arbete på ett effektivt sätt

Kompetensutveckling och karriärstöd (enligt ovan) samt ändamålsenligt administrativt stöd och infrastruktur (BG 2.3) bidrar till att lärare kan bedriva sitt arbete på ett effektivt sätt. Det är också viktigt med tydliga arbetsvillkor, goda planeringsförutsättningar och god arbetsmiljö. Prefekten svarar för detta, med stöd av studierektor, övriga kollegor, ledningen på övriga nivåer och universitetsförvaltningen.

Goda planeringsförutsättningar. Prefekten har en viktig roll i att skapa goda förutsättningar för lärarnas arbete. Prefekten ansvarar för att fastställa lärarnas tjänstgöringsplaner, följa upp enskilda lärares arbetsinsatser genom lönesamtal och bistå dem i deras kompetensutveckling genom medarbetarsamtal. De ska ge förutsättningar för lärarnas arbete genom sitt sätt att leda och organisera verksamheten och axla sitt arbetsmiljöansvar. Vid samtliga fakulteter anordnas prefektmöten och -internat för informations- och erfarenhetsutbyte. En nyligen genomförd enkät visar att en stor del av prefekternas tid och energi går till komplicerade personalärenden och administration. Bättre stöd i HR-frågor, av den egna chefen och universitetsförvaltningen, och administrativ avlastning, skulle skapa större utrymme för strategiska frågor. Bättre förutsättningar för prefekter skulle sannolikt skapa bättre förutsättningar för lärarna i deras arbete. Enkäten har resulterat i en rad förslag till förbättringsåtgärder som nu omhändertas.

Studierektorerna har ofta det operativa ansvaret för planering, utveckling, bemanning och dimensionering av utbildningar samt pedagogiska frågor. Studierektorerna har alltså en viktig roll i det lokala kvalitetsarbetet, t.ex. vid uppföljning av kursvärderingar samt vid institutionens deltagande i utbildningsutvärderingar. En del studierektorer på grundnivå och avancerad nivå genomför pedagogiska utvecklingssamtal med kursansvariga lärare. Studierektor för forskarutbildningen genomför ofta utvecklingssamtal med doktorander och håller regelbundna möten med handledarkollegiet. Studierektorsskapet är komplex och utmanande, inte minst av tidsskäl. Studierektorer erbjuder kurser i pedagogiskt ledarskap, men det kan hända att deras förutsättningar att göra ett gott arbete behöver förbättras i andra avseenden. En undersökning av studierektorernas förutsättningar planeras.

Även *programansvariga* och *kursansvariga* är nyckelpersoner i kvalitetsarbetet genom sitt konkreta arbete med enskilda program och kurser. *Kursadministratörerna* fyller också en viktig uppgift i kvalitetsarbetet genom sitt stöd till studierektorer, kursansvariga, lärare och studenter. Även *administratörer inom utbildning på forskarnivå* är en viktig kategori, vars insatser lyfts fram i pågående utbildningsutvärderingar på forskarnivå. Denna grupp bör involveras mer i kvalitetsarbetet och ges bättre förutsättningar för kompetensutveckling.

Även om prefekter, studierektorer m.fl. bidrar till goda planeringsförutsättningar, kan omställningar försämra dem, som vid introduktion av nya IT-system. Nya system är ofta avsedda att bidra till ökad effektivitet, men initialt kan det vara tvärtom. Ett aktuellt exempel är introduktionen den nya lärplattformen Studium (se BG 2.3). Universitet avsatte resurser för införandet i form av utbildningsinsatser och utrymme i tjänstgöringsplaner, men det innebar ändå störningar för lärarna. Ett mer extremt exempel är pandemin, som tvingade

fram en snabb och total omställning till distansundervisning. Omställningen fungerade överraskande väl (se nedan) och har drivit på utvecklingen av digitaliserad undervisning. Detta har krävt ett omfattande arbete på alla nivåer, snabb etablering av nya arbetsformer och samarbete över organisatoriska gränser. Erfarenheten illustrerar lärarnas och verksamhetsstödet's professionalitet, men tydliggör också vilken stress och vilka kvalitetsutmaningar osäkra planeringsförutsättningar medför. Lärdomar från omställningen bidrar sannolikt till bättre utbildningskvalitet i framtiden, men medför kvalitets-sänkningar i den akuta fasen. Som exempel har antalet fuskfall ökat vilket har föranlett utveckling av riktlinjer och vägledning för distansexaminationer, som tidigare saknades.

God arbetsmiljö. Det systematiska arbetsmiljöarbetet är en viktig del i att utveckla och bibehålla kvaliteten i UU:s utbildningar. HR-avdelningen har inlett ett långsiktigt arbete för att underlätta det lokala arbetsmiljöarbetet med tydligare rutiner och processer.

Innan covid-19-pandemins utbrott planerade universitetet att genomföra en lärarenkät för att få bättre kunskap om lärares förutsättningar för att bedriva god undervisning. Den sköts på framtiden till förmån för en enkät om omställningen till distansundervisning under pandemin. Enkäten, som även genomfördes vid Lunds universitet och SLU, visar att drygt 60 % av lärarna anser att de har kunnat bedriva sin undervisning på ett tillfredsställande sätt i hög eller mycket hög grad (en tredjedel i viss grad). Omställningen har dock inneburit ökad arbetsbelastning för en majoritet av lärarna liksom ökad ensamhet. Den successiva urholkningen av utbildningsanslagen innebär att en smärtgräns hade nåtts inom vissa ämnen redan innan pandemin. Ledningen på olika nivåer kommer att behöva följa konsekvenserna av pandemin noga inom ramen för arbetsmiljöarbetet.

Styrkor

- Starka forsknings- och undervisningsmiljöer med olika arenor för kollegialt utbyte medför goda möjligheter att utveckla såväl pedagogisk kompetens, som ämneskompetens.
- Ett omfattande utbud av kompetensutvecklingserbjudanden skapar goda förutsättningar för den undervisande personalens kompetensutveckling, oavsett hur den lokala miljön är beskaffad.

Utvecklingsområden

- Hög arbetsbelastning gör det i praktiken svårt för många lärare att avsätta tid för kompetensutveckling genom kurser/motsv. Kompetensutvecklingsinsatserna måste vara utformade så att de går att förena med lärarnas övriga uppgifter.
- Lärare och doktorander som inte talar svenska har sämre möjligheter till pedagogisk meritering genom att de inte kan medverka som lärare i undervisning som ges på svenska.
- Universitetet bör utreda om förutsättningarna för lärarmobilitet skulle kunna stärkas.
- Rollfördelningen mellan de universitetsgemensamma kompetensutvecklingsinsatserna och insatserna på fakulteterna bör tydliggöras.
- Prefekten bör ges bättre förutsättningar att arbeta med utveckling av miljön, såväl genom strategisk verksamhetsutveckling som systematiskt förebyggande arbetsmiljöarbete.
- Studierektorns viktiga roll i kvalitetsarbetet förtjänar större uppmärksamhet och eventuellt behov av förstärkt stöd bör utredas.

- Universitetet bör bli ännu bättre på att sätta av tillräckliga resurser vid införande av nya IT-system och ta hänsyn till införandet i tjänstgöringsplaner m.m.

2.3 Lärosätet säkerställer att infrastruktur, studentstöd och läranderesurser är ändamålsenliga för studenternas och doktorandernas lärande och att dessa används på ett effektivt sätt.

I *Riktlinjer för studenternas arbetsvillkor* anges att universitetet ska eftersträva att ge studenterna tillgång till elektroniska informationsresurser, kurslitteratur i referensexemplar samt övrig referenslitteratur, kvalificerad IT-utrustning, studieplatser och grupprum. Nöd-vändiga datorlicenser ska finnas installerade på campusdatorerna. I *Mål och strategier* står att alla doktorander ska ingå i eller ha tillgång till en stimulerande forskarutbildningsmiljö.

Säkerställande av studentstöd, infrastruktur och läranderesurser

Inrättande av utbildning. Vid inrättande av utbildning ska fakulteterna redovisa tillgång till speciella lokaler eller utrustning för utbildningens behov.

Utbildningsutvärdering. I UU:s utbildningsutvärderingar undersöks om ”en för alla studenter/doktorander tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö föreligger”. I *Kvalitetsrapporten 2019* framkom att utvärderade utbildningar bedömdes ha god tillgång till laborations- och undervisningssalar, biblioteksresurser och trivselskapande aktiviteter samt god psykosocial miljö, medan buller och brist på läsplatser fanns vid några utbildningar. Mot bakgrund av detta planerar berörda utbildningsansvariga bl.a. ett mer systematiskt arbete med studiemiljön i lärarkollegiet.

När det gäller stöd för lärande är uppföljning av studieresultat med erbjudande om individuell studieplanering, spärrgränser för saknade moment och språkverkstaden exempel på sådant som fungerar väl. I vissa fall råder oklarhet i var hjälp finns att få och det är svårt att nå de studenter som behöver den mest. Exempel på åtgärder inom berörda utbildningar är avstämningssamtal med studenter under första året, introduktion som ska underlätta övergången till universitetsstudier, uppsökande studievägledning samt avhopsanalys.

Analysunderlag. Studentbarometern 2018 innehåller bl.a. frågor om studieplatser, IT-resurser i universitetets regi och bibliotekstjänster. Resultaten från 2018 visar att tre av fyra studenter är nöjda med, eller förhåller sig neutrala till, studieplatserna i sin närmaste miljö och IT-resurserna. När det gäller bibliotekets tjänster är nio av tio nöjda eller neutrala. IT-resurserna utsattes för ett extra stresstest under den pandemiinducerade övergången till distansundervisning. I en enkät (maj 2020) ansåg 70 % av studenterna att de digitala verktyg som användes i undervisningen fungerar på ett tillfredsställande sätt i hög eller mycket hög grad (endast 2 % instämde i mycket låg grad). Resultaten från enkäten - och

den motsvarighet som gick ut till lärare - har gjort det lättare att behovsanpassa det universitetsgemensamma stödet för digitaliserad undervisning.

Fakulteterna genomför också undersökningar om studiemiljön. I PRÅM:s studentenkät efterlyser studenterna exempelvis fler grupprum och tysta läsplatser vilket färdigställs under hösten. Andra önskemål från studenterna har lämnats vidare till den lokala intendenturstyrelsen.

Studentstöd och läranderesurser på forskarutbildningen. Den senaste universitetsövergripande forskarutbildningsstudien från 2015 visade att nära 9 av 10 anser att forskarutbildningsmiljön är bra, eller förhåller sig neutrala till den. Drygt sju av tio är nöjda med, eller neutrala till, introduktionen till forskarutbildningen. Lika stor andel vet var de ska vända sig om de har problem med sin forskarutbildning.

Infrastruktur

Bibliotek. Uppsala universitetsbibliotek (UUB) har sannolikt landets bredaste utbud av tryckt och elektronisk vetenskaplig media och tillhandahåller studie- och forskningsplatser, biblioteksundervisning och -handledning samt stöd i publiceringsfrågor. UUB finns på elva platser och håller öppet med bemannade diskar sju dagar i veckan. Direkt stöd ges via telefon, e-post och chatt genom den digitala informationstjänsten ”Fråga biblioteket”. En extern utvärdering av UUB våren 2020 visar att biblioteket håller hög kvalitet i sina tjänster. Att biblioteket är uppskattat av sina brukare framgår såväl av UUB:s egna användarundersökningar som t.ex. i KoF17. Studenternas kurslitteratur finns tillgänglig, litteratur som saknas köps in eller beställs från annat bibliotek. Studenter får stöd i sin utveckling av färdigheter i informationssökning, källkritik och referenshantering genom olika utbildningsinsatser och personlig handledning. Avhandlingsförfattare ges publiceringsstöd. UUB erbjuder även stöd och hjälp med medier som är anpassade för personer med läsnedsättning och är ett stöd i universitetets Språkverkstad. Under rubriken *Evening at the library* får internationella studenter information om vilken service biblioteket erbjuder samtidigt som de möter personal och andra studenter.

UUB utvecklar även pedagogiska metoder, inom e-lärande, i nära samarbete med kursansvariga och pedagogiska utvecklare samt eget undervisningsmaterial via lärplattformen Studium samt inom kurser. UUB erbjuder även rum på UU:s olika campus där både studenter och lärare kan arbeta med databearbetning samt annan service beroende på behov (t.ex. 3D-skrivare, digital visualisering, VR-teknik och multimedia).

Det rika **kulturarvet** vid UU är en viktig resurs för utbildningarna. En del undervisning, förläggs till samlingarna, framförallt övningar och praktiska moment i t.ex. arkeologi, ABM och biologi. En konststudiesal gör det möjligt att tillgängliggöra universitetets konstsamlingar för utbildningsändamål. Det finns även möjlighet att göra praktik eller examensarbete knutet till samlingarna.

Digitala verktyg för lärande. Under 2014-15 uppdrog rektor åt en arbetsgrupp att kartlägga e-lärandet vid universitetet, beskriva evidensbasen och föreslå konkreta åtgärder för dess

vidare utveckling. Inom ramen för projektet (e2014) anlätades en internationell bedömarpanel som rekommenderade UU att skaffa en ny lärplattform och göra en satsning på kompetensutveckling i e-lärande för all undervisande personal. I e2014 ingick även utveckling av tre pilot-MOOC:ar (Massive Open Online Courses) och ett lärarprojekt kring e-lärande. Någon bred satsning på utveckling av lärarnas e-lärandekompetens blev det inte av resursskäl, men väl en ny lärplattform.

Arbetet med att identifiera och införa en ny lärplattform har letts av en styrgrupp med lärare, studenter och sakkunniga. Ett stort antal lärare involverades i arbetet med kravspecifikationen, så att den skulle svara mot behoven i undervisningen. Det var något svårare att engagera studenter. Den först upphandlade plattformen uppfyllde inte kraven som utlovat, varför den övergavs med försening som följd. Implementeringen av den nya plattformen Canvas har fungerat väl och efter 2020 ska alla kurser ligga på Studium (UU:s egen benämning på Canvas). Utöver ny lärplattform har flera nya verktyg introducerats: videokonferensverktyget Zoom, examinationsverktyget Inspera och filmverktyget Canvas Studio. Implementeringen åtföljs av förstärkt teknisk support och pedagogisk kompetensutveckling genom t.ex. ”öppet hus”-verksamhet, workshops och webbutbildningar. Verktygen är integrerade i de universitetspedagogiska kurserna för att visa tillämpning och funktionalitet. Efter erfarenheter från pilotinförandet av Studium har stödet utvecklats, bl.a. genom särskilda Studium-koordinatorer, dvs. lärare med uppdrag att vägleda kollegor inom sitt eget vetenskapsområde samtidigt som de har kontakt med det universitetsgemensamma stödet och varandra. Inom Medfarm finns dessutom MedfarmDoIT som tillhandahåller pedagogiskt och tekniskt stöd vid mediaproduktion, som t.ex. filmskapande, inspelning av föreläsningar och podcasts samt ett enkät-/kursvärderingsverktyg (KURT, som är tillgängligt för hela universitetet). Teknat har bl.a. utvecklat egna guider för att underlätta för lärare att komma igång med nätbaserad undervisning.

Även om mycket har gjorts för att utveckla användningen av digitala verktyg i undervisningen, önskade 40 % av studenterna något mer eller betydligt mer av detta 2018 (Studentbarometern 2018). Övergången till digitaliserad undervisning till följd av pandemin har gett efterfrågad utveckling en rejäl skjuts. Långt fler lärare har nu lärt sig att använda digitala verktyg - åtminstone hjälpligt - och medvetenheten om de pedagogiska möjligheter och utmaningar det medför har ökat. De student- och lärarenkäter som genomfördes våren 2020 visar att den digitala infrastrukturen fungerade bra under förutsättningarna (se BG 2.3). Campus har hållits öppet för självstudier, men studenternas tillgång till studielokaler, nätverk och datorer (med program) har begränsats till dag- och kvällstid. Oavsett pandemin, förutspås den fysiska miljön och den digitala bli allt mer sammanlänkade och ett kontinuerligt förnyelsearbete krävs för att upprätthålla och utveckla undervisningskvaliteten.

Strategisk utveckling av universitetets fysiska miljö. Ökat fokus på studentaktiverande undervisning och den nya tekniken har påverkat utvecklingen av universitetets fysiska lärmiljöer. Det främsta exemplet är den [laborativa lärosalen](#) i Blåsenhus, vilken var en av de första i sitt slag i Sverige när den etablerades. Salen fungerar som experimentverkstad för lärares undervisningsutveckling. Genom den flexibla inredningen och tekniken i rummet underlättas undervisning som främjar diskussion och delaktighet. Totalt har ca.140 lärare

provat på att undervisa i den, med tillgång till pedagogiskt och tekniskt stöd, och många har återvänt flera gånger. Erfarenheterna från laborativa lärosalen har varit till nytta vid ombyggnad till flexibla lärosalar på BMC, Ekonomikum och Gamla Torget samt i planering av nya salar, t.ex. på CG och Ångström. Salen har uppmärksammats nationellt och internationellt och bidragit till utveckling av nya lärmiljöer vid andra universitet.

Arbete pågår med att ta fram en universitetsgemensam pedagogisk vägledning vid byggande av nya lärmiljöer och utveckling av befintliga. Inom det internationella universitetsnätverket Coimbra pågår ett projekt, initierat av UU, för att skapa en webbplats för erfarenhetsutbyte, med exempel på flexibla lärmiljöer och innovativ pedagogik.

Projektet [Utvecklingsplan 2050](#) initierades av rektor för att utarbeta en översiktlig plan för UU:s rumsliga struktur och gestaltning under de kommande decennierna. Projektet har drivits tillsammans med Akademiska hus i ett dialoginriktat arbete som även inkluderat externa intressenter. Ett av målen är att skapa en miljö som främjar tvärvetenskapliga möten och gränsöverskridande samverkan, såväl inom UU som med andra aktörer.

Studentstöd

Studie- och karriärvägledning. UU erbjuder studievägledning universitetsgemensamt och på fakultets- och institutionsnivå, samt karriärstöd genom *UU karriär* (se BG 6.1). Det finns stor flexibilitet när det gäller vägledande samtal: fysiskt besök, drop-in, digitalt möte via zoom, telefon eller walk and talk. Uppföljning sker löpande och arbetssätten utvecklas för att bättre möta efterfrågan med givna resurser. Studentavdelningen erbjuder alla studievägledare vid universitetet introduktion och kompetensutveckling och nätverksmöten.

Studievägledarfunktionen inom fakulteterna organiseras något olika. Medfarm har samlat studievägledare i en gemensam enhet för studentservice (med något undantag). Inom Teknat finns studievägledarna vid studentserviceenheter kopplade till olika ämnen och utbildningar. Studievägledarna har ett eget nätverk, deltar i programråd och bidrar till programutveckling. Ett studentserviceråd ger institutionerna insyn och inflytande över studentenservicen. Vid Humsam återfinns studievägledarna vid institutionerna, med undantag för lärarprogrammen som har en enhet vid Humsam-kansliet.

Stöd för utlandsstudier och internationella studenter. Avdelningen för internationalisering svarar för systemstöd (MoveOn), arbetar för att undanröja hinder för mobilitet, ger stöd i avtalsskrivning för student- och personalmobilitet samt informerar studenter och personal om möjligheter till utlandsvistelse (bl.a. via [webben](#)). Under de senaste fem åren har studenters möjlighet att ansöka om stipendiefinansierad praktikplats via Erasmus-programmet marknadsförts intensivt och resulterat i ett ökat antal stipendiater. Avdelningen arrangerar även välkomstaktiviteter för inkommande studenter och ger stöd avseende boende, uppehållstillstånd, försäkringar etc. Arbete pågår för att kunna ge internationella studenter bättre karriärstöd.

Alla vetenskapsområden/fakulteter har samordnare för internationella studenter. På Humsam har fakulteterna avsatt medel för studenters utlandsresor, t.ex. fältarbeten och

konferenser. Utbfak har anställt en internationell koordinator på institutionsnivå och studenter kan bl.a. ansöka om VFU-placering i utländska skolor. Det framgångsrika internationella arbetet på institutionsnivå har uppmärksammats av bl.a. Universitets- och högskolerådet samt Lärarutbildningskonventet. Vid Medfarm ger internationella koordinatörer på programnivå stöd till ut- och inresande studenter. Det finns studievägledare för studentmobilitet och en handläggare för internationalisering vid enheten för studentservice, en webbutbildning planeras, liksom en rutin för uppföljning. Teknat har ett nätverk för ansvariga för utlandsstudier vid institutionerna och anordnar årliga informationstillfällen där studenter med erfarenhet av utlandsstudier medverkar.

Stöd till studenter med funktionsnedsättning. Vid UU finns stöd som alla studenter och doktorander har tillgång till, t.ex. talsyntesprogram, rättstavningsprogram, hörslingor och tillgängliga lokaler. Den som har en varaktig funktionsnedsättning kan ansöka om stöd i systemet Nais, t.ex. anteckningsstöd, mentorsstöd, teckenspråkstolk, skrivtolk, individuell studieplan och anpassad examination. Efter ansökan träffar studenten en samordnare vid Studentservice som fattar beslut, eller ger rekommendationer. Ibland för samordnaren en direkt dialog med aktuell institution. Antalet studenter med behov av särskilt pedagogiskt stöd ökar (under 2019 beviljades 1500 studenter stöd). Under 2020 genomförs ett utvecklingsprojekt vad gäller mentorsstödet. Målsättningen är att säkra kvaliteten samtidigt som tid frigörs för samordnarna. Det sker genom att ha färre mentorer med fler adepter vardera, behålla dem under längre tid, erbjuda bättre utbildning och förenkla administrationen.

Stöd till studenter med funktionsnedsättning behandlas också inom ramen för fakulteternas lika villkorsarbete. Teknat har t.ex. en särskild handlingsplan och en lika villkorssamordnare med fokus på studenter. Histfilfaks arbetsgrupp för lika villkor arbetade särskilt med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar under 2018-19. De samlade in exempel på hur lärare kan underlätta dessa studenters lärande och spred dem till fakultetens studierektorer.

Studenthälsa. Vid [Studenthälsan](#) arbetar psykologer, kuratorer och en läkare specialiserad på studenters situation. Studenthälsan erbjuder telefonrådgivning, korta individuella samtalskontakter samt kurser och föreläsningar. Våren 2020 erbjöds t.ex. kurserna *Våga tala*, *Introduktion till mindfulness och självmedkänsla* och *Utbildning för mottagningsansvariga*. Studenthälsan har nyligen gjort en särskild satsning för internationella studenter genom förstärkning av det förebyggande arbetet, kuratorssamtal på engelska och ett ökat utbud av föreläsningar och kurser på engelska. Doktorander utan doktorandanställning har tillgång till Studenthälsans verksamhet, medan de med anställning hänvisas till företagshälsovården.

Universitetet genomför även insatser för att stärka studenters psykiska välbefinnande mot bakgrund av ökningen av psykisk ohälsa bland unga. En förstudie har inletts med syfte att kartlägga universitetets nuvarande insatser, undersöka hur andra lärosäten arbetar och vad forskningen visar. Förstudien genomförs av två förstudieledare, en lärare och en student. Universitetet deltar även i en internationell [forskningsstudie](#) på området. Enskilda fakulteter gör också insatser för att motverka psykisk ohälsa och stress. Farmfak har bl.a. förändrat schemalagningen och antalet tentamenstillfällen, genomfört studieteknikinsatser och individuella samtal och planerar en kurs för studenter på master- och forskarnivå. Juridiska

fakulteten (Jurfak) behandlade frågan vid en utbildningsdag hösten 2019 och Medicinska fakulteten (Medfak) ägnar en strategidag åt den hösten 2020.

Språkverkstad. [Uppsala universitets språkverkstad](#) erbjuder vägledning i skriftlig och muntlig framställning för alla studenter och doktorander vid UU, i nära samverkan med lärare. Språkverkstadens placering vid Språkfak garanterar ett språkstöd som är förankrat i forskning och undervisningserfarenhet. Stödet är särskilt viktigt för studenter som inte har svenska som modersmål samt studenter med dyslexi och omfattar framställning på såväl svenska som engelska.

Studentkårer och kamratstöd. Studentkåren bistår studenterna genom sina studiebevakare. Uppsala teknolog och naturvetarkårs (UTN) verksamhet får tjäna som exempel. UTN har två studiebevakare med utbildningsansvar som arbetar med frågor som rör utbildningskvalitet och studenträttsliga villkor samt hjälper enskilda studenter som upplever problem i sin utbildning. UTN:s studiebevakare med studiesocialt ansvar arbetar med frågor om tillgång till och kvalitet på studielokaler, likabehandling, psykosociala frågor och stöd till enskilda studenter. Övriga kårers studiebevakare arbetar på liknande sätt. Studentkåren bidrar även till studiemiljöns utveckling genom sitt studiepolitiska och studiepåverkande arbete. Även studentnationerna bidrar genom att erbjuda sociala och kulturella aktiviteter.

Kamratstöd - studenter som bistår varandra i studierna - är en grundidé i utvecklingsprojektet Active Student Participation (ASP) (se BG 3.2). Vid många program ger studenter stöd som studiekvällar inför tentamen, 'supplemental instruction', studentcoacher och studentmentorskap. Studenter bistår medstudenter med funktionsnedsättningar, mot ersättning från universitetet, som mentor och med anteckningshjälp. Studentkåren anordnar även pluggstugor och liknande.

Stöd till doktorander Majoriteten av doktoranderna är anställda vid institutionerna och omfattas av samma sociala förmåner och trygghet som andra anställda vid UU. Uppsala universitet har tecknat en samlingsförsäkring med Kammarkollegiet, med sjuk- och föräldraförsäkring för doktorander med stipendier. Doktoranderna har även tillgång till det stöd som riktar sig till övriga studenter och anställda, som t.ex. olika kompetensutvecklingserbjudanden. Fakulteterna har samlat information om doktorandernas villkor på webben.

Arbetet med ISP och dess årliga uppföljning underlättar tidsplanering och tidig upptäckt av problem. Doktorander kan, utöver handledare, diskutera sin situation med examinator, studierektor för forskarutbildningen och prefekt. Studentkåren har tre gemensamma student- och doktorandombudsmän tillgängliga och vid fakulteterna finns doktorandråd, vilka utgör samarbetsorgan i doktorandfrågor.

Särskilda utmaningar. Det är en utmaning att anpassa infrastrukturen och studentstödet i den takt som det växande utbildningsuppdraget och den digitala omställningen kräver. Ett växande och föränderligt utbud av stöd till studenter gör det även svårt för studenter och anställda att hålla sig uppdaterade på vad som erbjuds. Verksamhetsområdet för student, kvalitet och internationalisering vid universitetsförvaltningen planerar att ta fram en mer sammanhållen presentation och utveckla sättet att kontinuerligt sprida information.

Styrkor

- Universitetet har en infrastruktur och ett mångfacetterat studentstöd som skapar goda förutsättningar för studenternas lärande.
- Kvaliteteten på infrastruktur och studentstödet säkerställs vid inrättande av ny utbildning och utvärderas av de verksamheter som ger stödet, i universitetsövergripande projekt, i utbildningsutvärderingar, kursvärderingar, i Studentbarometern och ISB. Resultat och åtgärder följs upp i ordinarie rutin för verksamhetsplanering och uppföljning.

Utvecklingsområden

- Studenternas och de anställdas kunskaper om det stöd som finns att tillgå bör förbättras.
- Den växande gruppen studenter i behov av särskilt pedagogiskt stöd, respektive studenter med psykisk ohälsa, ökar och ställer ökade krav på stödstrukturen och lärarna.

2.4 Lärosätet säkerställer, genom rutiner och processer, att studenter och doktorander ges goda förutsättningar att genomföra utbildningen inom planerad studietid.

Pedagogiska programmet och *Riktlinjer för studenternas arbetsvillkor* anger hur universitetet och studenterna tillsammans skapar goda förutsättningar för lärande.

Säkerställande av förutsättningar att genomföra utbildningen

Att studenterna trivs med sin utbildning är en viktig förutsättning för god genomströmning. En analys av universitetets Studentbarometer 2018 visar vad som bidrar till studenternas nöjdhet. Dit hör lärare med goda ämneskunskaper och studier som är intellektuellt stimulerande, samtidigt som arbetsbelastningen och svårighetsgraden ligger på en rimlig nivå. Det är också viktigt att kurs-/programansvariga är öppna för studentsynpunkter, att samhörigheten mellan studenterna på utbildningen är god och att utbildningen bidrar positivt till det psykiska välbefinnandet. Studien är spridd inom universitetet som ett underlag för kvalitetsutveckling och nyckelfaktorerna följs upp via kvalitetssystemet.

Inrättande av utbildning. Till de aspekter som säkras vid *inrättande av utbildning* hör lärarkompetens och kompetensutveckling, progression och att undervisningens utformning och examination bidrar till att underlätta studenters lärande.

Utbildningsutvärderingarna följer upp att undervisning sätter studenters/doktoranders lärande i centrum, att verksamma i utbildning har aktuell ämnesmässig och pedagogisk/didaktisk kompetens, att lärarkapaciteten är tillräcklig samt att studenter/doktorander är delaktiga i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen.

Analysunderlag – GLIS och andra undersökningar. Genomströmningsstatistik följs löpande och utgör som regel underlag vid utbildningsutvärderingar. Statistiken har förbättrats över tid och det är återigen möjligt att följa kullar på program, kurstillfällen etc. med hjälp av GLIS. Men universitetets genomströmningsanalyser behöver förfinas ytterligare, t.ex. med avseende på lika villkor.

Studentbarometern 2018 ställer bl.a. frågor om studenternas psykosociala miljö. Enligt enkäten som genomfördes i maj 2020 har omställningen till distansundervisning till följd av pandemin bidragit till ökad negativ stress och ensamhet hos många. Vissa studenter uppger att deras motivation sviktar, samtidigt som andra ser fördelar med distansundervisning. Dessa insikter tillvaratas i det fortsatta arbetet med att utforma utbildningar, som ökar studenternas förutsättningar att klara studierna.

Handledning, individuell studieplan och halvtidskontroller. Handledningen och ISP är viktiga redskap för att följa och underlätta doktoranders studiegång. I den senast genomförda doktorandenkäten uppger 75 % att handledningstillfällena ger tillräcklig kontroll av att avhandlingsarbetet fortlöper som det ska (i hög eller ganska hög grad). Rutinen för uppföljning av ISP varierar. Vid vissa fakulteter skickas alla ISP till utbildningsledare för granskning och uppföljning. Vid andra fakulteter sker uppföljningen på institutionsnivå, av prefekten eller den prefekten utser. Först vid större justeringar, som nu till följd av pandemin, behandlas uppföljningen på fakultetsnivå, t.ex. i forskarutbildningskommitté/motsv. I årets ISP efterfrågas hur pandemin påverkat doktorandens forskarstudier.

I forskarutbildningsstudien uppger samtliga doktorander att ISP har följts upp under det senaste året. En femtedel av doktoranderna anser att ISP är ett användbart planerings- och uppföljningsverktyg i stor eller mycket stor utsträckning (39 % i viss utsträckning). Handledarna är mer positiva. Sedan enkäten genomfördes 2015 har utvecklingsarbete ägt rum. Vid Teknat rapporterar institutionerna årligen för vilka doktorander revidering har skett och varför det inte har skett i övriga fall. Fakulteterna efterfrågar ett digitalt system för hantering av ISP för att möjliggöra en mer effektiv och rättssäker process för uppföljning.

Många institutioner anordnar även halvtidskontroller. De omfattar ofta en skriftlig redogörelse som seminariebehandlas med en eller flera läsare, ofta externa, som fungerar som opponenter. Halvtidskontrollen ger tillfälle till granskning av avhandlingsarbetet, underlag för det fortsatta arbetet och möjlighet för doktoranden att öva sig på disputationformen.

En uppföljning av forskarutbildningen 2020 visar att tiden från antagning till utfärdad doktorexamen är sex till sju år, medan nettotiden är strax över den stipulerade tiden, fyra år. Vid Medfarm är många doktorander verksamma i hälso- och sjukvården och doktorerar på halvtid. Detsamma gäller psykologer och dietister vid Samfak. Det drar upp bruttotiden, men vanligen inte nettotiden. Förlängning av studietiden regleras i 5 kap. 7 § HF, UU:s [riktlinjer för förlängning av studietid för doktorander med förtroendeuppdrag](#) (UFV 2014/72) och [Uppsala universitets föräldrapolicy](#) (UFV 2005/119). Pandemin riskerar att försämra genomströmningen, eftersom visst forskningsarbete inte har gått att genomföra.

Insatser för god genomströmning

Universitetet säkerställer att lärare har goda ämneskunskaper och pedagogisk kompetens, vilket ökar förutsättningarna för att undervisningen understödjer studenternas lärande (se BG 2.1 och 2.2). Dessutom är studentstöd, infrastruktur och läranderesurser väl utvecklade (se BG 2.3). Det ger alla studenter förutsättningar att klara sina studier, även de som kommer

från hem utan studievana, har funktionsnedsättning, annat förstaspråk etc. Dit hör studie-
vägledare som hjälper studenter med sviktande studieresultat att hitta vägar framåt (vilket
ibland kan innebära byte av utbildning). Annat genomströmningsfrämjande stöd är Språk-
verkstaden, liksom stöd vid funktionsnedsättningar och Studenthälsans insatser vid studie-
relaterad ohälsa. Doktorandernas psykiska ohälsa är ett problem, framförallt vid Humsam,
som kan medföra försening av avhandlingsarbetet pga. sjukskrivning. HR-avdelningen
arbetar med frågan. Universitetens förstudie om studenternas (inkl. doktorandernas) psykiska
välbefinnande är också viktig ur genomströmningsperspektiv.

God studieteknik är betydelsefull för studieframgång. Råd om studieteknik integreras ofta i
utbildningsprogram, framförallt i introduktionskurser, och ingår i samtal med studie-
vägledare. Studenthälsan erbjuder [kurser och gruppdiskussioner](#) om hur studierna kan
organiseras för att undvika prokrastinering och stress. I samband med övergången till
digitaliserad undervisning lades [råd för distansstudier](#) upp på den gemensamma webben.
Studentkårer och studentföreningar bistår genom olika former av kamratstöd (BG 2.3).

Andra sätt att öka genomströmningen är möjligheter till omtentamina, kompletterings-
uppgifter, extra tillfällen för uppsatsventilering, uppdelning på olika provkoder/moment och
flexibel examination för studenter med särskilt pedagogiskt stöd. I *Riktlinjer för studenternas
arbetsvillkor* fastslås att studenterna vid varje kurstillfälle ska erbjudas minst ett tillfälle till
omexamination. I riktlinjerna finns annat som gynnar studenternas förutsättningar att genom-
föra utbildningen inom planerad studietid, bl.a. med avseende på kursplanering och scheman,
studentinflytande, undervisning och undervisningsmaterial, examination och examensarbete.

Utbildningsnära genomströmningsfrämjande åtgärder. De viktigaste åtgärderna för
genomströmning sker inom och nära utbildningarna. Fakulteterna följer systematiskt upp
studenternas resultat för att identifiera program och kurser med låg genomströmning,
varefter orsakerna utreds och åtgärder vidtas. Genomströmningen på enskilda kurser
redovisas ofta i kursrapporter och kan leda till att enskilda kursmoment ses över.

Förutom löpande uppföljning genomförs analyser och särskilda åtgärder vid behov. En
handfull utbildningar har en något lägre examensfrekvens än riksgenomsnittet, eller en
negativ utveckling över tid avseende examensfrekvens. Dit hör t.ex. fysioterapeut-, och
receptarieprogrammen (se UKÄ:s nyckeltal). År 2019 gjorde Medfak en genomlysning av
underproduktionen i sina utbildningar, vilken ledde till åtgärder i form av schemaanpassning,
delbetyg under kursens gång, pedagogiskt arbete med syfte att motivera studenterna att
avsluta sina kurser och förlängd kursperiod. Utbfak, som också har en något lägre examens-
frekvens för sina lärarutbildningar än riksgenomsnittet, har vidtagit åtgärder i form av
studentcoacher och räknestugor och tilldelat institutioner som medverkar i lärarprogrammen
extra medel i syfte att öka genomströmningen. Jurfaks problemorienterade inlärnings-
pedagogik har tagits fram för att främja genomströmningen. Studenterna löser juridiska
problem och förbereder undervisningspass i basgrupper, vilket stödjer lärandet och bidrar
till ökad samhörighet. Vissa utbildningar har noterat att bristande språkkunskaper utgör
hinder för framgångsrika studier, vilket bl.a. avhjälpes i samarbete med språkverkstaden.

Tydliga krav och förväntningar ökar förutsättningarna för studieframgång. Ett exempel är de skriftliga överenskommelser mellan student och handledare som finns vid Teolfak. De slår fast antalet handledningstillfällen, tidsplan för handledningsperioden och vad studenten förväntas skriva till varje tillfälle. Teknat har genomfört ett motsvarande arbete på doktorandnivå som följd av doktorandenkäten 2015/2016, då den visade att många doktorander upplever negativ stress. En bidragande orsak var just otydliga krav och institutionerna har nu vidtagit olika åtgärder för att öka tydligheten.

I vissa fall tillämpas systematisk uppföljning av enskilda studenter, även på grundnivå och avancerad nivå. Studierektorer, programsamordnare och kursansvariga fångar upp studenter som är i behov av stöd eller bedöms vara nära avhopp. Vid Teknat identifierar studie- och karriärvägledarna programstudenter i de första årskurserna, vilka riskerar att inte klara av CSN-gränsen. Studenter kontaktas och erbjuds samtal där en individuell studieplan görs.

Styrkor

- Individuellt stöd ges för att öka studenters förutsättningar för studieframgång, t.ex. genom studievägledning, särskilt pedagogiskt stöd vid funktionsnedsättning, språkverkstad, studenthälsan och studentmentorer.
- Universitetet säkerställer att viktiga förutsättningar för trivsel och studieframgång finns på plats vid inrättande av utbildning, genomströmningsanalyser, utbildningsutvärderingar och andra undersökningar.
- Fakulteterna genomför kontinuerligt analyser av genomströmningen och genomför riktade insatser för att öka genomströmningen där det behövs.

Utvecklingsområden

- Analys och tolkning av genomströmning skulle kunna utvecklas, t.ex. genom att möjliggöra uppföljning av kullar, genomföra fördjupade analyser av olika samband och göra jämförelser mellan program.
- Uppföljningen av doktoranders studier genom ISP bör utvecklas med målet att det ska fungera som ett bra planeringsverktyg ur såväl doktoranders som handledares perspektiv.
- Språksvårigheter är ett problem på vissa utbildningar, med negativ påverkan på genomströmningen. Möjlighet till ytterligare åtgärder bör utredas.

Bedömningsområde 3: Utformning, genomförande och resultat

Lärosätet säkerställer genom sitt kvalitetsarbete hög kvalitet i det samlade utbildningsutbudet. Lärosätet har en tydlig ansvarsfördelning och genomför kontinuerligt uppföljningar och regelbundna granskningar av sina utbildningar för att säkerställa att de är aktuella och anknyter till relevant forskning. Lärosätet följer systematiskt upp hur väl de faktiska studieresultaten motsvarar de förväntade. Såväl personal, studenter och doktorander som externa intressenter deltar på ett ändamålsenligt sätt i utvärdering och utveckling av utbildningarna.

Lärosätet har en välfungerande förbättringscykel vilket innebär att lärosätet på utbildningsnivå arbetar systematiskt med att följa upp, utvärdera och utveckla utbildningarna. Lärosätet samlar systematiskt in information om utbildningarna. Med hjälp av information som tas fram inom kvalitetssystemet identifierar lärosätet utvecklingsbehov och förbättrar utbildningarna. Lärosätet vidtar åtgärder och utvecklar systematiskt utbildningarna. Lärosätet har systematiska processer och rutiner för att säkerställa att åtgärder som planeras eller genomförs på ett ändamålsenligt sätt publiceras och kommuniceras till relevanta intressenter, såväl interna som externa.

Vägledning till lärosätet:

Visa hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete uppfyller bedömningsområdet, bl a genom att beskriva rutiner och processer som bidrar till detta. Beskrivningen ska visa hur lärosätet arbetar löpande för att systematiskt kvalitetssäkra och utveckla sina utbildningar. Beskrivningen ska även innehålla mål och strategier som har ställts upp i förhållande till bedömningsområdet och bedömningsgrunderna. Av beskrivningen ska det framgå hur lärosätet säkerställer att dessa mål uppnås, hur det avgörs om målen har uppnåtts och vad lärosätet vidtar för åtgärder om målen inte har uppnåtts. Visa även hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete identifierar utvecklingsområden.

Om det finns en skillnad i hur kvalitetsarbetet vid olika delar av lärosätet eller vid olika typer av utbildningar utförs ska dessa skillnader beskrivas. Vid behov, hänvisa till de policyer, rutiner och processer som beskrivs i samband med bedömningsområdet "styrning och organisation".

Lyft vid behov ytterligare aspekter som är viktiga för lärosätets systematiska kvalitetsarbete inom bedömningsområdet.

Ge belägg för att kvalitetsarbetet är välfungerande och effektivt, och att det systematiskt säkerställer hög kvalitet i utbildningarna, utifrån information som genereras inom kvalitetssystemet.

3.1 Lärosätet har en tydlig ansvarsfördelning samt ändamålsenliga rutiner och processer för utformning, utveckling, inrättande samt nedläggning av utbildningar.

Pedagogiska programmet betonar vikten av dialog mellan studenter och lärare samt kollegialt samarbete och ledarskap för utbildningens utveckling. Valet av ämnesinnehåll, undervisningsmetoder och examinationer, styrs ytterst av utbildningens mål och krav på

progression (se BG 3.4). Studenterna bidrar genom att delta i beslut och beredning som har betydelse för utbildningen samt i olika arbets- och projektgrupper, men också genom att medverka i kursvärderingar, andra undersökningar och i utbildningsutvärderingar.

Inrättande och avveckling av utbildning

Processen för inrättande av ny utbildning började systematiseras 2007, i samband med Bolognareformen. I *Riktlinjer för inrättande, uppföljning och avveckling av nya utbildningsprogram, huvudområden och biområden* beskrivs inrättande av utbildningsprogram på *grundnivå och avancerad nivå* (inklusive joint programme och joint degree). Enligt arbetsordningen beslutar rektor om inrättande och avveckling av utbildningsprogram, huvudområden och biområden efter förslag från fakultetsnämnd. Inom Humsam ska sådana förslag tillstyrkas av områdesnämnd. KoU bereder ärendet inför rektorsbeslut i samråd med studentavdelningen och berört fakultetskansli. Riktlinjerna är under revidering, har varit på internremiss och förväntas fastställas av rektor inom kort.

Inför inrättande av utbildning prövas förslaget mot kriterierna i riktlinjerna: utbildningens plats i utbildningsutbudet, lärarkompetens och kompetensutveckling, forskningsanknytning, länkningen mellan mål-undervisning-examination, undervisningens utformning, internationalisering, systematisk kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling, dimensionering och finansiering, stabilitet och långsiktighet, behov av lokaler och utrustning, utbildningens koppling till en framtida arbetsmarknad samt förutsättningar för eventuell verksamhetsförlagd utbildning (VFU) eller praktik. Vid inrättande av gemensamt program (joint programme/double degrees) ingår även motiv för samarbete samt erkännande och ackreditering av övriga lärosäten.

Utveckling av nya utbildningar är resultatet av strategiskt arbete på institutions- och fakultetsnivå. Idén till en utbildning uppstår oftast i kärnverksamheten, hos lärare, forskare och studenter, men ibland även hos aktörer ute i samhället som ser ett behov. Avveckling sker mer sällan. Inför HSV:s utbildningsutvärderingar lades några vilande program ned, annars är det vanligaste skälet att nya program/huvudområden ersätter gamla. Vid förslag om avveckling av utbildning ska skälen anges tillsammans med en analys av konsekvenser för studenter, medverkande institutioner, UU:s samlade utbildningsutbud m.m.

Beslut om att fastställa och revidera *kursplaner* fattas av fakultetsnämnd eller delegeras till institutionsstyrelser, utbildningsnämnder/-utskott, programkommittéer/-råd, eller motsvarande. UKÄ:s utbildningsgranskning riktar viss kritik mot hur kursplaner fastställs, deras innehåll samt att universitetsgemensamma regler saknas. Universitet följer SUHF:s rekommendationer om vad en kursplan ska innehålla och tillser att de följs genom obligatoriska fält i utbildningsdatabasen. Universitetet ser nu över om universitetsgemensamma riktlinjer för kursplaner ska tas fram.

I *Riktlinjer för utbildning på forskarnivå vid Uppsala universitet* regleras planering och genomförande av utbildning på forskarnivå. Förslag på nya forskarutbildningsämnen bereds i forskarutbildningsnämnd eller vid institutioner, medan fakultetsnämnden (eller organ som fakultetsnämnden delegerat till) beslutar om inrättande och fastställer de allmänna

studieplanerna. För varje ämne finns en allmän studieplan som anger det huvudsakliga innehållet i utbildningen, krav på särskild behörighet och övriga föreskrifter, förhållandet mellan avhandlings- och kursdel, möjlighet att avlägga licentiatexamen samt krav för respektive examen. Nya forskarutbildningsämnen inrättas emellanåt. Avveckling sker sällan och då i samband med att ämnen slås samman. Medfarm gick från tidigare 83 till två breda forskarutbildningsämnen i samband med införandet av en ny examensordning 2007. Vid avveckling av ett forskarutbildningsämne fattar fakultetsnämnden beslut om att ingen nyantagning ska ske och om övergångsregler för de doktorander som är under utbildning. När aktiva doktorander har avslutat sin utbildning fattas beslut om avveckling.

Stimulans för utveckling av utbildning

Utbildningsledare vid fakultetskanslierna, vetenskapsområdenas pedagogiska utvecklingsenheter och UP genomför konsultativa insatser för utveckling av utbildning, såväl ny som befintlig. Universitetets pedagogiska utbildningar och konferenser (se BG 2.2), samt olika utvärderingar (se BG 3.5) bidrar också med utvecklingsidéer

Projektmedel stimulerar lärare, lärarlag och institutioner att bedriva pedagogiskt utvecklingsarbete. Rektor utlyser årligen pedagogiska utvecklingsmedel ([PUMA-medel](#)) med särskilt fokus på utvecklingsprojekt inom e-lärande, aktiv studentmedverkan, internationalisering/interkulturell kommunikation samt hållbar utveckling. Våren 2020 utlystes extra medel i samband med omställningen till digital undervisning (PUDU-medel). Rådet för lika villkor utlyser medel för att utveckla utbildning ur lika villkorsperspektiv. Rektor har även avsatt medel för utveckling av [tvärvetenskapliga kurser](#), som utvecklas i samarbete mellan lärare vid olika vetenskapsområden. Satsningen har resulterat i att 14 nya kurser är under utveckling. Kurserna är av bildningskaraktär och/eller svarar mot aktuella samhällsutmaningar. De flesta fakulteter utlyser därtill egna medel för pedagogisk utveckling. Teknat utlyser dessutom medel för att stärka ämnesdidaktisk forskning samt för fakultetsgemensamma kurser på forskarnivå. Utvecklingsmedel katalyserar utvecklingsarbete, men det är en utmaning att tillvarata och sprida resultaten. Fakulteterna tar även initiativ som bidrar till större systematik i utbildningsutvecklingen. Ett exempel är satsningen på interprofessionellt lärande, som är gemensam för alla yrkesutbildningar vid Medfarm.

Styrkor

- Inrättande av kurser och beslut om utveckling av befintlig utbildning fattas av dem som har erforderlig kunskap (fakultetsnämnder, programnämnder, institutionsstyrelser, programansvariga, studierektorer och kursansvariga). Beslut om inrättande och avveckling av utbildningsprogram, huvudområden och områden fattas av rektor, på förslag från fakultetsnämnd, då det kräver överblick.
- Det finns tydliga *Riktlinjer för inrättande, uppföljning och avveckling av nya utbildningsprogram, huvudområden och biområden*, som inbegriper kriterier för säkerställande av tillräckliga förutsättningar för att bedriva aktuell utbildning. Förslag på uppdatering av riktlinjerna är under beredning.
- Det ges stöd och stimulans för utveckling av utbildning genom utvecklingsmedel, interna konferenser, högskolepedagogiska kurser och konsultativt stöd.

Utvecklingsområden

- Utveckla formerna för tillvaratagande av erfarenheter från olika utvecklingsprojekt.

3.2 Lärosätet säkerställer att dess utbildningar utformas och genomförs på ett sätt som uppmuntrar studenterna till att ta en aktiv roll i lärandeprocesserna, vilket också återspeglas i examinationen.

Mål och strategier anger att arbetet med att utveckla studentaktiverande undervisningsformer ska intensifieras. *Pedagogiska programmet* uppmanar lärare att välja undervisningsformer som stimulerar studentaktivitet och uppmuntrar till samarbete. Undervisningsformer bör varieras och ge utrymme för reflektion, bearbetning av litteratur, kritiskt tänkande och diskussioner med lärare och medstudenter. Programmet förespråkar användning av, för studenterna kända, målrelaterade bedömningskriterier vid examination. Studenterna uppmanas att ta ansvar för och reflektera över det egna lärandet för att utveckla bra studievanor, liksom att bidra till sina medstudenter lärande genom diskussioner och grupparbeten. Studenterna förväntas även ta del av och reflektera över bedömningskriterier.

Som tidigare nämnts understryker *Pedagogiska programmets* utformning studentens aktiva medverkan i läroprocessen (BG 1.2). För varje mål presenteras universitetets respektive studenternas roll i att skapa en god utbildning. Studentens roll skrevs fram av en arbetsgrupp med studentrepresentanter i majoritet. Programmet har använts vid introduktion av nya studenter till vad det innebär att studera på universitetet, om än inte systematiskt.

Seminarier har en lång tradition som studentaktiverande undervisningsform, inte minst inom Humsam. Detta ställer krav på att studenter och doktorander är aktiva inför, under och ibland efter själva undervisningstillfället. Ett par andra nedslag. Logopedprogrammet har infört självreflektioner kring professionell utveckling i samband med VFU, som del av examinationen, för att skapa ett kontinuerligt lärande mellan de kliniska kurserna. På fältkurserna i arkeologi är studenterna delaktiga i en utgrävning och är medförfattare till rapporten till länsstyrelsen som del av examinationen. Att utveckla undervisning och examination med nya/andra former av studentaktivering kan vara utmanande. Det gäller att väcka intresse hos lärare som ofta upplever tidsbrist i sin vardag och ge stöd för att komma igång. En del lärare erfar dessutom att studenterna bromsar initiativ till studentaktiverande undervisning.

Inom forskarutbildningen utformar doktorander det egna forskningsarbetet med stöd av sin handledare och bidrar ofta till utformningen av kursdelen. Doktoranden påverkar även planeringen av sitt eget lärande genom aktiv medverkan i arbetet med ISP. De uppmuntras också till en aktiv roll i förhållande till det högre seminarier (där det finns). Doktorandenkäterna har visat att förekomsten av seminarieverksamhet/motsv. varierar och har föranlett uppräckning vid en del institutioner.

Säkerställande av studenternas aktiva roll i lärandeprocesserna

Inrättande av utbildning. Vid inrättande av ny utbildning/nytt huvudområde ska fakultetsnämnden beskriva hur undervisningens utformning och examination bidrar till att underlätta studenters lärande och till att studenterna tar en aktiv roll i lärandeprocessen.

Utbildningsutvärderingar. Universitetets utbildningsutvärderingar ska undersöka om undervisningen sätter studenters/doktoranders lärande i centrum.

Enligt 2019 års kvalitetsrapport framhåller bedömarna studentaktiverande laborationer och kamratgranskning som styrkor i de granskade utbildningarna, men påtalar också behov av ytterligare utveckling av studentaktiverande inslag i undervisningen. Studentmedverkan införlivas även i själva utbildningsutvärderingsmodellen genom att studenter/doktorander ska medverka i planering, genomförande och uppföljning av varje utvärdering (se BG 1.4).

Analysunderlag. Studentbarometern 2018 tar upp studentaktivitet och resultaten tyder på att det finns förbättringspotential. Hälften av studenterna (47 %) anser att lärarna i hög eller mycket hög grad stimulerar studenterna till att vara aktiva under undervisningsmomenten.

Insatser för utveckling av aktiv studentmedverkan

Universitetet har länge arbetat med aktiv studentmedverkan i undervisningen, inte minst genom Centrum för miljö- och utvecklingsstudier (CEMUS), som initierats av studenter och där studenter och lärare bedriver gemensam undervisning. Projektet KrUUt har också bidragit genom att det ledde fram till det så kallade [ASP-projektet](#) vilket bl.a. resulterade i en [webbsida](#) och en [handbok](#) med goda exempel som inspiration för lärare och studenter. ASP-projektet har stärkt aktiv studentmedverkan i pedagogiska kurser och konsultationer samt i utbildningsutvärderingarna. Det har även rönt nationell och internationell uppmärksamhet. En fortsättning har säkrats genom att studenter anställs som amanuenser vid UP med uppgift att bidra till fortsatt utveckling på området.

Insatser för utveckling av aktiv studentmedverkan lyfts fram i UP:s uppdrag och drivs även av fakultetskanslier och vetenskapsområdenas pedagogiska enheter. Studentaktiverande undervisningsformer tas upp i samtliga pedagogiska fortbildningskurser och står i fokus för några. TUR har anordnat en kurs i studentaktiverande undervisningsformer för samtliga lärare vid fakulteten, medan PrÅM arrangerade en konkretiseringsverkstad på temat "Aktiv studentdeltagande i lärande". I den senare tog ett 60-tal lärare fram förslag på hur studenter kan stimuleras att ta ansvar för sitt eget lärande. Den pedagogiska konferensen 2015 hade särskilt fokus på aktiv studentmedverkan och konferensen om utbildningsutvärderingar har en stående session på temat. UU:s pedagogiska enheter ger även konsultativa insatser som helt eller delvis fokuserar på just detta. I dessa aktiviteter ingår även sätt att utveckla och variera examinationer, så att de stimulerar och bedömer studenters utveckling mot samtliga mål: kunskaper, färdigheter och förmågor (se BG 3.4)

Aktiv studentmedverkan är även ett prioriterat område för UU:s PUMA-medel. Ett exempel på projekt som har beviljats medel är "Studentaktivering i distansundervisning i (ungersk)

skönlitteratur” (2019). Det [Fria pedagogiska priset](#) 2013 utlystes under temat ”Aktiv studentmedverkan”.

Universitetets arbete med aktiva lärmiljöer bidrar också positivt, då de främjar studentaktivitet och delaktighet i undervisningen. UU:s nya lärplattform Studium understödjer studentaktiverande undervisning i väsentligt högre grad än sina föregångare (se BG 2.3). Erfarenheter av aktiv studentmedverkan är något som alltmer efterfrågas vid värdering av pedagogiska meriter, vilket också bidrar till ökad uppmärksamhet på frågan.

Styrkor

- Aktiv studentmedverkan prövas vid inrättande av utbildning och utbildningsutvärderingar och kartlades i Studentbarometern 2018.
- En universitetsgemensam och långsiktig satsning på aktiv studentmedverkan (ASP-projektet) har bidragit till att vidareutveckla området, såväl inom som utanför UU.
- Aktiverande undervisningsformer är en röd tråd i de högskolepedagogiska kurserna och fokus för några av dem.
- Nya lärmiljöer utformas så att de bidrar till studentaktivering, såväl på campus som digitalt.
- Rektor utlyser pedagogiska utvecklingsmedel med särskilt fokus på aktiv studentmedverkan.

Utvecklingsområden

- Det varierar i vilken mån studenterna anser att undervisningen är studentaktiverande, men det är inte känt om de anser att variationen är motiverad eller inte. Det krävs en fortsatt diskussion om studentaktivering kopplad till olika ämnen och utbildningars förutsättningar.

3.3 Lärosätet säkerställer ett nära samband mellan forskning och utbildning i verksamheten.

Enligt *Mål och strategier* ska utbildningarnas innehåll och pedagogik vila på vetenskaplig grund. Studenterna ska tränas i att tillgodogöra sig, jämföra och kritiskt pröva olika perspektiv, teorier och metoder. Ytterligare närmanden mellan forskning och utbildning är ett utvecklingsmål. *Pedagogiska programmet* uppmanar studenter att vara källkritiska, diskutera kunskapssyn med lärare och medstudenter samt reflektera över hur forskningsanknytningen i undervisningen uttrycks och bidrar till lärandet.

UU har goda förutsättningar att skapa forskningsanknuten utbildning genom sin starka forskning. UU:s återfanns under 2020 bland de 100 högst rankade universiteteten i en av de tre stora internationella rankinglistorna (ARWU som fokuserar på forskningskvalitet). Majoriteten av universitetets lärare är aktiva forskare och har generellt goda ämneskunskaper (se BG 2.1). Alla lektorer har utrymme för forskning i sin tjänst, även om omfattningen varierar enligt avtal. Många utvidgar sin forskningsandel genom externa anslag.

Resultat från olika studentenkäter (ISB 2016 och Studentbarometern 2018) bekräftar att lärarnas ämneskunskaper är goda, även i internationell jämförelse (se BG 2.1). Utbildningarnas innehåll baseras på aktuell forskning och studenter tränas i vetenskapligt

förhållningssätt, metod och teori etc. Forskningsanknytningen är också viktig för studenterna. Studentbarometern 2018 visar att studenterna ofta är nöjdare med utbildningen om den har gett en god bild av forskningen inom ämnesområdet och bidragit till att utveckla förmågan att tänka kritiskt. Forskarutbildningen är utpräglad forskningsanknuten till sin natur och det högre seminariet är en självklar del av forskarutbildningen inom många fakulteter.

Säkerställande av nära samband mellan forskning och utbildning

Rekrytering och befordran. Anställningsordningen reglerar läraranställningarna. Huvudregeln är att lärare anställs i konkurrens efter sakkunnigbedömning, som omfattar bedömning av både vetenskaplig och pedagogisk skicklighet. Varje vetenskapsområde/fakultet har därutöver sina egna riktlinjer och kriterier för rekrytering och befordran med högt ställda krav på vetenskaplig och pedagogisk skicklighet (se BG 2.1).

Inrättande av utbildning. Vid inrättande av utbildningsprogram (se BG 3.1) ska fakulteterna redovisa tillgången på vetenskapligt kompetenta och högskolepedagogiskt utbildade lärare, doktorander och eventuellt annan personal som medverkar i utbildningen. Forskningsaktiva lärares medverkan i utbildningen redovisas, liksom utbildningens vetenskapliga ämnesgrund, forskningsanknytning och hur studenterna utvecklar ett vetenskapligt förhållningssätt.

Utbildningsutvärderingar. Utbildningsutvärderingarna (se BG 1.1) omfattar två aspekter som direkt berör sambandet mellan forskning och utbildning: 1) att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, samt 2) att verksamma i utbildningen har aktuell ämnesmässig och högskolepedagogisk kompetens.

Kvalitetsrapporten 2019 visar att undervisningen på utvärderade utbildningar normalt bedrivs av disputerade lärare som är aktiva forskare. Undervisningen vilar på vetenskaplig grund, med uppdaterat kursmaterial och läsning av originalkällor. Samtidigt finns exempel på utbildningar där forskningsanknytningen brister, eller där det råder brist på disputerade lärare (främst vissa yrkesprogram). Som åtgärd planerar berörda utbildningsansvariga bl.a. att införa fler vetenskapliga artiklar i undervisningen och genomföra en generell översyn av kurslitteraturens forskningsförankring. Kopplingen mellan utbildning och forskning behandlades även i forskningsutvärderingen KoF17. Bedömarpanelerna noterade att den varierade mellan olika miljöer och skulle kunna förstärkas i viss utbildning på grundnivå.

Analysunderlag. I Studentbarometern 2018 fick studenterna frågan om de upplever att undervisningen har gett en god bild av forskningen inom området för deras program/ämne. Nästan hälften svarade i hög eller i mycket hög grad och dryg en tredjedel i viss grad. Studenterna ansåg att utbildningen har gett mest träning i att självständigt lösa problem, tänka kritiskt, söka och värdera information, självständigt göra analyser, läsa och förstå vetenskapliga texter, förstå skillnaden mellan att referera vetenskapligt och plagiera samt använda vetenskapliga metoder - alla centrala förmågor i forskningsprocessen.

Kritisk massa är en förutsättning för god forskningsanknytning av utbildning på forskarnivå. Den senaste universitetsövergripande doktorandundersökningen 2015/2016 visade att nästan

60 % av de svarande doktoranderna anser sig ha en tillräcklig miljö av forskare och andra doktorander kring sig, i stor eller mycket stor utsträckning (28 % i viss utsträckning).

Projektet KrUUt identifierade utbildningens forskningsanknytning som ett utvecklingsområde. Den internationella panelen noterade en alltför snäv syn på vad forskningsanknytning innebär och uppmanade till utvecklad diskussion inom universitetet. Frågan hänsköts till fakulteterna för att anpassas till ämnessammanhanget (se nedan).

Insatser för utveckling av forskningsanknytning

Även om förutsättningarna för forskningsanknytning är goda påvisar genomförda utvärderingar att det finns ett fortsatt utvecklingsbehov. Olika initiativ understödjer detta.

Rapporten *Forskningsanknytning – ett underlag för diskussion om begreppets innebörd och tillämpning* skrevs 2006 på uppdrag av dåvarande kvalitetskommittén. Rapporten nyanserar begreppet forskningsanknytning och ger det en kvalitativ innebörd istället för att se till andelen disputerade lärare. Rapporten har använts flitigt och är fortfarande aktuell.

Forskningsanknytning behandlas i pedagogisk fortbildning och genom konsultativa insatser av olika pedagogiska enheter. UP har bidrag till stärkt forskningsanknytning av utbildningen i sitt uppdrag och försöker bredda synen på vad forskningsanknytning kan innebära och ge konkreta exempel hur den kan stärkas. UP:s egna kurser är forskningsanknutna och den universitetspedagogiska konferensen har behandlat aktuell forskning inom olika områden (aktiv studentmedverkan, e-lärande, hållbar utveckling och faktaresistens). Forskningsanknytning av den universitetspedagogiska verksamheten är likväl ett utvecklingsområde (se BG 1.5).

Det *Fria pedagogiska priset* används för att kunna aktualisera olika teman av vikt för undervisningen. Vid två tillfällen (2008 och 2015) var det prioriterade området forskningsanknytning av undervisningen.

Fakulteterna tar särskilda initiativ för att främja forskningsanknytning. När brister i lärargruppens ämneskompetens identifieras vidtas åtgärder med syfte att höja den. Vid Teknat har en professur tillsatts för att bygga upp en forskningsmiljö i ämnet byggt teknik. Utbfak har utlyst adjunktstjänster med inriktning mot lic-examen och anordnar forskningsseminarier för adjunkter. Histfilfak inledde ett arbete med att stärka den akademiska kompetensen inom ämnet speldesign efter sammanslagningen med Högskolan på Gotland. En referensgrupp tillsattes för stötta institutionen i arbetet och disputerade lärare rekryterades. Ett annat exempel är Cesar (Centrum för socialt arbete) där Samfak gjorde en samlad satsning för att bygga upp en solid forskningsmiljö runt socionomprogrammet, genom en samlad rekrytering av professor, lektorer och doktorander.

Fakulteter med små miljöer har vidtagit åtgärder för att stärka den kritiska massan av såväl seniora forskare och doktorander (delvis drivet av UKÄ:s tidigare granskningar och KoF17). Exempel är [forskarsholan i historia](#) som historiska institutionen har med sin systerinstitution vid Stockholms universitet och Samfaks engagemang i [MIT-forskarsholan](#). Histfilfak har

stimulerat ökad doktorandantagning genom att institutioner som antar mer än en doktorand vid samma tillfälle får ett finansieringsbidrag. Språkfak anvisar särskilda medel för forskningsmiljöer över ämnesgränser och anordnar doktorandfrukostar. Teolfak har gjort om sin utbildning på forskarnivå – från elva ämnen till sju – för att skapa större miljöer.

Teknat har utvecklat en definition av forskningsanknytning, som nu följs upp. Inom Farmfak stärks forskningsanknytningen genom att studenternas självständiga arbeten presenteras i form av en vetenskaplig konferens med pris till bästa föredrag och poster (alumnier i bedömarpanel). Studenter på avancerad nivå bereds möjlighet att besöka forskningskonferenser. Resultaten från doktorandenkäten har bl.a. lett till att vissa institutioner vid Teknat har utvecklat sin seminarieverksamhet, inte minst av vikt för doktorander. Flera fakulteter anordnar egna fortbildningskurser i ämnesdidaktik för att stärka undervisningspraktikens forskningsunderbyggnad.

Styrkor

- Universitetets internationellt framstående forskning och ämneskunniga lärare skapar goda förutsättningar för god forskningsanknytning av utbildningen.
- Forskningsanknytning av utbildningen är integrerat i UU:s kvalitetssystem genom att det:
 - skrivs fram som mål i universitetets *Mål och strategier* och i det *Pedagogiska programmet* samt i utbildnings- och kursplaner,
 - stöds genom universitetets kriterier för rekrytering och befordran,
 - säkerställs vid inrättande av nya program och huvudområden,
 - behandlas i pedagogisk fortbildning, konsultativt stöd och interna konferenser, och
 - ingår som en aspekt i universitetets utbildnings- och forskningsutvärderingar samt andra undersökningar.

Utvecklingsområden

- Utbildningsutvärderingarna har visat att det trots ovanstående finns utbildningar vars forskningsanknytning inte är tillräckligt stark. Det gäller särskilt utbildning på grundnivå och en del yrkesutbildningar. Berörda utbildningar vidtar åtgärder vilka följs upp inom kvalitetssystemet.
- Ytterligare insatser bör övervägas för att kvalificera synen på vad forskningsanknytning av utbildningen innebär och vilka konsekvenser det får för utformning av undervisning och examination.

3.4 Lärosätet säkerställer att dess utbildningar utformas och genomförs med tydlig koppling mellan nationella och lokala mål, lärandeaktiviteter och examinationer

Pedagogiska programmet betonar sambandet mellan förväntade studieresultat, undervisningsformer och examination, och att det ska vara känt för studenterna. Likaså ska kopplingen mellan VFU och övriga delar av utbildningen tydliggöras. Studenterna uppmanas å sin sida att lägga upp studierna utifrån de förväntade studieresultaten och reflektera över kopplingen mellan dem, undervisningen och examinationerna.

Kopplingen mellan nationella och lokala mål, lärandeaktiviteter och examinationer är en självklar utgångspunkt vid utveckling av nya kurser och program, allt sedan Bologna-reformen introducerades och alla utbildnings- och kursplaner omarbetades. Det var ett omfattande arbete under ledning av programansvariga, studierektorer och kursansvariga. Även HSV:s/UKÄ:s, utbildningsutvärderingar har bidragit till ökad uppmärksamhet på måluppfyllelse. I det följande används benämningen *konstruktiv länkning* (eng. constructive alignment) för sambandet mellan lärandemål, undervisning och examinationer.

Säkerställande av koppling mellan nationella och lokala mål, lärandeaktiviteter och examinationer

Inrättande av utbildning. Vid inrättande av utbildningsprogram ska förslag till utbildningsplan föreligga med mål uttryckta som förväntade studieresultat med beaktande av examensmålen i högskoleförordningen. Som stöd i arbetet med att formulera sådana mål finns rapporten *Mål uttryckta som förväntade studieresultat – en vägledning* (UFV 2005/2130) och en [vägledning](#) för utarbetande av utbildnings- och kursplaner. Allt fler fakulteter använder examensmålmatiser vid utveckling av nya program.

Utbildningsutvärdering. Vid utbildningsutvärdering undersöks hur utbildningarna når målen i högskolelag och förordning (examensordningen) samt de utbildningsspecifika målen, dvs. att de faktiska studieresultaten motsvarar de förväntade studieresultaten. Vidare att målen examineras på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt och att progression säkerställs. Utvärderingar visar att bedömnarna ofta fokuserar på måluppfyllelse (aspekt 1), examination och progression (aspekt 4) i sina rekommendationer. Av 2019 års utbildningsutvärderingar på grund- och avancerad nivå har drygt en tredjedel haft ett urval av självständiga arbeten som underlag till bedömnarna. Därutöver ingår ofta målmatiser, examinationsuppgifter, laborationsinstruktioner, seminariefrågor och betygsstatistik i underlaget.

Kvalitetsrapporten 2019 visar på följande styrkor hos utvärderade utbildningar: god överensstämmelse mellan kursmål och examensmål, tydlig koppling mellan innehåll, lärandeaktiviteter och examinationsformer samt användning av målmatiser. Samtidigt fanns utbildningar med bristande konstruktiv länkning, avsaknad av betygskriterier (eller för omfattande sådana). Exempel på åtgärder som utbildningsansvariga vidtar till följd av resultaten är fler lärandemål, tydligare betygskriterier och vidareutveckling av målmatiser.

Analysunderlag. Universitetsgemensamma undersökningar innehåller ofta frågor om hur nationella mål uppfylls under utbildningen. Enligt studenterna är måluppfyllelsen bäst för mål om vetenskaplig förmåga och lägre när det gäller kommunikation på engelska, muntlig presentation och etisk bedömning (Studentbarometern 2018). Samma förhållande gäller för doktoranderna. Måluppfyllelsen uppfattas vara svagast när det gäller att kommunicera forskning utanför universitetsvärlden, göra forskningsetiska bedömningar och stödja andras lärande (doktorandenkät). Samtidigt anger doktorsalumner att de har störst nytta av kunskaper och färdigheter som är kopplade till den vetenskapliga förmågan i yrkeslivet (doktorandalumnenkät 2015/2016). Mot bakgrund av enkätresultaten har Teknat identifierat yrkeslivskoppling på grundnivå och avancerad nivå som ett utvecklingsområde som bör ges

fakultetsövergripande stöd. Förberedelse inför arbetsliv har identifierats som utvecklingsområde för utbildning på forskarnivå.

Insatser för utveckling av konstruktiv länkning

Frågor om konstruktiv länkning är ett naturligt inslag i alla pedagogiska kurser och ägnas särskild uppmärksamhet i kursen *Examination, bedömning och återkoppling*. Konsultativa insatser om betygskriterier och målrelaterad bedömning är också vanliga. Stöd för detta arbete är *Mål uttryckta som förväntade studieresultat – en vägledning* som nämnts ovan, liksom rapporten [Konsten att examinera](#), som särskilt uppmärksammar svårexaminerade mål (kommunikation, etiska bedömningar etc.) och utformning av betygskriterier.

Vissa fakulteter har tagit särskilda initiativ för att stärka måluppfyllelse och konstruktiv länkning där detta sviktar. Centrum för forsknings- och bioetik utvecklar en pedagogisk fortbildningskurs om att undervisa i forskningsetik. Arbetet med [Professionell utveckling och färdighetsträning vid farmfak](#) (PUFF) ökar studenters kommunikationsfärdigheter och förmåga till interprofessionell samverkan (se BG 6.1). Teknat har lagt till nationella examensmål i mallen för doktoranders ISP och gjort en inventering av goda exempel på planering gentemot examensmålen. Fakultetens introduktionskurs för doktorander innehåller ett pass om hur studierna kan planeras gentemot examensmålen. Utveckling av förmågan att ge stöd i andras lärande är svår att åstadkomma för icke-svensktalande doktorander som inte kan ges möjlighet att bedriva undervisning (BG 2.2).

Styrkor

- UU:s kvalitetssystem skapar förutsättningar för konstruktiv länkning mellan mål, undervisning och examinationer genom att den:
 - skrivs fram som mål i det pedagogiska programmet,
 - säkerställs vid inrättande av nya program och huvudområden,
 - behandlas i pedagogisk fortbildning, konsultativt stöd och interna konferenser, och
 - ingår som aspekt i utbildningsutvärderingar, andra undersökningar och (ibland) i kursvärderingar.

Utvecklingsområden

- Utbildningsutvärderingarna har visat att det trots ovanstående finns utbildningar vars konstruktiva länkning inte är tillräckligt stark, eller tydlig. Berörda utbildningar vidtar åtgärder vilka följs upp inom ramen för kvalitetssystemet.
- Interna undersökningar visar att vissa examensmål har sämre måluppfyllelse. Det gäller kommunikation på engelska, muntliga presentationer och etiska bedömningar (grundnivå och avancerad nivå) samt diskussion om forskning utanför universitetsvärlden, forskningsetiska bedömningar och stöd i andras lärande (forskarnivå). Fortsatt arbete krävs för att utveckla sätten att undervisa och examinera dessa förmågor.

3.5 Utifrån kontinuerliga uppföljningar och periodiska granskningar vidtar lärosätet de åtgärder som krävs för att förbättra och utveckla utbildningarna.

Den viktigaste uppföljningen av utbildningarna sker i daglig dialog mellan undervisande lärare och studenter och inom kollegiet. Det gör det möjligt att göra löpande justeringar vid behov. Därutöver genomförs kontinuerliga uppföljningar och periodiska granskningar av utbildningarna (se BG 1.1). I BG 3.5 redovisas uppföljning på övergripande nivå. I det följande står fakulteternas arbete med uppföljning och åtgärder i fokus.

Årlig uppföljning av utbildning inom vetenskapsområden och fakulteter

Den årliga uppföljningen av utbildningen ingår i ordinarie verksamhets- och uppföljningsprocesser och är en del av UU:s modell för utbildningsutvärderingar. Den gör det möjligt att löpande följa upp kvaliteten i utbildningarna, och agera snabbt när det behövs, samtidigt som de ger en god grund för de utvärderingar som genomförs vart sjätte år. Fakultetsnämnderna svarar för utformningen av den årliga uppföljningen med anpassning efter lokala förutsättningar och behov. Institutionen och/eller programmet skriver vanligen en årlig verksamhetsberättelse/kvalitetsrapport med nyckeltal och redovisning av kvalitetsarbetet samt uppföljning av föregående års rapport och utbildningsutvärderingar. Rapporterna behandlas i något av fakultetsnämndens underorgan och därefter av fakultetsnämnden. Viss information rapporteras till rektor utifrån universitetsgemensamma anvisningar (se BG 1.5).

För att anpassa utformningen har t.ex. Histfil och Teknat infört årliga teman (utvecklingsfokus) och Histfil och Samfak har börjat tillämpa mer av muntlig dialogbaserad årlig uppföljning. Teknats utvecklingsfokus motsvarar aspekterna för utbildningsutvärderingar och ska dels stärka det löpande kvalitetsarbetet, dels underlätta för den externa utvärderingen vart sjätte år. Histfils utvecklingsområden utgår från områden där institutionerna själva har identifierat särskilda utvecklingsbehov. Samfaks årliga kvalitetsanalyser har identifierat utvecklingsområden, som t.ex. lärarbemanning, kursvärdering och kursrapporter, samt pedagogisk utveckling.

Uppföljning av utbildningsutvärderingar

Fakultetsnämnderna svarar för att sammanställa, analysera, sprida och följa upp resultaten av årets utbildningsutvärderingar (se BG 1.3) och åiterrapporterar sina viktigaste slutsatser till universitetsnivån (se BG 1.5). Den utvärderingsrapport som sammanställs för varje utbildningsutvärdering ska innehålla nämndens slutsats och beslut om särskild uppföljning vid behov. Nödvändiga åtgärder följs upp av fakultetsnämnden (se BG 1.1).

Alla fakulteter har rutiner och processer för att svara mot de universitetsgemensamma riktlinjerna och för att tillvarata de resultat som utbildningsutvärderingarna genererar. Av utvärderingsrapporterna framgår planerade åtgärder och en tidsplan, ibland för det närmaste året och ibland för flera år. Fakultetsnämnden har avkrävt institutioner kompletteringar när åtgärdsredovisningen har varit för mager. I oktober 2020 hade 11 utbildningar blivit föremål för särskild uppföljning av fakultetsnämnd. Övriga åtgärder följs upp av utbildningskommittéer/motsv., programråd, programansvariga och berörda institutioner.

Det finns många exempel på att genomförda utbildningsutvärderingar bidrar till förbättrad kvalitet. De har bidragit till arbete med internationalisering och evidensbaserad fysiologi inom fysioterapeutprogrammet och förstärkning av moment som tränar studenters värderingsförmåga och förhållningssätt inom programmet för biomedicinska analytiker. Utvärderingarna har bidragit till bättre koherens mellan kurser inom Estetik avseende studiemål, vilket tryggar kontinuitet och progression. Andra exempel är revidering av kursen Idé- och lärdoms historia A och introduktion av ett etikspår i biologi. Resultat från UKÄ:s utbildningsutvärderingar bidrog till en förstärkning av interprofessionell utveckling inom utbildningar vid Medfarm (se BG 6.1). Utvärderingen av Masterprogrammet i hållbar utveckling resulterade i att Teknat fakultetsnämnd beslutade om nödvändiga åtgärder med koppling till dess tvärvetenskapliga karaktär och huvudområdets definition. Naturvetenskapliga utbildningsnämnden kommer regelbundet följa upp åtgärder. Utvärderingen av röntgensjuksköterskeprogrammet resulterade också i att fakultetsnämnden beslutade om nödvändiga åtgärder om lärarbemanning och länkning av mål och examination, vilket följs upp i särskild ordning.

Analysunderlag - kursvärderingar och andra undersökningar

Kursvärderingar. Kursrapporter ska innehålla förslag till åtgärder (se BG 1.1) och fakulteten har ansvar för att följa upp kursvärderingsarbetet (se BG 1.3). UKÄ konstaterade i sin juridiska tillsynsrapport att kursvärderingsarbetet leder till kvalitetsutveckling av utbildningarna. Vanliga åtgärder är justering av kursupplägg, undervisningsmoment, examinationer och kurslitteratur.

De *universitetsövergripande undersökningar* som genomförs vid universitetet (studentbarometrar, alumnundersökningar etc.) följs upp vid fakulteten och vid institutionen och/eller används som underlag för självvärdering i utbildningsutvärderingar. Studentbarometern 2018 har bl.a. lett till att sjuksköterske- och specialistsjuksköterskeprogrammen förtydligat frågor i sina kursvärderingar, medan biomedicinarprogrammet intensifierat arbetet med internationalisering. Vid läkarprogrammet görs en kartläggning av studentaktiverande undervisning, en satsning på handledarutbildning samt arbete med gruppdynamik i PBL-övningar till följd av resultaten. I 2018 års årliga uppföljning av forskarutbildning uppmanade Teknat institutionerna att redogöra för implementering av åtgärder utifrån enkätstudier och KoF17. Flera institutioner hade valt att inrätta fler handledarkollegier. Andra har infört halvtidsseminarium, uppföljning av doktorandalumner och samordning av kursutbud för doktorander. Fakulteten genomförde även en särskild uppföljning av senaste universitetsgemensamma doktorandundersökningen där institutionerna fick reflektera kring resultaten och jämföra med tidigare undersökning. Teolfaks kommitté för lika villkor vidtog åtgärder kopplade till doktoranders arbetsmiljö och hälsa.

Styrkor

- Universitetet har vidareutvecklat utbildningarnas förbättringscykel under de senaste åren. Den är nu fullt integrerad i universitetets ordinarie rutin för verksamhetsplanering och uppföljning.
- Fakultetsnämnderna har förstärkt sin årliga uppföljning av utbildning (inkl. utbildningsutvärderingar) och har nu ett uttalat ansvar för att identifiera och följa upp nödvändiga åtgärder.

- Interna utbildningsutvärderingar, egna undersökningar och kursvärderingar leder till konkreta förbättringar.
- Exempel på åtgärder sprids inom universitetet via interna bedömare, kvalitetsrapporten, utbildningsutvärderingskonferensen och det pedagogiska stödet.

Utvecklingsområden

- Åtgärder vidtas kontinuerligt till följd av kursvärderingar, men återkopplingen till studenterna kan förbättras, såväl avseende resultat, som vidtagna åtgärder (se BG 3.6).

3.6 Lärosätet säkerställer att granskningsresultat publiceras och att åtgärder som planeras eller genomförs för att förbättra och utveckla utbildningarna kommuniceras på ett ändamålsenligt sätt med relevanta intressenter.

Nedan framgår hur information om resultat och åtgärder från utbildningsutvärderingar, kursvärderingar och andra undersökningar publiceras och sprids, för övergripande beskrivning av kommunikation kopplad till kvalitetssystemet, se BG 1.6.

Utbildningsutvärderingar. Enligt *Riktlinjer för Uppsala universitets modell för utbildningsutvärderingar* ansvarar fakultetsnämnderna för att utbildningsutvärderingarna diarieförs, att bedömarutlåtande och planerade åtgärder görs tillgängliga via webben samt att resultat presenteras vid den årliga konferensen för utbildningsutvärderingar (se BG 1.1).

Utfallet av genomförda utvärderingar samlas på en universitetsgemensam [webbsida](#). Vid den årliga konferensen för utbildningsutvärderingar sprids erfarenheter och lärdomar inom universitetet. Den årliga kvalitetsrapporten sprids brett (se BG 1.6) och resultat och åtgärder diskuteras vid den årliga kvalitetsdialogen mellan rektor och vicerektorerna (se BG 1.5).

Inom fakulteterna sprids och diskuteras resultat och åtgärdsplaner i ledningsorganisationen (fakultetsnämnder, utbildningskommittéer/-nämnder/-utskott, programråd, etc.). Externa intressenter informeras via webben, genom avnämningarrepresentanter i programråd/kommittéer samt då åtgärdsarbete återkopplas till externa bedömare. Studenter och doktorander informeras via de organ där de är representerade. Det vidare kollegiet nås på olika sätt. Vid Samfak avslutas varje utvärdering med ett framåtsyftande seminarium där hela institutioner bjuds in (andra fakulteter planerar att göra motsvarande). Vid Histfilfak samlas alla studierektorer årligen för att finna gemensamma fokusområden och utbyta erfarenheter om utbildningsutvärderingarna. Teknat samlar på motsvarande sätt programansvariga, studierektorer på forskarnivå respektive forskarutbildningsansvariga professorer. Farmfak behandlar resultat från utbildningsutvärderingar vid årliga grundutbildningsdagar då studenter, lärare, kursadministratörer, studievägledare, utbildningsledare och handläggare deltar. Medfarm har en webbsida för genomförda utbildningsutvärderingar och områdets modell.

Analysunderlag - kursvärderingar och andra undersökningar. Förutom att det står i *Riktlinjerna för kursvärderingar* att studenterna ska informeras om utfallet, ska

kursrapporten och sammanställningen av kursvärderingssvar vara lättillgängliga för lärare och studenter. I *Pedagogiska programmet* uppmanas studenter att diskutera utfall med lärare och medstudenter samt ta del av aktuell kursrapport. I universitetets dokumenthanteringsplan anges hur kursvärderingar och sammanställningar av resultat ska hanteras.

Fakultetsnämnderna ansvarar för tillgängliggörande av resultat. Vanligast är att kursrapporter läggs upp i UU:s lärplattform, på webben, skickas via mail och/eller hålls tillgängliga på institutionen. Det är vanligt att resultaten diskuteras i kommittéer, utskott eller programråd där studenterna har representanter. Utbildningsansvariga kallar till särskilda möten med studentrepresentanter, eller samtliga studenter, för att diskutera resultaten och eventuella åtgärder. Återkoppling till nya studenter sker oftast genom att lärarna redogör för kursvärderingsresultat och eventuella förändringar vid kursintroduktionen. Detta till trots finns brister gällande återkoppling av resultat till studenter, vilket har bidragit till att en större översyn av kursvärderingspraxis nu genomförs (se BG 1.5).

Universitetsgemensamma undersökningar (se BG 1.1) sprids till medarbetare som arbetar inom eller med universitetets utbildningar (lärare, studierektorer, pedagogiska utvecklingsenheter, utbildningsledare, dekaner, rektor och studentorganisationer). De görs allmänt tillgängliga på UU:s [webb](#), publiceras i DiVA, sprids som nyheter i MP och Ledningsnytt, via maillista till studierektorer/prefekter, till UUFS m.m. Rapportförfattarna erbjuder sig att presentera resultaten på fakulteter och institutioner. Ibland anordnas öppna seminarier. Resultaten behandlas i pedagogiska kurser och sprids nationellt och internationellt på konferenser.

GLIS används för att belysa utbildningar genom analys av de administrativa data som finns i universitetets system (se BG1.1). Delar av GLIS är allmänt tillgängliga vid universitetet, medan andra är förbehållna vissa kategorier, t.ex. prefekter och chefer.

Styrkor

- Alla resultat och åtgärder till följd av utbildningsutvärderingar presenteras sammanhållet på webben.
- Alla interna undersökningar (enkäter, rapporter etc.) är tillgängliga på MP, den externa webben och i DIVA.

Utvecklingsområden

- Återkoppling av kursvärderingsresultat och åtgärder till studenter varierar inom universitetet och behöver förbättras på vissa kurser och utbildningar (se BG 1.5).

Bedömningsområde 4: Jämställdhet

Lärosätet säkerställer genom sitt systematiska kvalitetsarbete att jämställdhet beaktas i utbildningarnas innehåll, utformning och genomförande. Jämställdhet innebär att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Det handlar om såväl jämn könsfördelning som att uppmärksamma attityder, normer, värderingar och ideal som påverkar villkoren för kvinnor och män.

Lärosätet beaktar jämställdhet systematiskt som en del av lärosätets kvalitetssystem och kvalitetsarbete. Med hjälp av information som tas fram inom kvalitetssystemet identifierar lärosätet förbättrings- och utvecklingsbehov. Lärosätet vidtar åtgärder och utvecklar systematiskt utbildningarna utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Lärosätet har systematiska processer och rutiner för att säkerställa att åtgärder som planeras eller genomförs på ett ändamålsenligt sätt kommuniceras till relevanta intressenter, såväl interna som externa.

Vägledning till lärosätet:

Visa hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete uppfyller bedömningsgrunden inom området, bl a genom att beskriva rutiner och processer som bidrar till detta. Beskrivningen ska visa hur lärosätet systematiskt arbetar med att beakta jämställdhet i sina utbildningar. Beskrivningen ska även innehålla exempel på mål och strategier som har ställts upp i förhållande till bedömningsområdet och bedömningsgrunden. Av beskrivningen ska det framgå hur lärosätet följer upp dessa mål, hur det avgörs om målen har uppnåtts och vad lärosätet vidtar för åtgärder om målen inte har uppnåtts. Visa även hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete identifierar utvecklingsområden.

Om det finns en skillnad i hur kvalitetsarbetet vid olika delar av lärosätet eller vid olika typer av utbildningar utförs ska dessa skillnader beskrivas. Vid behov, hänvisa till de policyer, rutiner och processer som beskrivs i samband med bedömningsområdet ”styrning och organisation”. Lyft vid behov ytterligare aspekter som är viktiga för lärosätets systematiska kvalitetsarbete inom bedömningsområdet.

Ge belägg för att kvalitetsarbetet är välfungerande och effektivt, och att det systematiskt säkerställer jämställdhet i utbildningarna, utifrån information som genereras inom kvalitetssystemet.

4.1 Lärosätet säkerställer, genom rutiner och processer, ett systematiskt arbete med att beakta jämställdhet i utbildningarnas innehåll, utformning och genomförande.

I *Mål och strategier* beskrivs lika villkor och jämställdhet som en rättighetsfråga för individen och en kvalitetsfråga för universitetet. Lika villkorsperspektiv ska integreras i all verksamhet och universitetets studie- och arbetsmiljö ska präglas av öppenhet och respekt. Handlingsplaner med bäring på jämställdhet i utbildningen är bl.a. [Plan för](#)

[jämfällldhetsintegrering 2020-2022](#) (UFV 2020/343), [Handlingsplan för breddad rekrytering 2018-2020](#) (UFV 2016/2066) (fr.o.m. 2021 ska lika villkorsåtgärder ingå i UU:s verksamhetsplan) och [Handlingsplan för lika villkor](#) (UFV 2015/764).

Enligt *Plan för jämfällldhetsintegrering 2020-2022* ska utbildningens utformning och, där det är relevant, dess innehåll vidareutvecklas med avseende på lika villkor och breddat deltagande. Målet är inkluderande studie- och arbetsmiljö. Planen adresserar även kompetensförsörjning, som är en förutsättning för utbildningskvalitet. Ambitionen för lika villkorsarbetet har höjts och olika typer av jämfällldhetsinsatser genomförs på alla nivåer.

Nedan fokuseras främst på det centrala i bedömningsgrunden; att jämfällldhet och lika villkor beaktas i utbildningarnas innehåll, utformning och genomförande, så att alla studenter ges goda förutsättningar att genomföra sina studier. Det förutsätter i sin tur att jämfällldhet och lika villkor beaktas vid rekrytering av studenter och lärare, liksom likvärdiga arbetsvillkor för lärare, oavsett kön eller annan bakgrund.

Säkerställande av jämfällldhet i utbildningarnas innehåll, utformning och genomförande

Inrättande av utbildning. I revidering av riktlinjerna ingår förslag på jämfällldhet som nytt kriterium vid ansökan om att inrätta nytt utbildningsprogram, huvudområde eller biområde.

Utbildningsutvärderingar. Enligt riktlinjer för UU:s utbildningsutvärderingar ska varje utbildningsutvärdering granska om "jämfällldhetsperspektiv integreras i utbildningen". I skriften *Råd och tips vid planering och genomförande av utbildningsutvärderingar* (se BG 1.1) ges förslag på utvärderingsfrågor som kan ställas utifrån ett jämfällldhetsperspektiv.

Kvalitetsrapporten 2019 visar att det i vissa utbildningar finns ett stort engagemang, stor medvetenhet och goda stödstrukturer, medan andra uppvisar bristande systematik i arbetet. I någon utbildning var jämfällldhetsintegreringen av undervisningen god *de facto*, men dåligt återspeglad i kursdokumenten. Som exempel på åtgärder planerar berörda utbildningsansvariga att synliggöra jämfällldhetsperspektivet i kursplaner och i utbildningen samt göra en genomlysning av nya kandidatprogram med stöd av en extern resurs.

Analysunderlag – kursvärderingar och andra undersökningar. I universitetets frågebank för kursvärderingar finns frågor avseende bemötande, diskriminering och trakasserier (se BG 1.1). Medfarms utbildningskommittéer säkerställer att alla kursvärderingar innehåller frågor om förekomst av kränkande eller diskriminerande innehåll i undervisningsmaterial.

I universitetsövergripande undersökningar analyseras resultaten som regel uppdelat på ålder, kön och bakgrund (svensk eller utländsk behörighetsgivande examen) för att upptäcka skillnader i uppfattningar och erfarenheter. Resultaten återförs till utbildningsansvariga för närmare undersökning och/eller åtgärd. I Studentbarometern 2018 ställs frågan om i vilken grad utbildningen hittills innehållit ett jämfällldhetsperspektiv. En tredjedel av studenterna svarade i mycket hög eller i hög grad (28 % i viss grad). Fördjupad analys sker genom fakulteternas egna undersökningar. Vid Teknat genomförs t.ex. programenkäter med frågor

om likabehandling, vilka följs upp av programansvarig. Medfarm har riktat enkäter med fokus på utbildningars innehåll utifrån ett diskrimineringsperspektiv till samtliga studentkårer/-föreningar, som har resulterat i förslag på åtgärder.

UU har vid två tillfällen genomfört en *mångfaldsrapport* (den senaste 2017) som bl.a. visar fördelningen av personal och studenter utifrån kön och födelsebakgrund. Rapporten har diskuterats med berörda ledningsfunktioner för analys av orsaker till resultaten och åtgärder. Humsam och Medfarm lät sedan göra fördjupade mångfaldsrapporter med stöd av lika villkorsspecialist vid HR-avdelningen. Statistiken som presenteras för utbildningsprogram är användbar för arbetet med breddad rekrytering.

Det förekommer att *genomströmningsdata* analyseras ur lika villkorsperspektiv. Det finns exempel på att institutioner gjort genusgenomlysning av forskarutbildningen (ansökningsstatistik, genomförandetid, sjukskrivning och uppföljning/åtgärder). Förutsättningarna för att genomföra analyser av genomströmning ur lika villkorsperspektiv ska ses över.

Insatser för jämställdhet i utbildningarnas innehåll, utformning och genomförande

Universitetets program och institutioner arbetar löpande med att jämställdhetsintegrera utbildningarna. Undervisningen planeras så att studenter/doktorander, så långt möjligt, möter lärare och handledare av olika kön. Universitetet har fram till och med 2018 följt upp hur institutionerna beaktar jämställdhetsperspektivet vid bemanningen av undervisning. En majoritet av institutionerna har lärare eller handledare av olika kön på utbildningsprogram/ämnesstudier om minst 30 hp. Dock finns en risk att vissa lärare överbelastas medan andra inte får tillfälle till pedagogisk meritering. Jämställdhetsaspekten måste därför vägas mot andra beaktanden. Utbildningsansvariga eftersträvar även spridning med avseende på olika bakgrundsfaktorer vid sammansättning av undervisningsgrupper.

Utformning, innehåll och litteratur ses också över ur jämställdhetsperspektiv, även om arbetet har kommit olika långt vid olika institutioner. Uppsala studentkår har drivit på utvecklingen genom projektet [Litteraturgranskningen](#) i samverkan med Lika villkorsrådet. Fakultets- och universitetsnivån bistår i arbetet med jämställdhetsintegrering genom utbildning (se nedan) och andra insatser. Exempel på det senare är revideringen av universitetets riktlinjer för forskarutbildning respektive riktlinjerna för inrättande av utbildning. Jämställdhetsintegrering av utbildningen kräver eftertanke, så att inte obalanser utjämnas till priset av andra viktiga värden, som vetenskaplig kvalitet, eller resulterar i nya obalanser.

UP har i uppdrag (UFV 2018/1183) att stödja inkluderande undervisning. I den *högskolepedagogiska grundkursen* viks en halv dag åt normkritisk pedagogik. Andra kurser, som t.ex. *Handledning av doktorander* och *Aktiva studenter i grupparbeten* innehåller moment om inkluderande undervisning. I övriga kurser behandlas perspektivet integrerat. UP anlitas återkommande för konsultationer på temat. Två rapporter har utgjort underlag för olika insatser: [Könsmedveten forskarhandledning - teoretiska utgångspunkter och praktiska erfarenheter](#) (2011) samt [Mångfaldsmedveten pedagogik för universitetslärare](#) (2011). Den första togs fram med stöd av delegationen för jämställdhet i högre utbildning och har fått nationell och internationell spridning. UP försäkrar sig även om att de egna kurserna är

inkluderande via kursvärderingar. Studentavdelningen erbjuder utbildning med inriktning på bemötande för studentnära funktioner, som t.ex. kursadministratörer och studievägledare.

Fakulteterna genomför också olika insatser. Teolfak har exempelvis anordnat pedagogiska kurser i jämställd undervisning, normkritik och ämnesdidaktik. Fakulteten ligger även i framkant när det gäller jämställdhetsintegrering av kursplaner; jämställdhet och genus beaktas i samtliga steg fram till en fastställd kursplan och omfattar inte bara inriktningen på utbildningen, utan hur den beskrivs, vilka som undervisar samt kurslitteraturen. Jurfak har bl.a. arbetat med nya lärare och doktoranders förmåga att hantera svåra situationer i seminarierummen. I detta ingår t.ex. att se till att taltiden mellan män och kvinnor blir proportionerlig i förhållande till könsfördelningen. Teknat delar ut projektmedel för jämställdhetsintegrering i institutionernas vardagliga verksamhet.

Grundförutsättningar jämställdhet i utbildningarnas innehåll, utformning och genomförande

Rekrytering av studenter och doktorander. Meriter är grund för antagning, men UU:s rekryteringsarbete strävar efter att bredda fältet av sökande. Enheten för studentrekrytering bistår program- och kursansvariga med marknadsföring och rekrytering för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, såväl nationellt som internationellt. Även inom utbildningsprogram görs insatser för att minska snedfördelning mellan könen. På några utbildningar avviker könsfördelningen från 40-60-intervallet, inom Teknat dominerar männen och inom Medfarm kvinnorna. Snedfördelningar kvarstår trots särskilda satsningar för att rekrytera underrepresenterat kön, även om Teknat visar en positiv utveckling över tid (se UKÄ:s underlag). Exempel på insatser är t.ex. [Uptown Tech](#) som riktar sig till gymnasieelever och syftar till att inspirera fler kvinnor att välja en teknisk utbildning. Ett annat exempel är teknikdagar för högstadietjejer. Enheten för kommunikation och skolsamverkan vid Teknatkansliet har genomfört genusanalys av enhetens rekryteringsbroschyr och programtexter i samarbete med centrum för genusvetenskap. Vid rekrytering av doktorander gäller samma principer som vid all anställning, särskild uppmuntran till sökande av underrepresenterat kön. Logopedprogrammet inför arbetslivserfarenhet som urvalsgrund till en femtedel av platserna till programmet fr.o.m. VT22. Som urvalsgrund används relevant arbetslivserfarenhet inom skola, vård och omsorg med nära kontakt med elever, patienter eller brukare. Det öppnar utbildningen för en bredare grupp av potentiella sökande.

Rekrytering och befordran av lärare och forskare samt fördelning av uppdrag. Åtgärder genomförs fortlöpande för att jämn könsfördelning ska uppnås i anställningar, uppdrag och i beredande/beslutande organ. Vid professorsrekryteringar ska fakultetsnämnd meddela rektor vid enkönat sökfält, förklara varför och redogöra för vilka möjligheter som finns att bredda rekryteringsunderlaget vid framtida rekryteringar. I förslaget till ny arbetsordning föreslås att jämställd rekrytering till biträdande universitetslektor ska ägnas särskild omsorg.

Fakulteterna vidtar också åtgärder. Institutioner har använt sig av kallandeförfarande för att uppnå en jämnare könsfördelning bland professorer och sökgrupp för att identifiera välkvalificerade kandidater innan inriktningen på anställningen fastställs. Rekryterings-

utbildningar genomförs för, och jämn könsfördelning eftersträvas i, rekryteringsgrupper och bland sakkunniga. Mentorsprogrammet för unga forskare vid Teknat syftar till att nå fler konkurrenskraftiga sökande av båda könen till olika anställningar.

Exempel på lika villkorsarbete på institutionsnivå är uppföljning av könsfördelning över tid avseende position, lön, sjukskrivning, sammansättning i styrelse och arbetsgrupper etc., kartläggning av hur uppdrag fördelas samt utbildning för undervisande personal och ledare.

Det finns tecken på att insatserna kan ha haft effekt. I april 2019 genusgranskades UU:s samtliga externt publicerade annonser för rekrytering av lärare. Analysen kunde inte visa att annonser var riktade till något särskilt kön. Medfarms granskning av tillsättningarna av biträdande universitetslektorer visar att det inte är någon systematisk skillnad i värderingen av mäns och kvinnors meriter. Andelen professorer som är kvinnor har ökat från 20 % till 30 % under perioden 2010-2019 (se UKÄ:s underlag).

Organisation för lika villkorsarbete. UU har länge bedrivit ett arbete för jämställdhet och lika villkor. År 1977 inrättades en *Jämställdhetskommitté* och 2002 inrättades en *Kommitté för etnisk och social mångfald*. Kommittéerna ersattes 2013 med universitetets *Lika villkorsråd* vars uppdrag är att arbeta utifrån samtliga diskrimineringsgrunder samt social bakgrund. Gruppen leds av *rektorsrådet för lika villkor*. Rektorsrådet samlar ordförandena i områdenas/fakulteternas lika villkorskommittéer för avstämning tre till fyra gånger per år.

Lika villkorsrådet delar ut [lika villkorsmedel](#), som anställda och studenter kan söka. UU arrangerade jämställdhetsdagar 2008-2012, vilka 2013 ersattes av *Lika villkorsrådets* [lika villkorsdagar](#) för medarbetare och studenter (sedan 2018 även på engelska). Temat har ofta berört studentfrågor. Fram till 2019 delades ett lika villkorspris ut till personer/ organisationer som arbetat förtjänstfullt med att främja lika villkor, men då det krävdes omfattande insatser för att få in nomineringar, går prissumman nu till andra lika villkorsaktiviteter.

Utöver rådet för lika villkor finns *lika villkorsspecialister* vid HR-avdelningen, vilka bistår chefer, medarbetare och enheter i såväl enskilda som generella frågor och genomför utbildningsinsatser. *Samordnare för lika villkor* på studentavdelningen kompletterar dessa avseende frågor som rör studenter och utbildning. Den *lokala HR-funktionen* på varje institution/motsv. utgör lika villkorsstöd till chefer, arbetsgrupper och lika villkorsombud.

Vid institutioner med fler än 20 anställda finns *lika villkorsgrupper*, som behandlar arbets- och studiemiljön, medan jämställdhetsintegreringen i utbildningarna som regel genomförs av lärarkollegiet. Vanliga frågor är breddad rekrytering, retentionsåtgärder och genomströmning. Studentkårerna utser studentrepresentanter till grupperna. Det är dessvärre svårt att hitta representanter, trots studentkårernas och fakulteternas ansträngningar.

Samtliga fakulteter anordnar likavillkorsaktiviteter; sådana moment ingår i introduktionskurser för nyanställda, inklusive doktorander och i utbildningsdagar. Engagemanget för lika villkorsfrågor varierar dock mellan institutionerna. Exempel på genomtänkta strategier som involverar många medarbetare ser man t.ex. på IT-institutionen och teologiska institutionen.

På den andra ytterkanten ser man exempelvis Språkfak vars kommitté låg nere i två år för att ingen ville vara sammankallande. Till slut utsåg nämnden dekanus att organisera arbetet.

Verksamhetsplanering och uppföljning. Arbetet med jämställdhet sker inom ramen för ordinarie verksamhetsplanering- och uppföljning. Årsredovisningen visar fördelningen av juridiskt kön för exempelvis utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå, gästprofessorer, olika befattningar och sjukfrånvaro. Rådet för lika villkor rapporterar till rektor om arbetet som sker utifrån *Plan för jämställdhetsintegrering* och handlingsplanen för lika villkor. Prioriterade satsningar förs in i ordinarie verksamhetsplanering genom lika villkorsrådets *förslag till utvecklingsuppdrag* (se BG 1.2).

Uppföljningen av universitetets lika villkorsarbete 2017 visade på behov av stödjande insatser för att implementera diskrimineringslagens nya krav på aktiva åtgärder för arbetsgivare och utbildningsanordnare inom tio områden och avseende alla diskrimineringsgrunder. Uppföljningen 2018 visar att det bedrivs ett aktivt likavillkorsarbete på alla nivåer inom stöd- och kärnverksamheten, men att arbetets omfattning varierar, främst pga. otydliga förväntningar (*Lika villkorsarbetet 2018. Sammanställning av återrapporering*, dnr UFV 2019/2148). Av det skälet fokuserades lika villkorsarbetet 2018 på internutbildningar för prefekter/chefer, arbetsgrupper och ombud, HR-generalister, personal med ansvar för studentfrågor, undervisande personal samt studentrepresentanter. De omfattade bland annat diskrimineringslagen, jämställdhetsintegrering och normkritiska perspektiv.

Fram till 2018 genomfördes uppföljning av det systematiska lika villkorsarbetet inom ramen för årsredovisningsarbetet och uppföljning av *Handlingsplan för lika villkor*. Med anledning av lagkravet på att aktiva åtgärder ska dokumenteras, följas upp och utvärderas, skedde 2019 års uppföljning genom en digital enkät till institutioner/avdelningar/motsv. Inkomna svar är sammanställda i *Lika villkorsarbetet 2019 - Sammanställning av återrapporering*.

Styrkor

- Jämställdhet är integrerat i kvalitetssystemet, då lika villkor beaktas vid inrättande av utbildning, i universitetets utbildningsutvärderingar och i övriga undersökningar (studentbarometer, doktorandstudier, alumnstudier etc.). Den statistiska uppföljningen med bäring på jämställdhet har också utvecklats under de senaste åren.
- Olika sätt att integrera jämställdhet i utbildningarnas innehåll, utformning och genomförande ingår i högskolepedagogiska kurser och konsultationer.

Utvecklingsområde

- Jämställdhetsintegreringen kan eventuellt förstärkas inom vissa kurser/utbildningar.
- Arbete i lika villkorsgrupper kan vitaliseras i vissa delar av organisationen.
- Studentrepresentation behöver förstärkas i en del lika villkorsgrupper.
- Förutsättningarna för att genomföra analyser av genomströmning ur lika villkorsperspektiv bör ses över.

Bedömningsområde 5: Student- och doktorandperspektiv

Lärosätet säkerställer genom sitt systematiska kvalitetsarbete att studenter och doktorander har goda förutsättningar att utöva inflytande över utbildningen och sin studiesituation. Lärosätet engagerar och motiverar studenter och doktorander att ta en aktiv del i arbetet med att utveckla utbildningarna. Student- och doktorandperspektivet beaktas systematiskt som en del av lärosätets kvalitetssystem och kvalitetsarbete. Med hjälp av information som tas fram inom kvalitetssystemet identifierar lärosätet behov av förbättring och utveckling av studenters och doktoranders förutsättningar att utöva inflytande över utbildningarna och sin studiesituation. Lärosätet vidtar åtgärder och utvecklar kontinuerligt student- och doktorandperspektivet. Lärosätet har systematiska processer och rutiner för att säkerställa att åtgärder som planeras eller genomförs på ett ändamålsenligt sätt kommuniceras till relevanta intressenter, såväl interna som externa.

Vägledning till lärosätet:

Visa hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete uppfyller bedömningsgrunden inom området, bl a genom att beskriva rutiner och processer som bidrar till detta. Beskrivningen ska visa hur lärosätet systematiskt arbetar med att beakta student- och doktorandperspektivet och säkerställa goda förutsättningar att utöva student- och doktorandinflytande i utbildningarna. Beskrivningen ska även innehålla exempel på mål och strategier som har ställts upp i förhållande till bedömningsområdet och bedömningsgrunden. Av beskrivningen ska det framgå hur lärosätet följer upp dessa mål, hur det avgörs om målen har uppnåtts och vad lärosätet vidtar för åtgärder om målen inte har uppnåtts. Visa även hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete identifierar utvecklingsområden.

Om det finns en skillnad i hur kvalitetsarbetet utförs, vid olika delar av lärosätet eller vid olika typer av utbildningar, ska dessa skillnader beskrivas. Vid behov, hänvisa till de policyer, rutiner och processer som beskrivs i samband med bedömningsområdet "styrning och organisation". Lyft vid behov ytterligare aspekter som är viktiga för lärosätets systematiska kvalitetsarbete inom bedömningsområdet.

Ge belägg för att kvalitetsarbetet är välfungerande och effektivt, och att det systematiskt säkerställer ett väl utvecklat student- och doktorandperspektiv, utifrån information som genereras inom kvalitetssystemet.

5.1 Lärosätet säkerställer, genom rutiner och processer, ett systematiskt arbete med att verka för studenters och doktoranders möjligheter och förutsättningar att utöva inflytande över utbildningen och sin studiesituation.

Studenter och doktorander erbjuds många möjligheter till inflytande över sin utbildning. Studentmedverkan värderas högt vid universitet och är ett av kvalitetssystemets grundläggande värden. Enligt UU:s *Mål och strategier* ska studenterna ha en aktiv roll i verksamheten, vara delaktiga i utvecklingen av utbildningen och delta i beredning och

beslut. Av universitetets arbetsordning framgår vad lag och förordning föreskriver gällande studentinflytande och universitetets anslutande ordningar. Mer detaljerade riktlinjer för studentinflytande är under utarbetande, på önskemål från studenterna. Ett förslag har remissbehandlats och synpunkterna ska bearbetas före beslut.

En förutsättning för att kunna påverka är kunskap om rättigheter och skyldigheter. Studenternas rättigheter framgår av *Riktlinjer för studenternas arbetsvillkor*, medan *Pedagogiska programmet* beskriver vilken roll universitetet respektive studenterna har i att skapa en god utbildning. *Riktlinjer för kursvärderingar* ger ramarna för arbetet med kursvärderingar. Doktoranders rättigheter framgår av *Riktlinjer för utbildning på forskarnivå*. Student- och doktorandrepresentanter har medverkat i utvecklingen av dessa dokument.

Vid UU finns sex studentkårer: Uppsala studentkår (Sveriges äldsta och universitetets största kår), Farmaceutiska studentkåren, Rindi (CG), Uppsala teknolog- och naturvetarkår (UTN), Föreningen Uppsalaekonomerna samt Juridiska föreningen i Uppsala. Studentkåren bedriver studiepolitiskt och studiepåverkande arbete och tillsätter studentrepresentanter på fakultetsnivå. Antalet studentkårer har ökat under senare år och 2016 inledde de ett samarbete under benämningen kårsamverkan. I början av 2020 ersattes det av en förening, Uppsala universitets förenade studentkårer (UUFS), som samlar studentkåren i syfte att förbättra den centrala studiebevakningen vid universitetet. UUFS utser ledamöter till universitetsövergripande beredande och beslutande organ och har en doktorandnämnd som fungerar som ett samarbetsorgan för fakulteternas doktorandråd. Respektive fakultets doktorandråd väljer sina representanter till doktorandnämnden genom personval.

Studenterna ges möjlighet att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation, på alla nivåer från institutionsstyrelser, fakultetsnämnder, områdesnämnder, rektorssammanträdet till konsistoriets möten. De ingår även i arbetsgrupper och utskott vid hela universitetet. UKÄ har dock riktat viss kritik mot universitetet gällande enpersonbeslut i relation till studentinflytande. Det ser idag olika ut beroende på var inom universitetet det sker. De riktlinjer för studieinflytande som är under framtagning kommer att omfatta reglering av enpersonsbeslut. Därutöver har rektor en särskild samverkansgrupp med regelbundna möten där representanter för studentkårer och nationer har möjlighet att lyfta frågor som kräver särskild uppmärksamhet. Även Studenthälsan har en samverkansgrupp för studenternas psykiska och fysiska hälsa med representanter från kårer och nationer.

Kursrepresentanter är viktiga för studentinflytandet på kursnivå. Universitetet kräver inte att det ska finnas kursrepresentanter på varje kurs, men det är vanligt förekommande. Studenterna utser sina kursrepresentanter, vilka träffar kurs-/programansvarig och/eller studievägledare under pågående kurs och/eller efteråt för att gemensamt gå igenom kursvärderingarna. Det förekommer att det är svårt att rekrytera kursrepresentanter och rutinen är mer eller mindre etablerad inom olika utbildningar.

Förutom inflytandet genom representation, ges varje enskild student möjlighet att göra sin röst hörd genom utbildningsutvärderingar, kursvärderingar och andra undersökningar. För

enskilda ärenden uppmuntras studenterna att vända sig till lärare, handledare och studierektorer. Doktorander har möjlighet att påverka sin utbildning genom upprättande och årlig uppföljning av ISP tillsammans med handledaren och kan vända sig till studierektor för forskarutbildningen eller examinator vid behov.

Fakulteterna arbetar kontinuerligt för att utveckla studentinflytandet. Ett välkänt problem är att få alla poster besatta. Det är därför särskilt viktigt att *aktivt* rekrytera till organ och arbetsgrupper som behandlar utbildning och till de utbildningsutvärderingar som genomförs. Ett exempel är Teolfaks nära samarbete med studentrepresentanter i arbetet med att förnya utbildningsutbudet under 2020.

Utbildningsutvärderingar. I samband med utbildningsutvärderingar undersöks om ”studenterna/doktoranderna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen”. I skriften *Råd och tips vid planering och genomförande av utbildningsutvärderingar* (se BG 1.1) ges tips på vilka frågor som kan ställas om studenternas inflytande. Dessutom är studenterna involverade i genomförandet av utbildningsutvärderingar, i självvärderingsarbetet, i paneler och i åtgärdsarbetet. Student- och doktorandrepresentanter bjuds även in som presentatörer, medverkande i panelsamtal och deltagande vid konferensen om utbildningsutvärderingar. Ett tiotal studenter, i huvudsak kårrepresentanter, brukar vara med.

I ett utkast av senaste kvalitetsrapporten (2020) framgår att studentinflytandet är en av de främsta styrkorna hos utvärderade utbildningar på grund- och avancerad nivå. Studenter upplever ”låga trösklar” för att framföra åsikter till lärare och goda möjligheter att påverka sin utbildning. Studentrepresentationen är god och kursvärderingsresultat återkopplas till studenterna samt används aktivt i utvecklingen av utbildningen. Samtidigt finns utbildningar med bristande återkoppling av resultat och åtgärder från kursvärderingar till studenterna. Låga svarsfrekvenser lyfts också som problem. I några fall brister studentrepresentationen, särskilt för studenter på fristående kurser. Bland bedömarens rekommendationer finns ökad formalisering av studentinflytandet. Den vanligaste åtgärden bland utbildningsansvariga är förbättrade kursvärderingsrutiner.

Analysunderlag. Universitetets Studentbarometer 2018 (se BG 1.1) innehåller frågor om studentinflytande. Enligt den senaste barometern anser fyra av fem studenter att kurs-/programansvariga har varit mottagliga för synpunkter på utbildningen, i viss grad eller mer (en tredjedel i hög eller mycket hög grad), lika stor andel säger sig ha tillvaratagit de möjligheter till inflytande som finns (40 % i hög eller mycket hög grad). Det relativt goda resultatet utesluter inte, som framgått ovan, att det finns utvecklingsbehov. Det kan också vara så att studenter som använder sin möjlighet att påverka utbildningen är överrepresenterade bland dem som besvarar Studentbarometern.

Insatser för studentinflytande

Studenter får information om sina påverkansmöjligheter av studentkårerna och av universitetet i samband med introduktion till utbildning och via [webben](#). Studentkårens erfarenhet är att det främst är studentkårerna som står för informationen och det finns skäl

för universitetet att se över sina insatser. Utmaningen är att nå hela studentgruppen. Det går inte att komma ifrån att de studenter som är mest medvetna om och aktiva gällande påverkansmöjligheter är de som är engagerade i studentkårer och studentföreningar. De har som regel ett nära och välfungerande samarbete med sin utbildningsorganisation. Konkreta förslag på sätt att vidareutveckla aktiv studentmedverkan i olika former, för det stora flertalet studenter, finns i den idébank som genererats ur *ASP-projektet* (se BG 3.2).

Ersättning för studentinflytande till de studentkårer som har kårstatus regleras av ett särskilt rektorsbeslut (UFV 2019/1014) och fördelas årligen. Ersättningen baseras på antalet helårsstudenter på alla nivåer och uppgår till 350 kr/hst (uppräknas med PLO varje år). Universitetet bidrar också till verksamheterna Studentboet och ESMeralda. Enskilda studentkårer kan även få medel från sin fakultet, exempelvis Teknat tilldelar årligen UTN ca. 1 mnkr för särskilda uppdrag (mottagningsverksamhet, propedeutisk kurs i matematik samt kompendieförmedling), samt som stöd för bevakning (studiesocial, arbetsliv, utbildning och internationell). Även doktorandrådet ges ekonomiskt bistånd för att stärka doktorandernas inflytande.

För att förstärka studentinflytandet föreskriver *Riktlinjer för studenternas arbetsvillkor* att förtroendevald student (om praktiskt och ekonomiskt genomförbart) ska ges möjlighet att genomgå obligatoriska kursmoment vid annat tillfälle, eller ersätta dessa med andra uppgifter. Studenter som innehar ett förtroendeuppdrag ges möjlighet till studieuppehåll och doktorander till prolongation. Detta till trots, är studentrepresentanternas platser ibland vakanta. Studentkårernas erfarenhet är att universitetets anmodan om studentrepresentanter ofta sker med kort framförhållning, vilket gör det svårt att hinna utse en studentrepresentant i tid. Ett annat skäl kan vara förtroendevalda studenters höga arbetsbelastning. Sveriges Förenade Studentkårer (SFS) har uppmärksammat frågan, som även har behandlats av studentrepresentanter vid SLUG-möten (se BG 1.6). UUFS efterlyser även en mer enhetlig praxis för arvodering av studentrepresentanter. I dagsläget ersätts studenterna i vissa fakultets- och institutionsorgan, i andra inte. Rektor har därför uppdragit åt planeringsavdelningen att föreslå en universitetsgemensam modell för arvodering av studenter.

Studentkårerna skapar goda förutsättningar för studentinflytande genom att introducera nya studiebevakare och studentrepresentanter och ordna en god överlämning. Merparten av introduktionen äger rum inom respektive studentkår/-förening. I organ med fler än en studentrepresentant kan studenterna stötta varandra. Av det skälet bör det som regel finnas minst två studentrepresentanter i varje gruppering.

Uppsala studentkår gjorde VT20 en undersökning där 50 % av studentrepresentanterna svarade att de inte fått någon introduktion av universitetet. Introduktion och löpande stöd till studentrepresentanter fungerar oftast bra i områdes-/fakultetsnämnder. Studenterna får som regel en introduktion när de tillträder och bjuds in till förmöten inför sammanträden där de ges möjlighet att ställa förståelsefrågor i en mindre formell miljö. Förekomsten av introduktion varierar mer i grupperingar som t.ex. i rektors strategiska råd och mer tillfälliga arbetsgrupper samt i institutionsstyrelser. Universitetets rutiner för att introducera och stötta studentrepresentanter förefaller vara otillräckliga. Förslaget till riktlinjer för

studentinflytande slår fast att det ska finnas rutiner för introduktion av och löpande stöd till studentrepresentanter i alla beredande och beslutande organ. Vissa insatser görs redan. Teknat har exempelvis noterat ett särskilt behov av att stärka studentinflytandet på CG och bjuder från och HT20 in Rindi (studentkåren på CG), utöver UTN, på veckovisa möten med utbildningsorganisationens ordförande.

Internationella studenter kan ha särskilt svårt att utöva inflytande. Kursvärderingar och andra undersökningar finns på både engelska och svenska, men inflytande genom studentrepresentation är ofta svårare. Enligt universitetets språkpolicy ska språkanvändningen vara ändamålsenlig och parallellspråkighet gälla i möjligaste utsträckning. Teolfak har slagit fast att sammanträden och seminarier kan genomföras på engelska vid behov. Teknat och Medfak har infört engelska som arbetspråk i programråd på avancerad nivå, medan protokoll förs på svenska. Allt fler styrdokument översätts till engelska. Även självvärderingar skrivs ibland på engelska, särskilt vid utvärdering av forskarutbildning, då såväl bedömare som handledare och doktorander i miljön ofta är engelskspråkiga. Många institutioner, bl.a. inom Teknat erbjuder doktorander möjlighet till studier i svenska, vilket även förs fram som en möjlighet i de universitetsövergripande riktlinjerna för forskarutbildning. Internationella studenter möjlighet till inflytande påverkas även av kulturella skillnader. Större förståelse för andra utbildningskulturer och olika syn på studentinflytande behövs. Vid Medfarm finns en internationaliseringsgrupp *Programövergripande Internationalisering inom Grundutbildningsgruppen (PIGG)*, som arbetar med internationalisering av utbildningen ur brett perspektiv.

Styrkor

- Universitetet har en lång tradition av gott studentinflytande och väl inarbetade strukturer för det.
- Genom introduktionen av utbildningsutvärderingar har möjligheterna till studentinflytande kopplat till kvalitetssystemet stärkts ytterligare. Studenter ges möjlighet att delta i planering, genomförande och uppföljning av utvärderingarna.
- Studentinflytande säkerställs vid rektorsbeslut genom rektorssammanträdet.

Utvecklingsområden

- I vilken mån studentinflytandet via kursvärderingar fungerar varierar. Svarsfrekvenserna på kursvärderingar är låga och återkopplingen kan brista (se BG 1.5).
- Det är en utmaning att få studentrepresentanter till beredande och beslutande organ och introduktionen av universitetets studentrepresentanter bör förstärkas.
- Internationella studenter och doktoranders förutsättningar att utöva inflytande bör förbättras.
- Universitetets insatser för att informera studenterna om sina påverkansmöjligheter bör ses över.

Bedömningsområde 6: Arbetsliv och samverkan

Lärosätet säkerställer genom sitt systematiska kvalitetsarbete att utbildningarna utvecklar studenternas och doktorandernas beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Lärosätet har väl fungerande samverkan med arbetslivet som bidrar till att utveckla utbildningarna. Med hjälp av information som tas fram inom kvalitetssystemet identifierar lärosätet behov av utveckling av arbetsliv och samverkan i utbildningarna. Lärosätet vidtar åtgärder och utvecklar utbildningarna så att de är användbara, samt utvecklar kontinuerligt studenternas och doktorandernas beredskap att möta arbetslivet. Lärosätet har systematiska processer och rutiner för att säkerställa att åtgärder som planeras eller genomförs på ett ändamålsenligt sätt kommuniceras till relevanta intressenter, såväl interna som externa.

Vägledning till lärosätet:

Visa hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete uppfyller bedömningsgrunden inom området, bl a genom att beskriva rutiner och processer som bidrar till detta. Beskrivningen ska visa hur lärosätet systematiskt arbetar med att beakta arbetsliv och samverkan i sina utbildningar. Beskrivningen ska även innehålla exempel på mål och strategier som har ställts upp i förhållande till bedömningsområdet och bedömningsgrunden. Av beskrivningen ska det framgå hur lärosätet följer upp dessa mål, hur det avgörs om målen har uppnåtts och vad lärosätet vidtar för åtgärder om målen inte har uppnåtts. Visa även hur lärosätet genom sitt kvalitetsarbete identifierar utvecklingsområden.

Beskriv hur lärosätet arbetar med samverkan med arbetslivet. Beskrivning kan också inkludera hur information och statistik av relevans för hur utbildningarna förbereder studenternas och doktorandernas inför arbetslivet inhämtas och används.

Om det finns en skillnad i hur kvalitetsarbetet utförs, vid olika delar av lärosätet eller vid olika typer av utbildningar, ska dessa skillnader beskrivas. Vid behov, hänvisa till policyer, rutiner och processer som beskrivs i samband med bedömningsområdet ”styrning och organisation”. Lyft vid behov ytterligare aspekter som är viktiga för lärosätets systematiska kvalitetsarbete inom bedömningsområdet.

Ge belägg för att kvalitetsarbetet är välfungerande och effektivt, och att det systematiskt säkerställer en väl utvecklad samverkan i planering och genomförande av utbildningarna och att utbildningarna väl förbereder studenter och doktorander för arbetslivet, utifrån information som genereras inom kvalitetssystemet.

6.1 Lärosätet säkerställer, genom rutiner och processer, att utbildningarna utvecklar studenternas och doktorandernas beredskap att möta förändringar i arbetslivet.

I *Mål och strategier* utgör samverkan en viktig utgångspunkt för universitetets arbete med att skapa utbildning och forskning av högsta kvalitet och relevans. Samverkan med det omgivande samhället, lokalt, nationellt och internationellt, är en del av utbildningen och forskningen och bidrar till att ge studenter de kunskaper, färdigheter och förhållningssätt

som krävs för att kunna möta samhällets behov. Programutbud och kursinnehåll ska utvecklas i dialog med alumner och företrädare för arbetslivet, och bidra till livslångt lärande. UU:s arbete med breddad rekrytering ska inkludera insatser som underlättar studenternas inträde på arbetsmarknaden.

Samverkansrådet som leds av universitetets prorektor och innefattar studentrepresentanter har ett uppdrag att arbeta universitetsövergripande i strategiska frågor som rör samverkan och vara rådgivande till rektor. Yrkeslivsrepresentanter finns även i olika typer av organ såsom vissa nämnder och programråd.

Säkerställande av arbetslivsperspektiv

Inrättande av utbildning. Av UU:s riktlinjer för inrättande av utbildning framgår att fakulteterna ska beskriva den föreslagna utbildningens koppling till en framtida arbetsmarknad (se BG 3.1). De ska även analysera samhällets framtida behov av personer med aktuell utbildning, beskriva hur arbetslivsanknytning åstadkoms i undervisningen och hur samverkan med avnämare ser ut. De ska redogöra för förutsättningar för eventuell VFU, och hur det säkerställs att studenter får tillgång till sådan. I beslutsunderlaget ska framgå om synpunkter har inhämtats från avnämare respektive ämnesföreträdare vid annat lärosäte. Utbildningar utvecklas ofta i dialog med avnämare. Vid Teolfak har t.ex. två nya kandidatprogram, Religionsvetarprogrammet och Teologprogrammet, vuxit fram utifrån omvärldsanalys och dialog med avnämare som religionslärare och Svenska kyrkans utbildningsinstitut. Vid Jurfak har lantmäteriprogrammet med juridisk inriktning inrättats på önskemål från regeringskansliet för att möta arbetslivets behov av lantmätare med större juridisk kompetens.

Utbildningsutvärderingar. I UU:s utbildningsutvärderingar (se BG 1.1) granskas ”att utbildningen svarar mot individers och samhällets behov av bildning och professionell kunskap och förbereder studenterna för ett framtida arbetsliv”. I *Råd och tips vid planering och genomförande av utbildningsutvärderingar* (se BG 1.1) finns tips på frågor som utbildningsansvariga kan ställa till sig själva i självvärderingsarbetet.

I *Kvalitetsrapporten 2019* framkommer att flera utvärderade utbildningar har goda kontakter med arbetslivet, relevanta erfarenheter bland lärarna och undervisning utanför institutionsmiljön. I vissa fall har bedömarna upptäckt svagheter i kopplingen till framtida arbetsliv och samverkan, liksom brist på kollegiala samtal om samhällets behov av färdigutbildade. De utbildningar som fått kritik arbetar bl.a. med att stärka studenternas kommunikationsförmåga, förstärka inslag av etik och patientbemötande samt anordna möten med avnämare för att identifiera nyckelkunskaper. Under 2020 har en utbildningsledare anställts vid Teknat för att stärka samverkan i utbildning. Det är ett resultat av utbildningsutvärderingar och en satsning för att stärka fakultetens arbete med livslångt lärande.

Utbildningsutvärderingskonferensen 2020 skulle haft fokus på arbetslivsanknytning som ett svar på önskemål från fakulteterna, då ämnet identifierats som ett utvecklingsområde. Nu planeras istället ett digitalt seminarium på temat i januari 2021.

Analysunderlag. I universitetsgemensamma undersökningar (se BG 1.1) inkluderas frågor om kommande eller nuvarande yrkesliv samt synpunkter på utbildningen utifrån erfarenheter på arbetsmarknaden beroende på vilken grupp som står i fokus för studierna. I Studentbarometern 2018 svarar två av fem att deras hittills förvärvade kunskaper förberett dem för ett framtida arbetsliv i hög eller mycket hög grad (ungefär lika stor andel i viss grad).

Den senast genomförda universitetsgemensamma alumnstudien vid universitetet (2015/2016) riktades till alumner från forskarutbildningen. Av de svarande angav två tredjedelar att forskarutbildningen förberett dem för ett yrkesliv inom universitet/högskola i hög eller mycket hög grad (19 % i viss grad). På motsvarande sätt svarade knappt en tredjedel att forskarutbildningen förberett dem för ett yrkesliv utanför universitet/högskola (38 % i viss grad). Resultaten från undersökningen riktad till doktoralumner visade att 9 % diskuterat sysselsättningen efter doktorsexamen med sin(a) handledare i hög eller i mycket hög grad (en fjärdedel i viss grad). Karriärvägledningen är nu något som ska stärkas genom en ny universitetsövergripande onlineutbildning för doktorander och utbildning för handledare om hur man kan prata om tiden efter disputationen med sin doktorand. Områden och fakulteter vidtar åtgärder utifrån de brister som de har noterat lokalt. Teknat har t.ex. identifierat behovet av karriärplanering och har inrättat en fakultetsgemensam exitkurs på forskarnivå.

Alumnstudier genomförs även av fakulteter, institutioner och utbildningar som underlag för utbildningsutvärderingar. Vid Teknat genomförs alumnenkäter systematiskt för samtliga program på grundnivå och avancerad nivå. Alumnstudier vid Utbfak har t.ex. visat att lärarstudenterna inte upplever att de är förberedda inför vissa av läraryrkets uppdrag (se åtgärder nedan). Enligt en alumnenkät vid receptarieprogrammet, skattades färdighetsutbildningen relativt lågt, vilket bl.a. omhändertas via Farmfaks PUFF-satsning på färdighetsutbildning.

SCB:s bakgrund- och framgrund har använts för uppföljning av studenternas etablering på arbetsmarknaden, framför allt som underlag för utbildningsutvärderingar (se BG 1.5).

Verksamhetsplanering och uppföljning. Arbetet med samverkan följs upp inom ramen för ordinarie verksamhetsplanering- och uppföljning (se BG 1.5 och 3.5). Handlingsplan för samverkan följdes upp i särskild ordning under 2019. Prioriterade satsningar för samverkan förs in i ordinarie verksamhetsplanering genom lika villkorsrådets *förslag till utvecklingsuppdrag* (se BG 1.2).

Utveckling av studenternas och doktorandernas beredskap att möta förändringar i arbetslivet

Arbetslivsperspektiv kommer in på olika sätt i universitetets utbildningar. Hur detta sker beror delvis på om det är en yrkesutbildning eller inte. Samtidigt som utbildningen ska vara relevant för arbetslivet är det viktigt att beroendet av avnämare inte blir för stort och att det ytterst är vetenskaplig kvalitet som styr utbildningens form och innehåll.

Färdigheter och förhållningssätt. Samtliga utbildningar vid universitetet innefattar moment för att utveckla studenternas färdigheter och förhållningssätt, som t.ex. problemlösnings-, kommunikations- och samarbetsförmåga, vilket också är ett sätt att förbereda studenterna för ett föränderligt arbetsliv. Flera utbildningar arbetar för att stärka inslaget av färdighetsträning och introducera fler moment som är arbetslivsanknutna till sin karaktär. Ett exempel är inslaget av interprofessionellt samarbete som numera ingår i vårdutbildningarna för att olika vårdprofessioner ska veta hur de ska samarbeta i arbetslivet. Vid Farmfak har arbetet med [PUFF-satsningen](#) resulterat i kurser med yrkesfokus under varje termin och gemensamma verktyg för skriftliga och muntliga övningar, grupparbeten och laborativa moment med fokus på utveckling av färdigheter och förhållningssätt. Verktygen utvecklades med inspiration från Teknats motsvarande arbete.

Verksamhetsförlagd utbildning (VFU). I många professionsutbildningar ingår VFU där studenterna får återkoppling på kunskaper och färdigheter från handledare i arbetslivet. Vid universitetet finns VFU-samordnare/-koordinatorer inom yrkesprogrammen. UP startade 2012 ett *VFU-nätverk* för lärare och koordinators verksamma inom professionsutbildningar för att möjliggöra kollegialt erfarenhetsutbyte över utbildningsgränserna. Även specifika utbildningar ordnar arenor för erfarenhetsutbyte. Under 2019 anordnades den nationella VFU-konferensen i samverkan mellan sjuksköterskeprogrammen vid UU och sjuksköterskeföreningen. Vid Utbfak bedrivs bl.a. ett partnerskoleprojekt inom vilket det finns avtal avseende VFU-platser och gemensamma forskningsprojekt mellan forskare och lärare på skolorna. Praktikmöjligheter finns också i andra utbildningar än rena yrkesutbildningar, till exempel genom valbara praktikterminer. Detta är mycket uppskattat bland studenterna och ger dem kunskap, erfarenhet, inblick och kontakter.

Samarbete med Akademiska sjukhuset. För utbildningarna med vårdinriktning är ett välfungerande *samarbete med Akademiska sjukhuset* avgörande. Sex av UU:s institutioner har verksamhet på Akademiska sjukhuset och närmare 3000 av universitetets studenter får sin praktiska grund- och vidareutbildning där. Flertalet doktorander vid Medfarm är kliniska. Utbildningsfrågor, som exempelvis behov av VFU-platser och fördelning av ALF-medel för läkarprogrammet, och forskningsfrågor behandlas i gemensamma forum. Sjukhuset och universitetet erbjuder en rad fortbildningar för kliniskt verksamma. I några utbildningsutvärderingar har det framkommit att kommunikationen med verksamhetschefer brister. Som ett resultat av detta har nu programmet för biomedicinska analytiker introducerat regelbundna möten med verksamhetscheferna, medan forskarutbildningen har som mål att etablera goda kommunikationskanaler. Medfarm har också ett omfattande samarbete med Uppsala kommun.

Projektarbeten, praktik och projekt. Studenter får även kontakt med yrkeslivet genom sina projektarbeten, som i många fall sker i samarbete med eller på plats i näringslivet. Ett ytterligare exempel är projektet [Studentkraft](#) som är under uppbyggnad vid Teknat, där studenterna genomför uppdrag kopplade till näringsliv och samhälle som en del i utbildningen. Företag och myndigheter anmäler projekt, vilket ger dem del av den kunskap som produceras vid universitetet och studenter får arbetslivsanknytning.

Kontakter med avnämare och alumner. Utbildningssamverkan sker via avnämarrrepresentanter i beslutande organ, lärare med delade tjänster, adjungerade adjunkter, lektorer och professorer, uppdragsutbildning, gästföreläsare, VFU-handledare och UU:s alumnätverk. Flera fakulteter har avnämare i programråd och programkommittéer och dialoger om vad arbetsgivare kräver av framtida yrkesverksamma. I vissa fall särskilda samverkansarenor, som t.ex. [Forum för samverkan](#) mellan universitet, skola och förskola. [Stiftelsen för samverkan mellan universiteten i Uppsala, näringsliv och samhälle](#) (STUNS) erbjuder examensarbeten med koppling till näringslivet och har projekt inom forskarutbildning med kopplingar till ingående parter.

Inom lärarutbildningarna undervisar adjungerade adjunkter, som samtidigt arbetar som lärare på förskolor, grund- och gymnasieskolor. Möten mellan yrkesverksamma och studenter sker även genom [Lärarcaféet](#). Vid universitetet finns forskarskolor för yrkesverksamma förskollärare och grundskollärare som bidrar med aktuellt arbetslivsperspektiv i sin undervisning. Även Medfak har ett stort antal adjungerade professorer, universitetslektorer och universitetsadjunkter som har sin huvudsakliga anställning inom sjukvården och som bidrar till fakultetens undervisning.

Development Office samordnar kontakter med alumner och ansvarar för Alumnätverket. UU:s alumner bidrar till utbildningarna genom karriärstöd, gästföreläsningar, handledarskap, studentuppdrag och mentorskap. Nästan 27 000 alumner i fler än 130 länder är anslutna till alumnätverket. Vid Utbfak driver Forum för samverkan alumnverksamheten EDU Alumn, som välkomnar lärarexaminerade från UU samt studenter på sista terminen på lärarprogrammen. Det finns även lokala alumnföreningar som är direkt involverade i utbildningen. Ett exempel är Farmfaks alumner som deltar i Studentsymposium, där fördjupningsarbeten presenteras. Farmfak har ett Farmaceutiskt råd med alumner/avnämare och en alumnförening, som konsulteras vid utveckling av ny och befintlig utbildning. Teknat har identifierat alumner och industridoktorander som en outnyttjad resurs och har tillsatt ett projekt som ska ge förslag på arbetssätt för att upprätta god kontakt med alumnerna.

Studenter och doktorander engageras tidigt i samverkansarbetet genom sin medverkan i vetenskapsmässan SciFest och Gymnasiedagarna.

Uppdragsutbildning. Avdelningen för uppdragsutbildning koordinerar, marknadsför och utvecklar universitetets uppdragsutbildning för yrkesverksamma. Uppdragsutbildningarna inom samtliga vetenskapsområden utgör en kontaktyta mellan universitetets lärare och avnämare och bildar en brygga mellan arbetsliv och universitet. Den omvärldskunskap som lärarnas engagemang i dessa utbildningar ger kan indirekt bidra till bättre arbetslivsanknytning av universitetets ordinarie utbildningar.

Karriärstöd för studenter och doktorander

UU karriär vid studentavdelningen erbjuder bl.a. stöd till institutioner och studentkårer/-föreningar, bistår i CV-granskning och tillhandahåller [UU Careergate](#), en karriärportal med tillgängliga uppdrag för studenter och nyutexaminerade, samt [Studie och karriärpodden](#) där

studenter, alumner, forskare eller andra personer som är intressanta när det gäller studier och karriär intervjuas. I samband med pandemin har UU Karriär ställt om alla [KarriärTisdagar och workshops](#) till webinarier, vilket gör att fler kan delta. Som ett resultat av bl.a. ISB 2016 initieras under 2020 ett utvecklingsprojekt med särskilt fokus på avgiftsstudenter. En internationell onlineutbildning om karriärutveckling riktad till doktorander introduceras 2020. Doktorander vid Histfilfak går den obligatoriska kursen “Professional training in the Arts and Humanities”, som behandlar frågor om den framtida professionen.

UU är även samverkanspart i [Drivhuset](#), en icke vinstdrivande organisation med fokus på att främja entreprenörskap hos studenterna i Uppsala. *UU Innovation* spelar en viktig roll för utbildning på forskarnivå genom en kurs i immaterialrätt och kommersialisering samt Mentor4Research programmet. Båda verkar som en språngbräda för doktorander och studenter intresserade av entreprenörskap och eget företagande.

Studentkårer och studentföreningar har en lång tradition av att anordna karriärmässor. Några exempel är *Utnarm* (teknik och naturvetenskap), *Kontakt dagarna* (ekonomi, systemvetenskap och medie- och kommunikation) och *CareerDay* (politik, internationella relationer, ekonomi etc.) samt *Kontakt dagen för juriststudenter*. Vid Medfarm anordnar doktorandråden en karriärdag för alla doktorander.

Utvärderingsresultat visar att det finns behov av att utveckla utbildningarnas arbetslivsanknytning, framförallt i andra utbildningar än yrkesutbildning samt för att förbereda doktorander för arbete utanför universitet/högskola efter examen. Den nya online-utbildningen om karriärutveckling för doktorander är viktig i det senare fallet. Den fokuserar på karriär såväl inom som utanför universitetsvärlden. Internationella studenter kan ha svårare att hitta arbete i Sverige efter examen än inhemska studenter. Karriärstödet för internationella studenter kartläggs i syfte att utveckla verksamheten.

Styrkor

- Utbildningarnas arbetslivsanknytning säkerställs genom kvalitetssystemet och då främst vid inrättande och utbildningsutvärderingar samt genom utbildningsutvärderingar. Brister och utvecklingsmöjligheter sammanfattas i kvalitetsrapporten och kollegialt utbyte sker vid utbildningsutvärderingskonferensen.
- Det finns många goda exempel på hur utbildningarna säkerställer god arbetslivsanknytning t.ex. genom VFU.

Utvecklingsområden

- Studentbarometern 2018 visar att vissa kurser/program skulle kunna stärka sin arbetslivsanknytning. De som har fått sådan återkoppling via utbildningsutvärderingar och Studentbarometern 2018 vidtar åtgärder, vilka följs upp.
- Karriärvägledningen för doktorander bör utvecklas– främst avseende ett framtida arbetsliv utanför akademien.
- Karriärstödet för internationella studenter bör utvecklas.